Batxillerat d’Arts Plàstiques, Imatge i Disseny
Institut Poeta Maragall, Barcelona
Matèria: Volum
Tema: L’escultura abstracta
Professor: Abel Figueres

L’escultura abstracta (II)

segona part del segle XX

(Aquest PowerPoint està pensat concretament per il·lustrar, acompanyar i completar la programació i els dossiers d’apunts de la matèria de Volum del Batxillerat d’Arts Plàstiques, Imatge i Disseny. Però també pot servir per a qualsevol estudiant o persona interessada en el coneixement de l’art en general i en el de l’escultura en particular).

Guerra civil espanyola
1936 - 1939

Segona Guerra Mundial
1939 - 1945

Alexander Calder

Filadèlfia, 1898
Nova York, 1976

Malgrat que els primers mòbils de Calder són dels anys trenta, una bona part de la seva obra es desenvolupa després de la Segona Guerra Mundial i durant els anys cinquanta, seixanta i setanta.

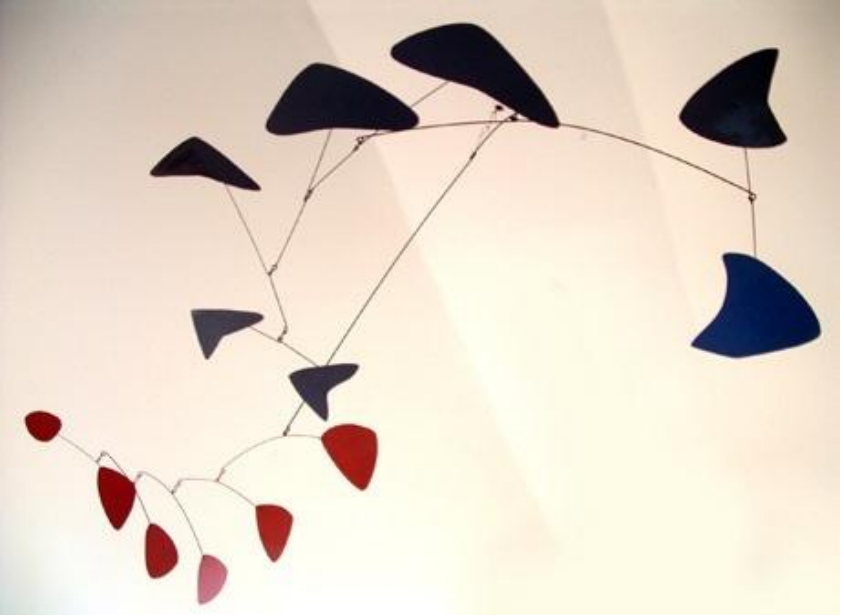

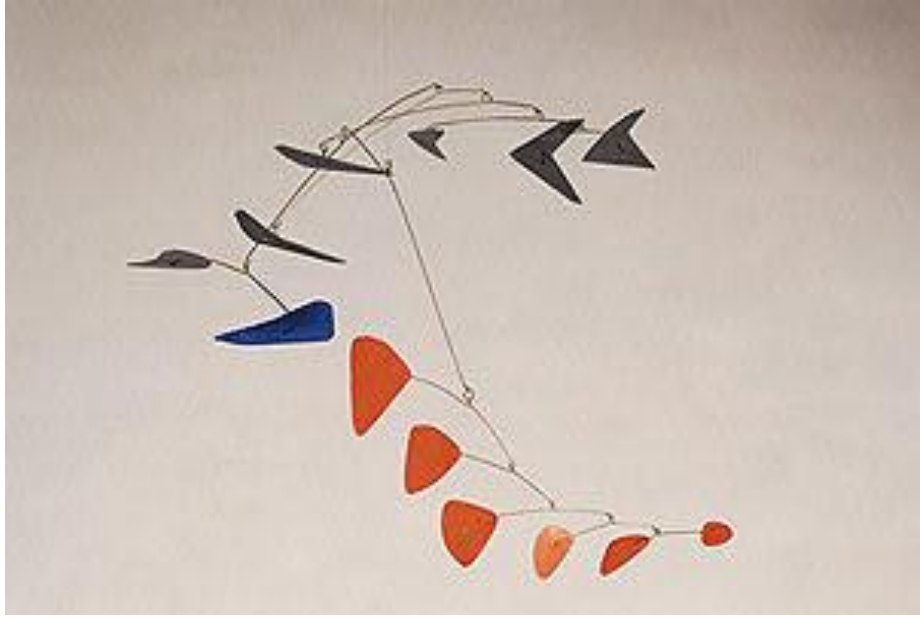

Diversos exemples de **mòbils** i de ***stabiles*** de Calder. A les fotografies de dalt estan suspesos del sostre i a les de baix planten a terra mitjançant diferents punts de suport.

Escultura de Calder, mòbil i estable alhora, col·locada en un espai públic natural

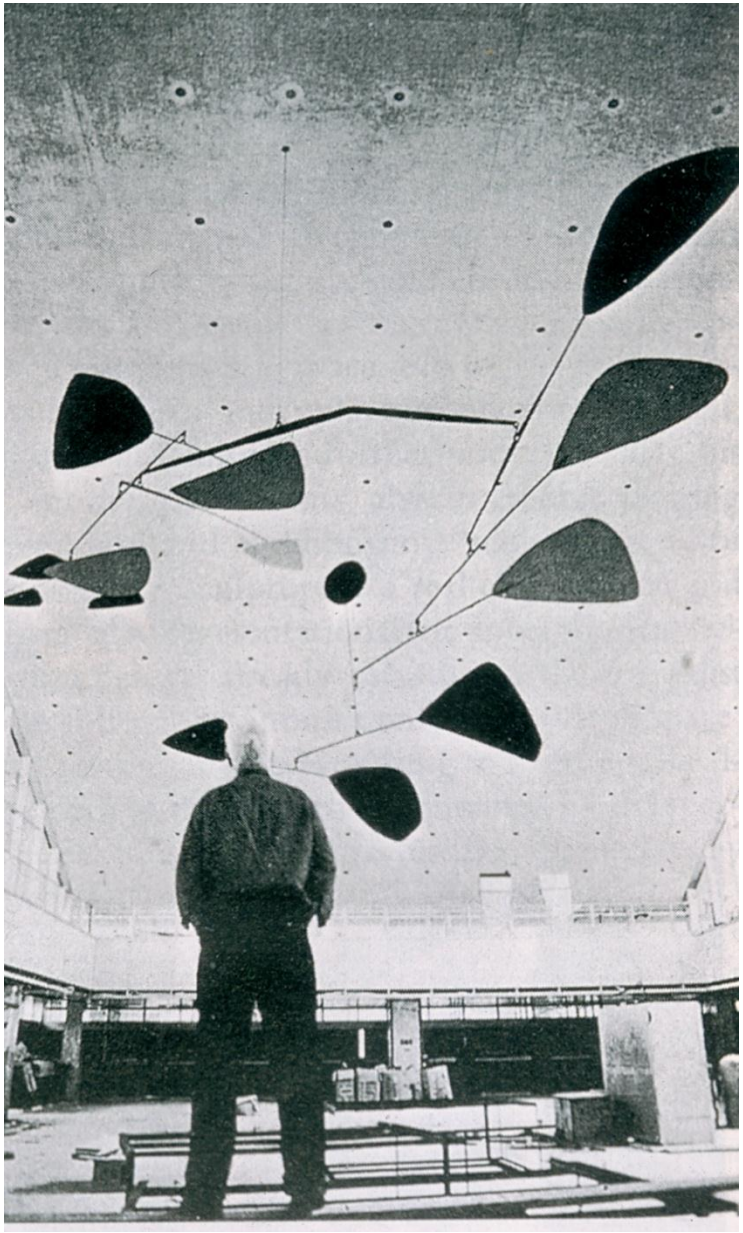

Calder mirant un dels seus grans mòbils penjat a l'aeroport Kennedy de Nova York.

Escultures de Calder de grans dimensions en espais públics

Alexander Calder
La gran velocitat
1969
acer pintat
alçada = 13,2 m
Vandenberg Center Plaza
Grand Rapids, Michigan, EUA

Alexander Calder
Quatre ales
1972
acer pintat
5 x 3,54 x 3,20 m
Fundació Joan Miró, Barcelona

Alexander Calder, *stabile* ***Flamingo***, 1974, acer pintat, 16,20 m, Chicago, EUA

Diversos punts de vista de ***Flamingo***

L’escultura abstracta del segle XX a la Gran Bretanya

Henry Moore

Barbara Hepworth

Anthony Caro

Henry Moore

1898 - 1986

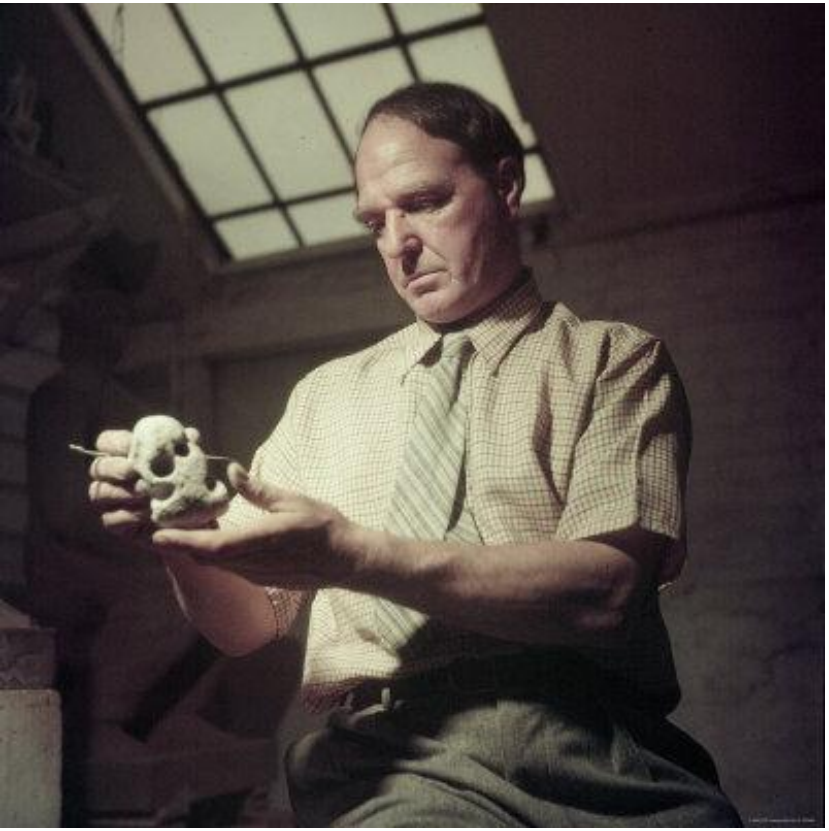

Escultor anglès. És considerat un dels artistes i dels escultors més importants del segle XX i des de finals dels anys quaranta fins a la seva mort fou considerat l'artista britànic més cèlebre del seu temps.

El 1940, després del bombardeig del seu estudi londinenc, es va traslladar a Much Hadham, Hertfordshire, on visqué durant la resta de la seva vida.

Moore rebutjava la tradició acadèmica del modelat en favor de la doctrina de **la fidelitat al material** segons la qual **la naturalesa de la pedra i de la fusta** –la seva forma, color, textura, etc- **formava part de la mateixa concepció de l'obra.**

Les seves idees es basaven gairebé sempre en formes del món natural, sovint la figura humana, però també les formes d'ossos d'animals, pedres, troncs, petxines, etc.

La ***figura jacent***, la ***maternitat*** o ***la família*** es troben entre els seus temes preferits.

Moore treballant al seu taller envoltat de tota mena de maquetes, objectes i proves

Henry Moore treballant al seu taller en una escultura de grans dimensions

La ***figura jacent***, la ***maternitat*** o ***la família*** es troben entre els temes de partida preferits de les escultures de Moore. Amb el temps, aquests temes i aquestes formes més o menys figuratives s'aniran tornant cada cop molt més simplificades i abstractes.

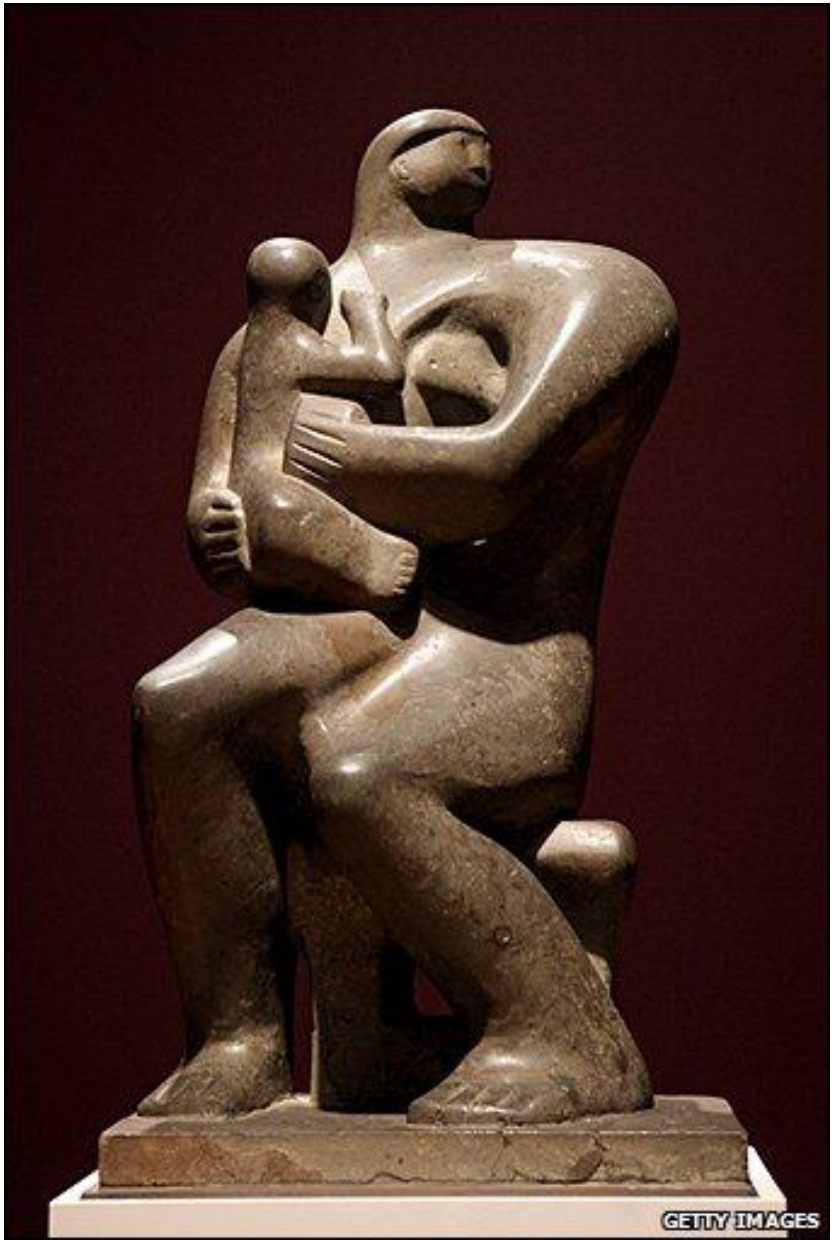

La figura jacent és un dels grans temes recurrents a tota la trajectòria artística de Moore

Figura ajaguda

Henry Moore
(1898-1986)

Documentació general

Catalogació:
- Autor: **Henry Moore (1898-1986)**
- Títol: **Figura ajaguda**
- Cronologia: **1938**
- Localització: **Tate Gallery, Londres**
- Estil: **abstracte**

Anàlisi material:
- Dimensions: **1,32 m**
- Material: **pedra**
- Tècnica: **Talla**
- Formes: **exempta**
- Tipologia: **jacent**
- Cromatisme: **monocroma**

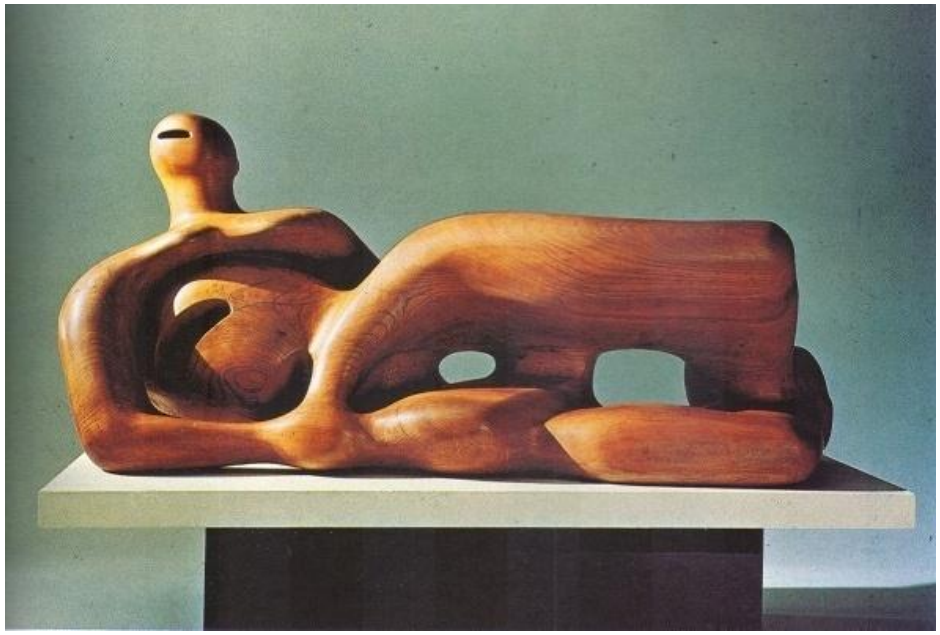

Observeu l’evolució i els diversos graus d’abstracció que assoleixen les figures ajagudes de Moore durant les diferents etapes i al llarg del temps

A partir del desenvolupament del tema de la figura jacent, les escultures d'Henry Moore assoleixin un grau d'abstracció molt considerable. Les seves formes biomòrfiques recorden l'aspecte i la morfologia dels ossos d'animals i de les formes de la natura.

Una altra de les obres de Moore en que l’abstracció assoleix el principal protagonisme. Malgrat tot, coneixent la seva obra i els seus temes preferits, encara hi podem detectar alguns aspectes formals que tenen el seu origen en el tema de la figura ajaguda.

Henry Moore; ***Gran tors: arc***, 1962-1963, bronze,

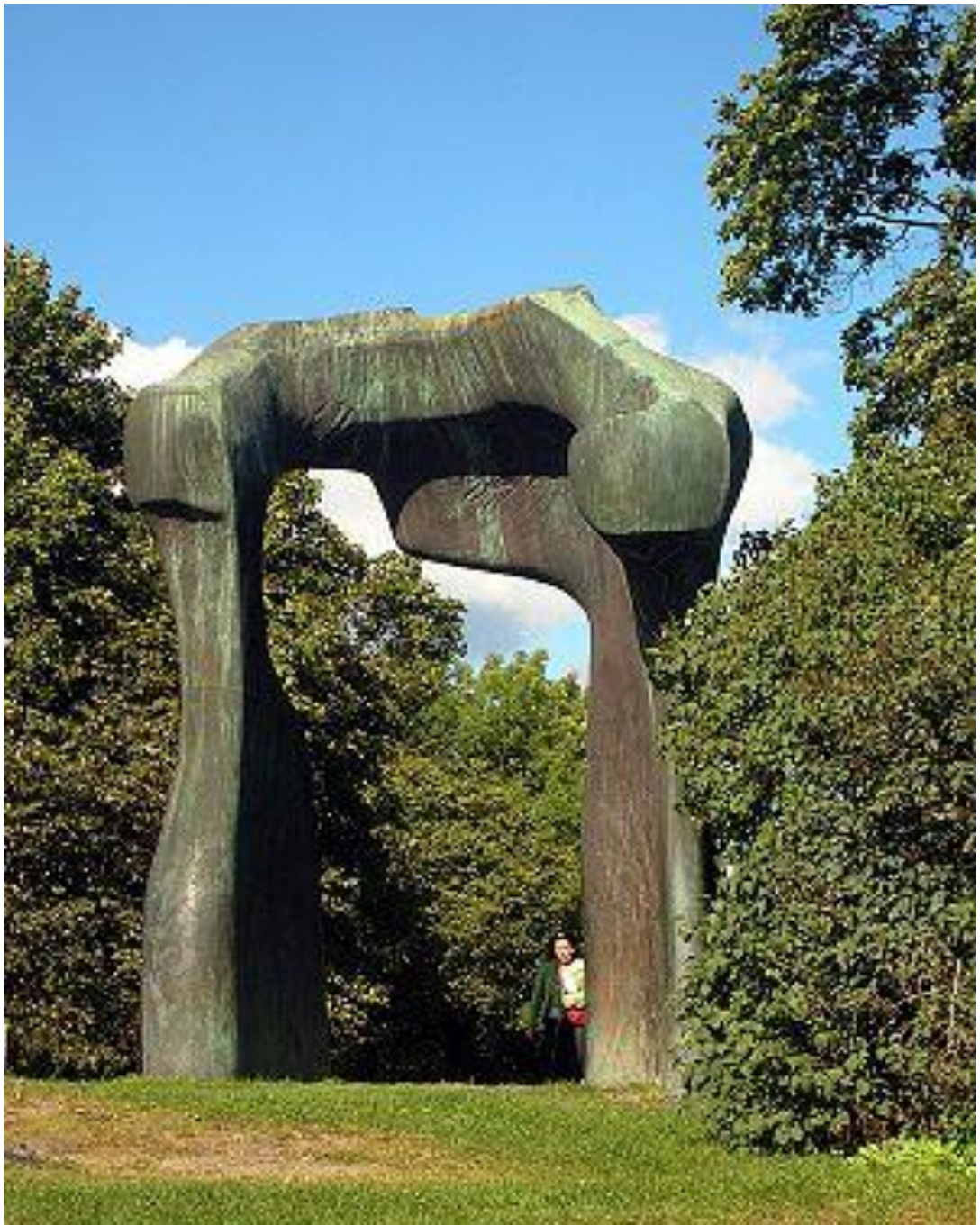

Les formes orgàniques, ondulants i sinuoses, i la utilització dels espais buits interiors com a generadors formals són uns dels principals elements que constitueixen i caracteritzen les escultures abstractes de Moore.

Double Oval (Doble oval), 1966, bronze, longitud = 538 cm

Detall dels espais buits interiors de l’obra ***Double Oval*** (Doble oval), 1966, bronze.

Henry Moore; ***Oval amb punxes***, 1968-1970, bronze, alçada = 332 cm, The Henry Moore Foundation Perry Green.

Henry Moore; ***Ovelles***, 1971-1972, altura = 570 cm, longitud = 579 cm,
The Henry Moore Foundation, Perry Green, comtat de Hertfordshire, Anglaterra

Henry Moore davant de la seva escultura dedicada a les ***Ovelles***

Les ovelles que pasturen pels prats que envolten la Fundació Moore s'han fet seva aquesta escultura, hi conviuen amb total llibertat i la utilitzen per a jugar, amagar-se, gratar-se o protegir-se de les inclemències del temps, del sol, de la pluja, del vent, etc.

Barbara Hepworth

Wakefield, 1903
Saint Ives, Cornualla, 1975

Escultora britànica, una de les artistes més importants en el desenvolupament de l'art abstracte a la Gran Bretanya.

Va treballar la tècnica de la talla amb fusta i pedra; ella mateixa va declarar que un dels factors importants de la seva carrera professional havia estat ***"l'emoció de descobrir la naturalesa de la talla."***

La seva obra té relació amb la de Moore amb la diferència que les escultures de Hepworth no tenien un origen figuratiu sinó que eren **concebudes com a formes purament abstractes** des de bon començament. Aquest fet, però, no va evitar que l'artista manifestés sempre una actitud romàntica en la seva afinitat emocional amb la natura tot descrivint la talla com una "necessitat biològica" i com una "extensió de les forces tel·lúriques que modelen el paisatge."

Barbara Hepworth; ***Pelagos***, 1946, fusta pintada i corda, Tate Gallery, Londres.

Anthony Caro

New Malden, Surrey
(Anglaterra), 1924 - 2013

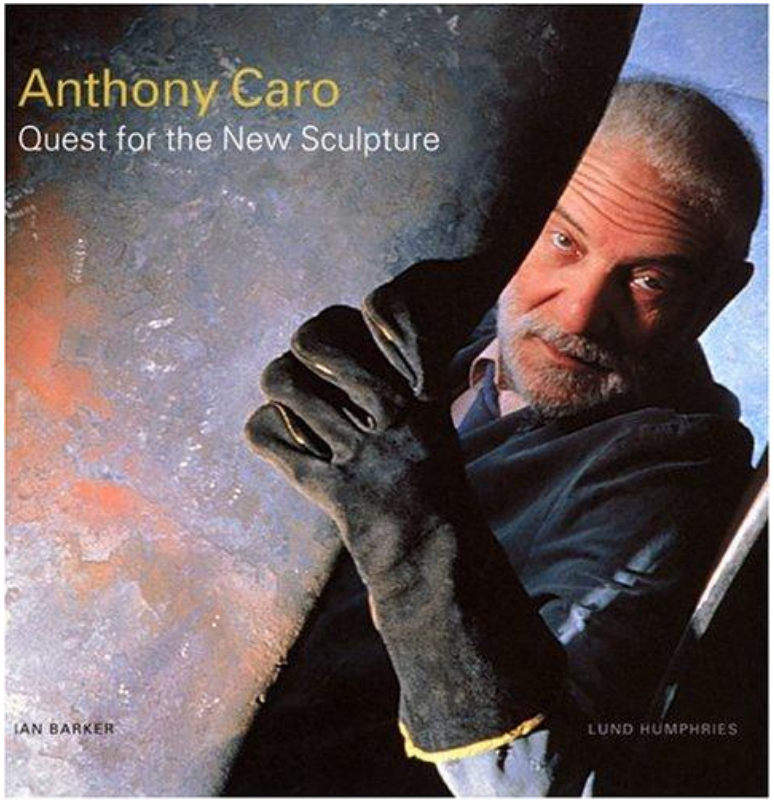

Escultor britànic abstracte el treball del qual es caracteritza per l'ensamblament d'objectes o restes industrials i de retalls metàl·lics de desferra.

Va ser ajudant d'Henry Moore a començaments dels anys cinquanta. A començament dels anys seixanta va viatjar als EUA on va conèixer l'escultor David Smith. A partir d'aquest moment va abandonar l'art figuratiu i es va orientar vers escultures abstractes fetes tot soldant o assemblant trossos, retalls i fragments de peces metàl·liques prefabricades d'acer, de ferro o d'al·leacions diverses.

En moltes ocasions pinta també les escultures amb colors vius i lluminosos que donen noves significacions i connotacions a l'obra.

Midday, 1960

Early one morning, 1962

Mes de Maig; 1963, acer i alumini pintats, 279’5 x 305 x 358’5 cm, col·lecció particular, Londres.

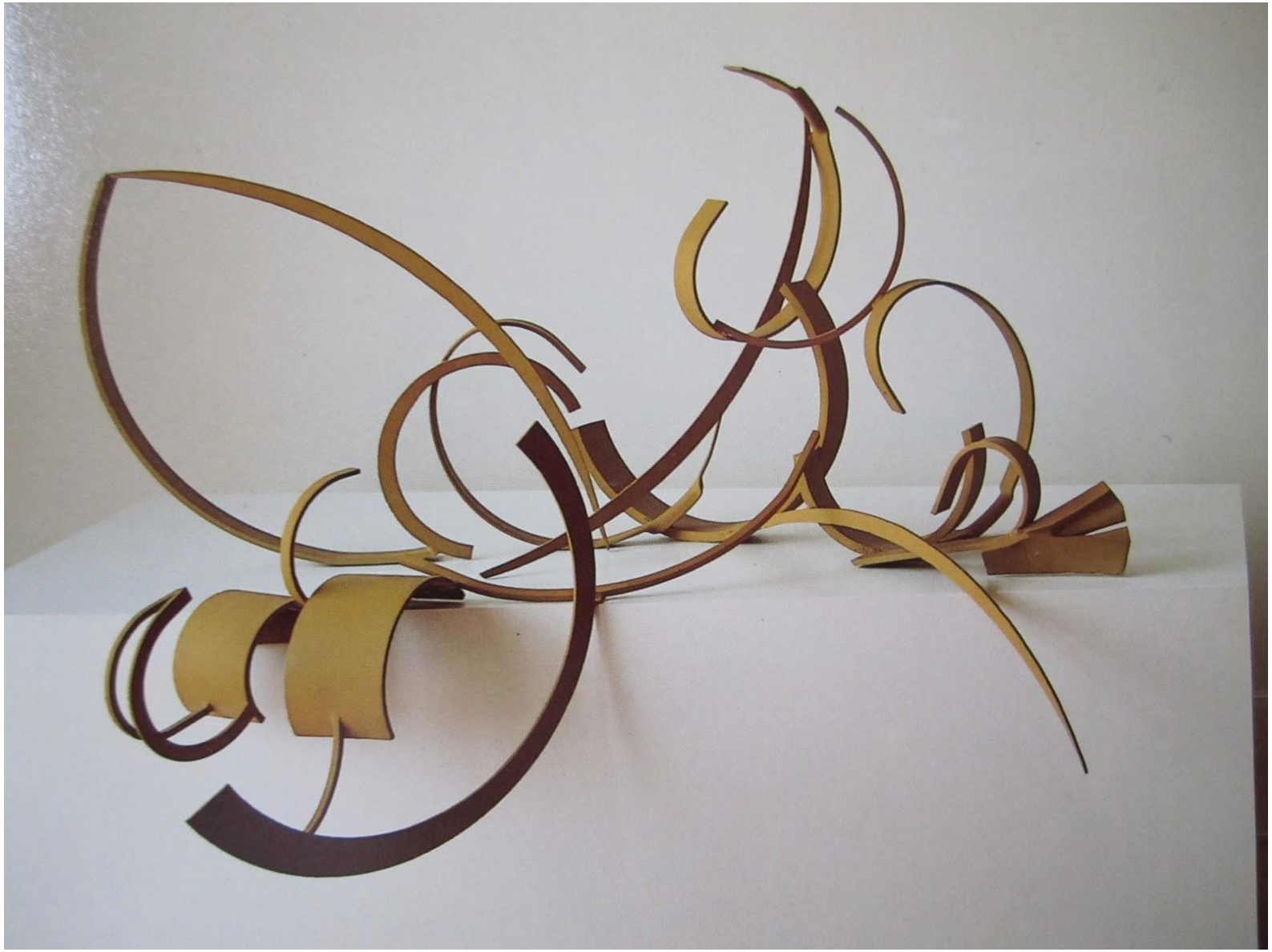

Table piece LXXXVII "Deluge", 1969

Una altra peça de taula que sobrepassa els límits del suport tot sobreeixint i jugant amb els espais del seu entorn a la recerca de l’equilibri.

Festa del Sol, 1969-1970, acer pintat de groc, 181,5 x 416,5 x 218,5 cm

Tundra, 1975, acer rovellat i encerat, 272 x 579 x 132 cm, Tate Gallery, Londres. Degut a l'alçada de la peça (2,72 m), l'espectador que circula al voltant de l'obra no pot veure el que hi ha a l'altra costat i, per tant, no pot evitar la sensació de sentir-se aïllat, ocult, perdut i separat del seu entorn més immediat.

Anthony Caro; ***Rapsòdia d'Alto,*** 1984, acer, 194,5 x 221 cm, Barcelona.

Pablo Serrano

Crivillén, Terol, 1910
Madrid, 1985

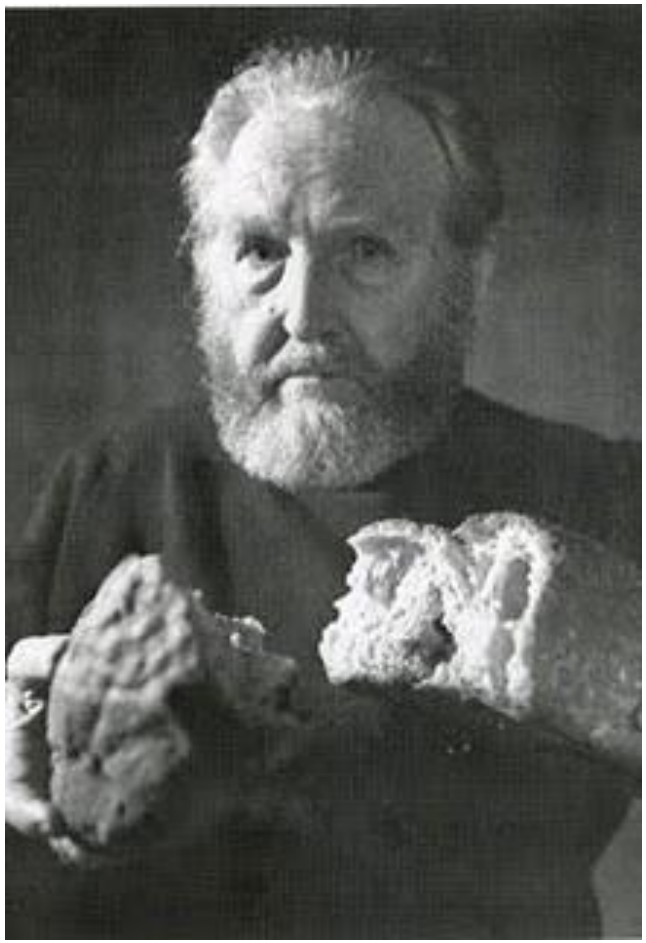

Escultor aragonès. Al vint anys emigrà a l'Amèrica del Sud on va conèixer Torres Garcia que el va influir i el va fer passar de la figuració acadèmica a l'abstracció.

El 1955 retornà a Espanya i al cap de dos anys **participà en la fundació del grup El Paso**.

Al cap de pocs anys va començar la sèrie d'escultures dels ***Homes-Volta*** amb la qual intenta transmetre la idea que l'home necessita un refugi i que és capaç de buscar-lo. En la mateixa direcció se situen els ***Homes-Porta*** que tracten d'integrar els espais interiors i exteriors.

Entre les seves escultures abstractes podem destacar sèries tan interessants com la del ***Drama del objeto*** o la de la ***Quema del objeto***.

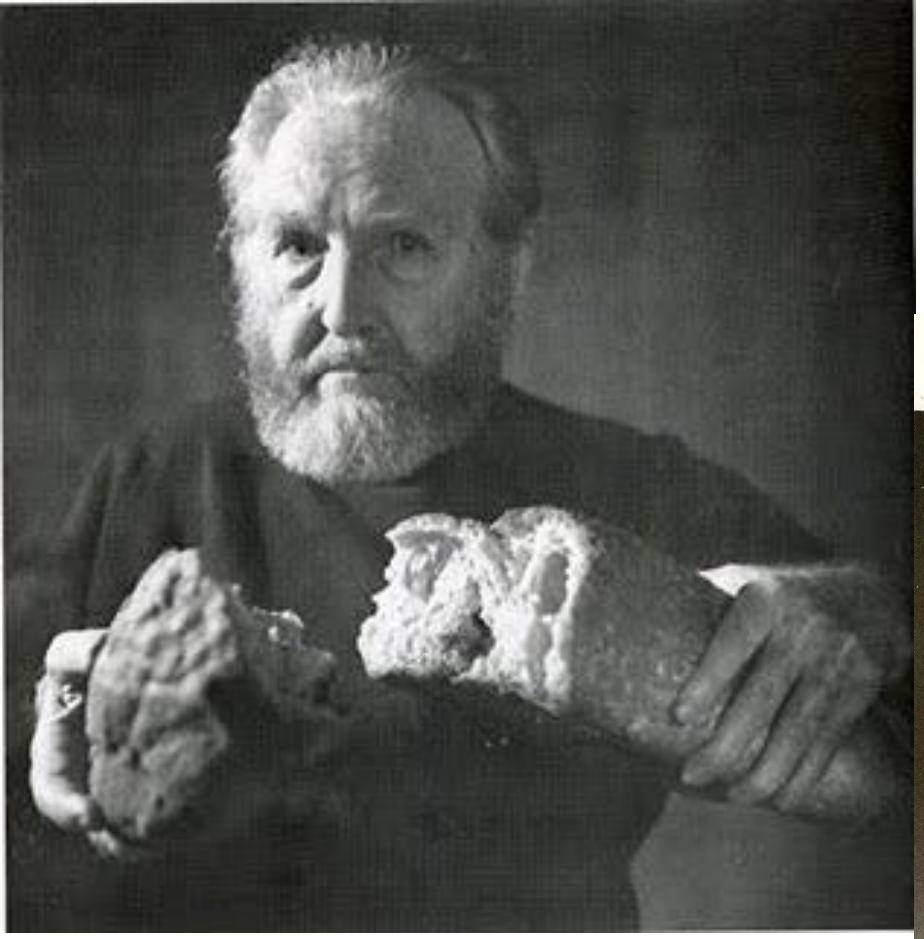

378. Unidad-yunta. 1976. Mármol rosado, 25×25 cm.

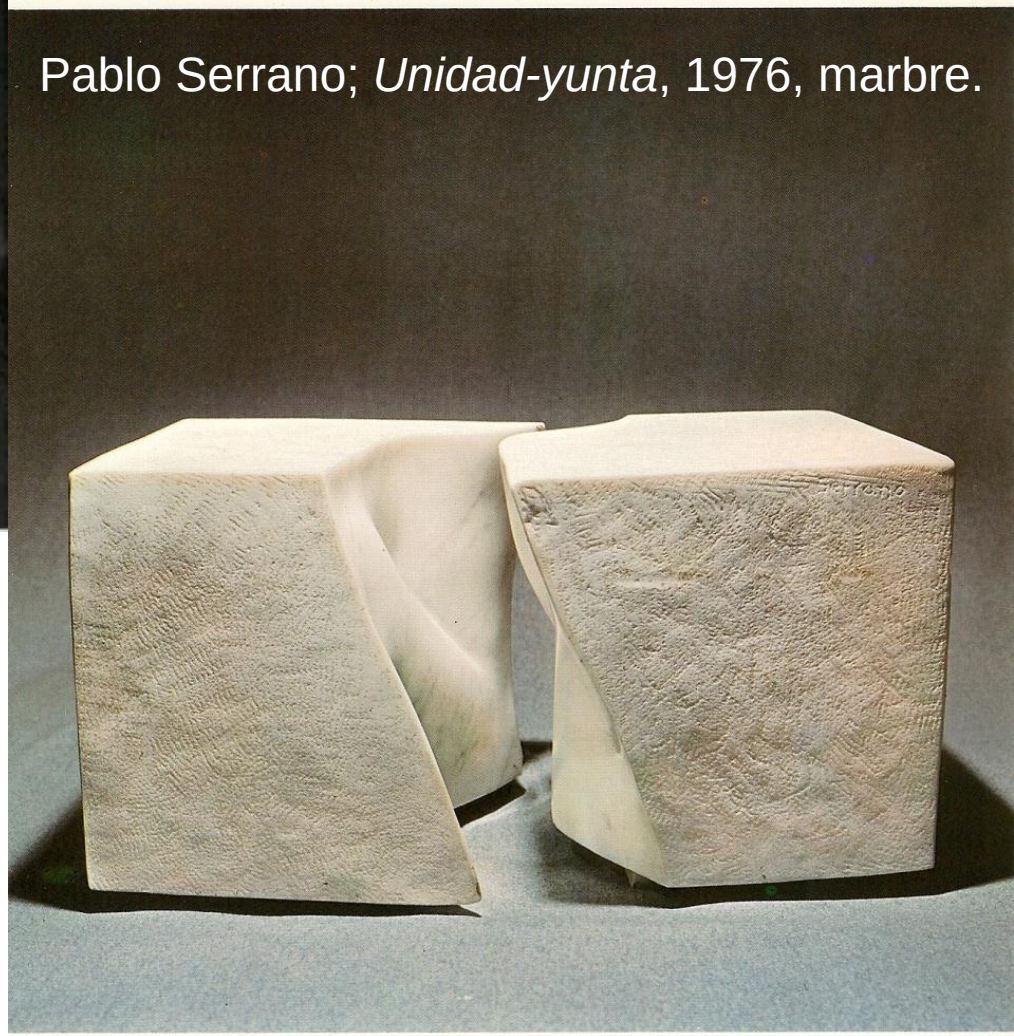

Pablo Serrano; *Unidad-yunta*, 1976, marbre.

Pablo Serrano: sèrie ***Bóvedas para el hombre***,

256. Bóveda para el hombre, 1962-1963. Bronce, altura 60 cm. Col. Justino de Azcárate, Caracas (Venezuela).
257. Bóveda para el hombre (visión lateral). 1962. Bronce, 50×40 cm. Col. particular.
258. Bóveda para el hombre (de frente). 1962. Bronce, 50×40 cm.
259. Bóveda para el hombre con mano. 1970. Bronce.

357. Unidad-yunta. Granito gris, 70×90 cm. Detalle del monumento a Marañón.

Dues vistes de l'escultura ***Eros;*** una en posició tancada i l'altra oberta tot mostrant el seu interior.

315. Eros (cerrada). Bronce.

316. Eros (abierta).

162 y 163. Drama del objeto. 1957. Metal, 50×60 cm. Col. particular.
164. Drama del objeto. 1957. Metal, 60×35. Col. particular.
165. Drama del objeto. 1957. Metal, 45×50. Col. particular.

Sèrie ***"Drama del objeto",*** 1957, metall

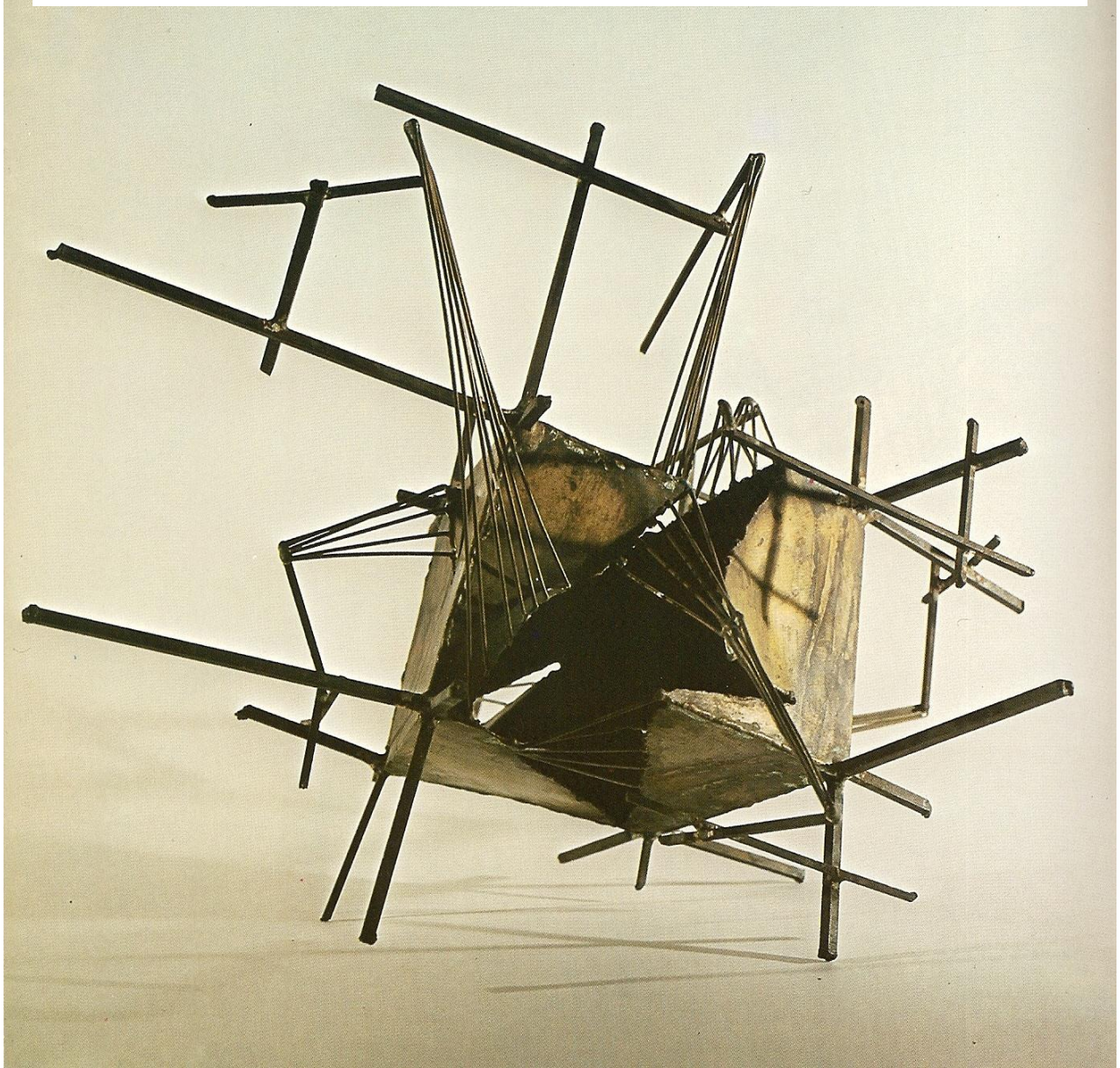

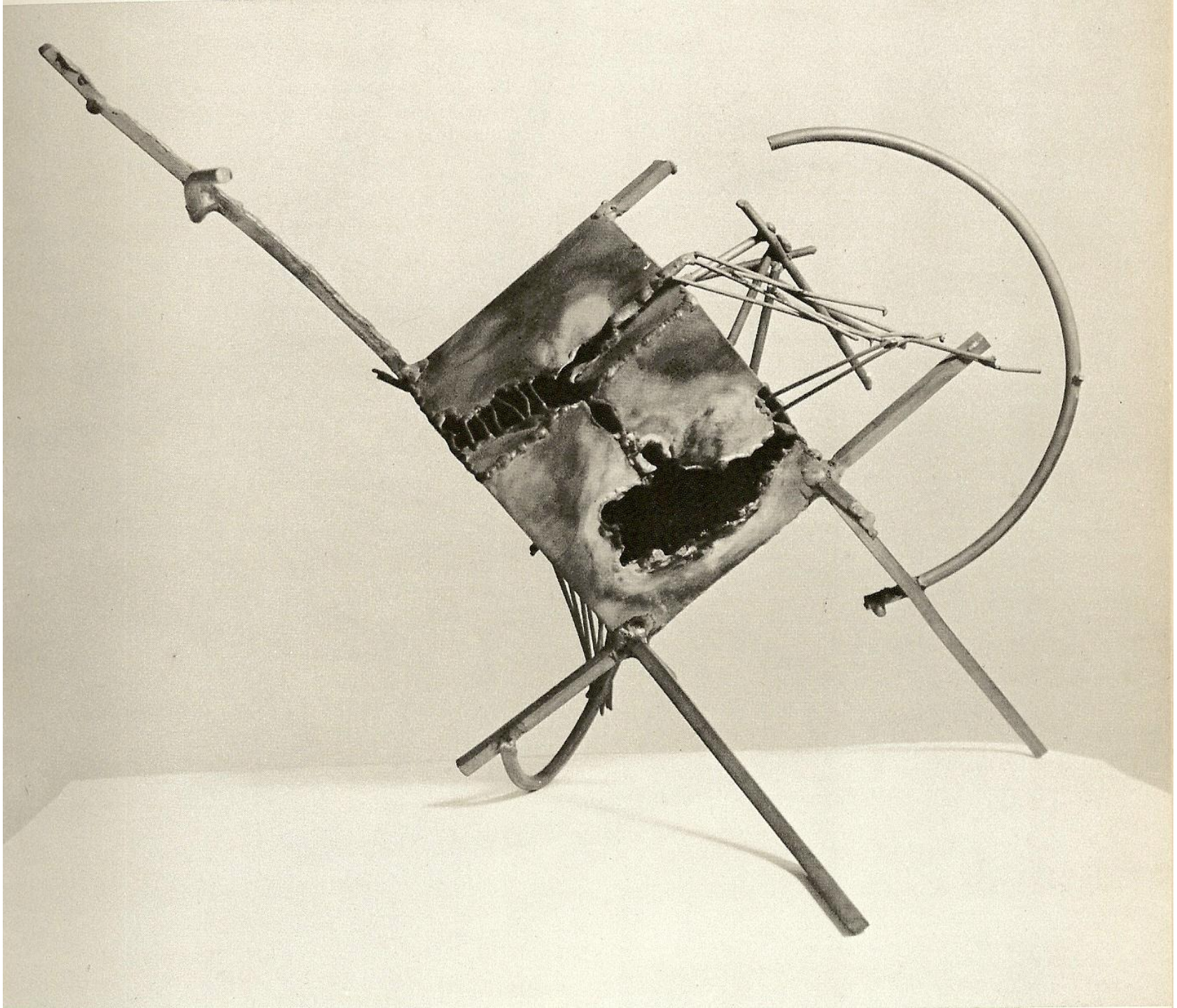

164

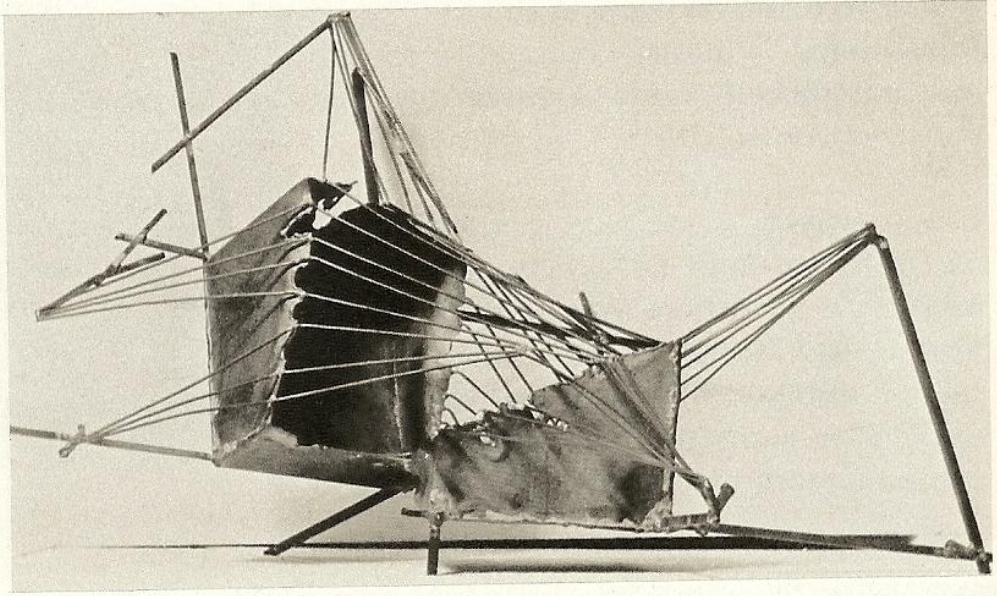

165

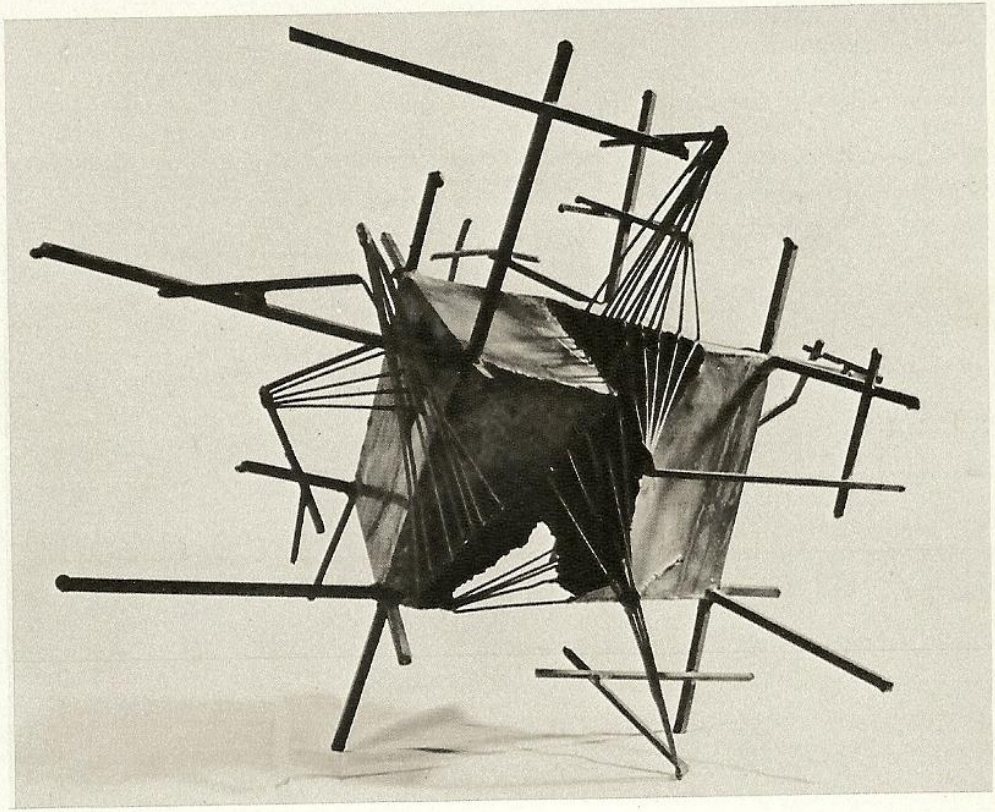

Sèrie *“La quema del objeto”*, 1957

166. La quema del objeto. 1957.
167. La quema del objeto. 1958. Mr. Frank O'Hara, conservador del Museo de Arte Moderno de viaje a España obedeció a la selección de obras de artistas españoles para la Exposición
168. La quema del objeto. 1957. Hierro, 35×35 cm.
169. La quema del objeto. Presencia de una ausencia. 1957. Hierro, 30×30 cm.

167

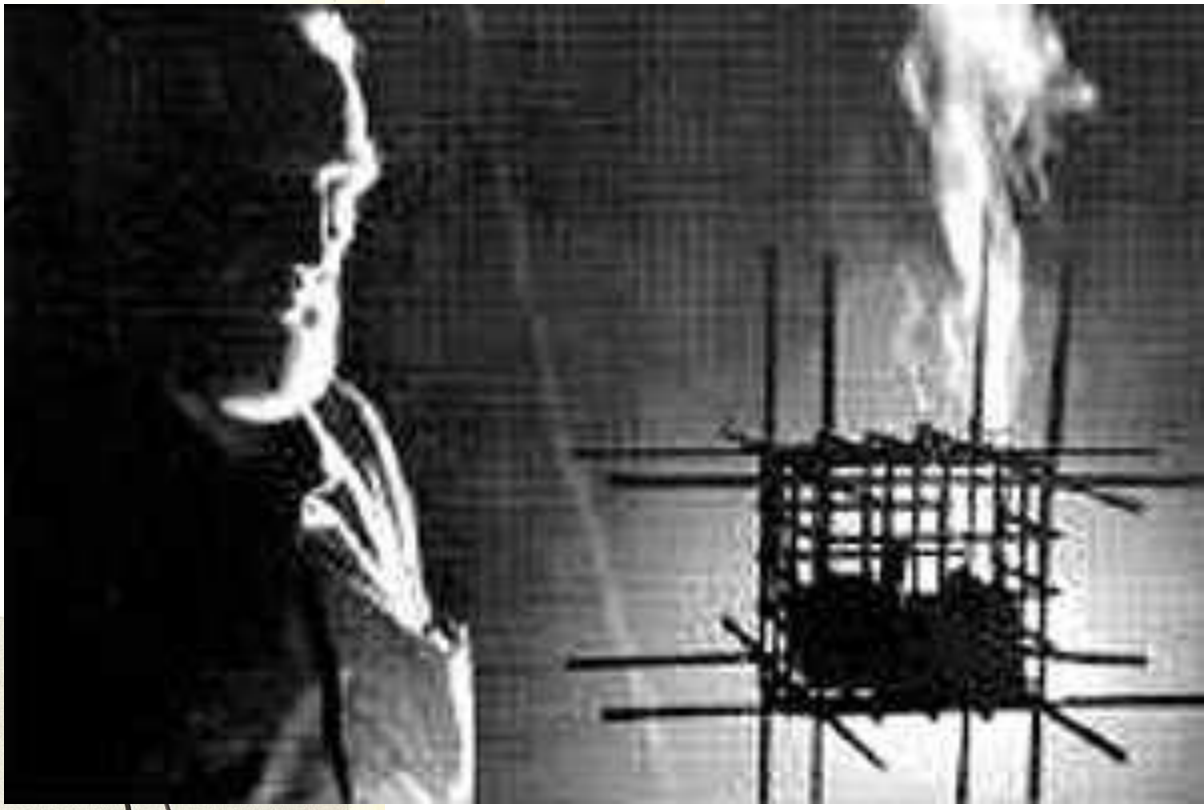

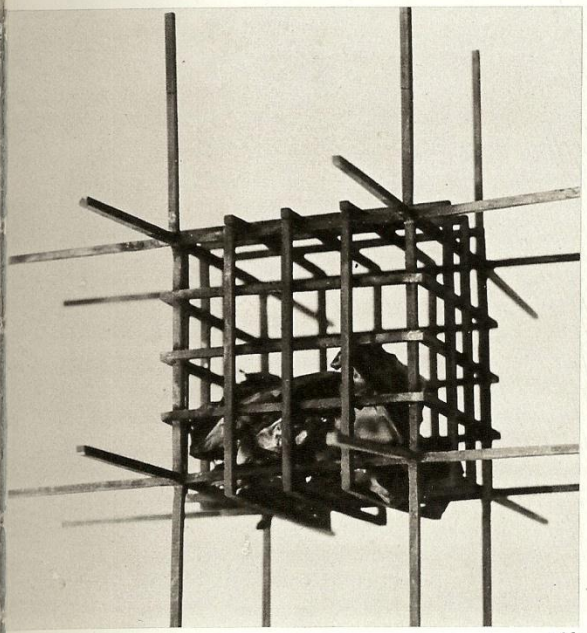

168

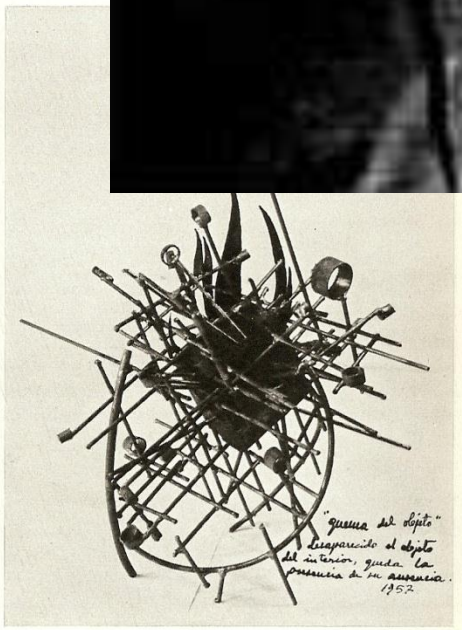

169

Quema del objeto. Desarrollo. Espacio ocupado; 1957, ferro, 60 x 60 cm

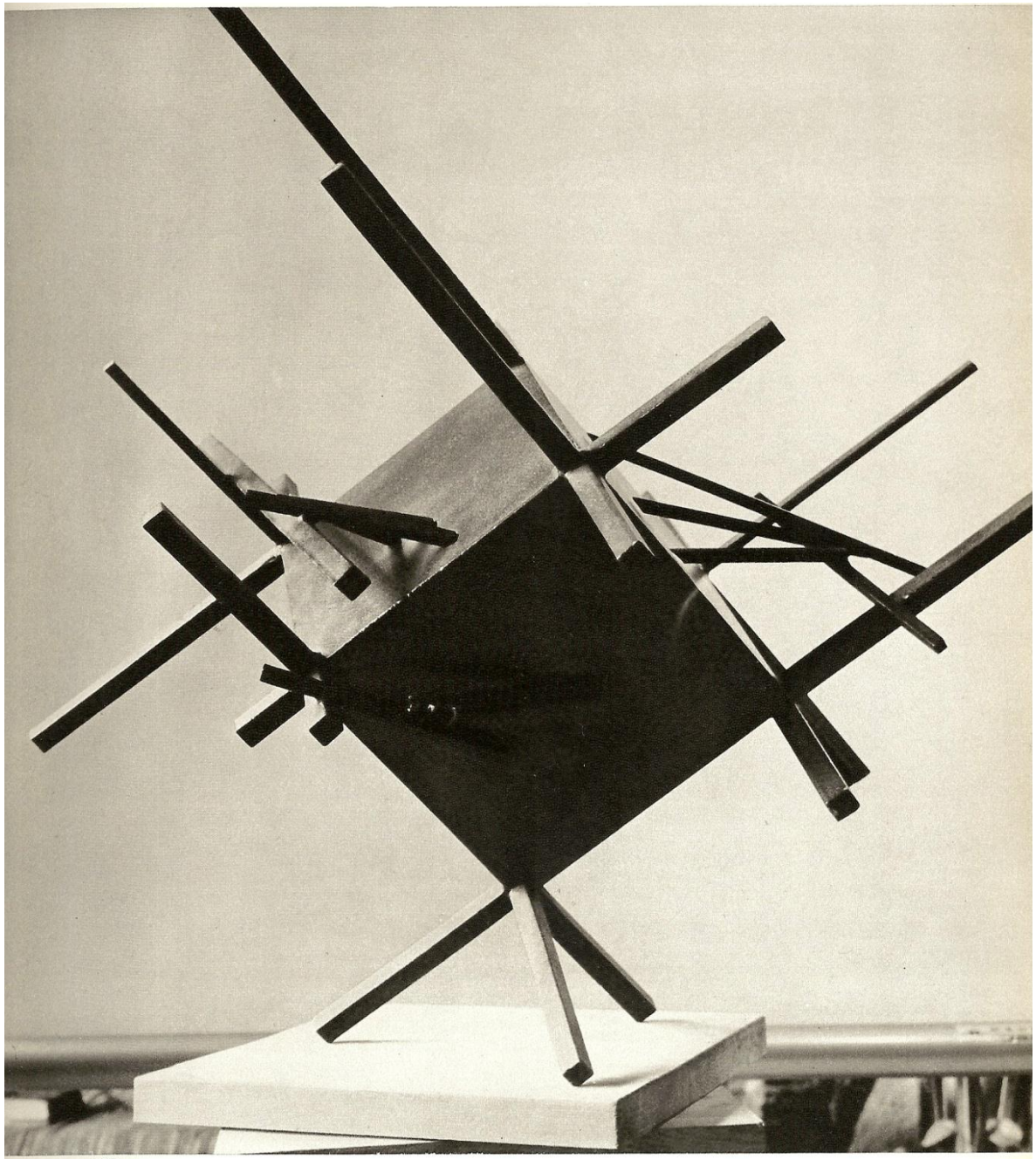

La quema del objeto. Cubo para quemar; 1957, ferro i fusta, 100 x 100 cm

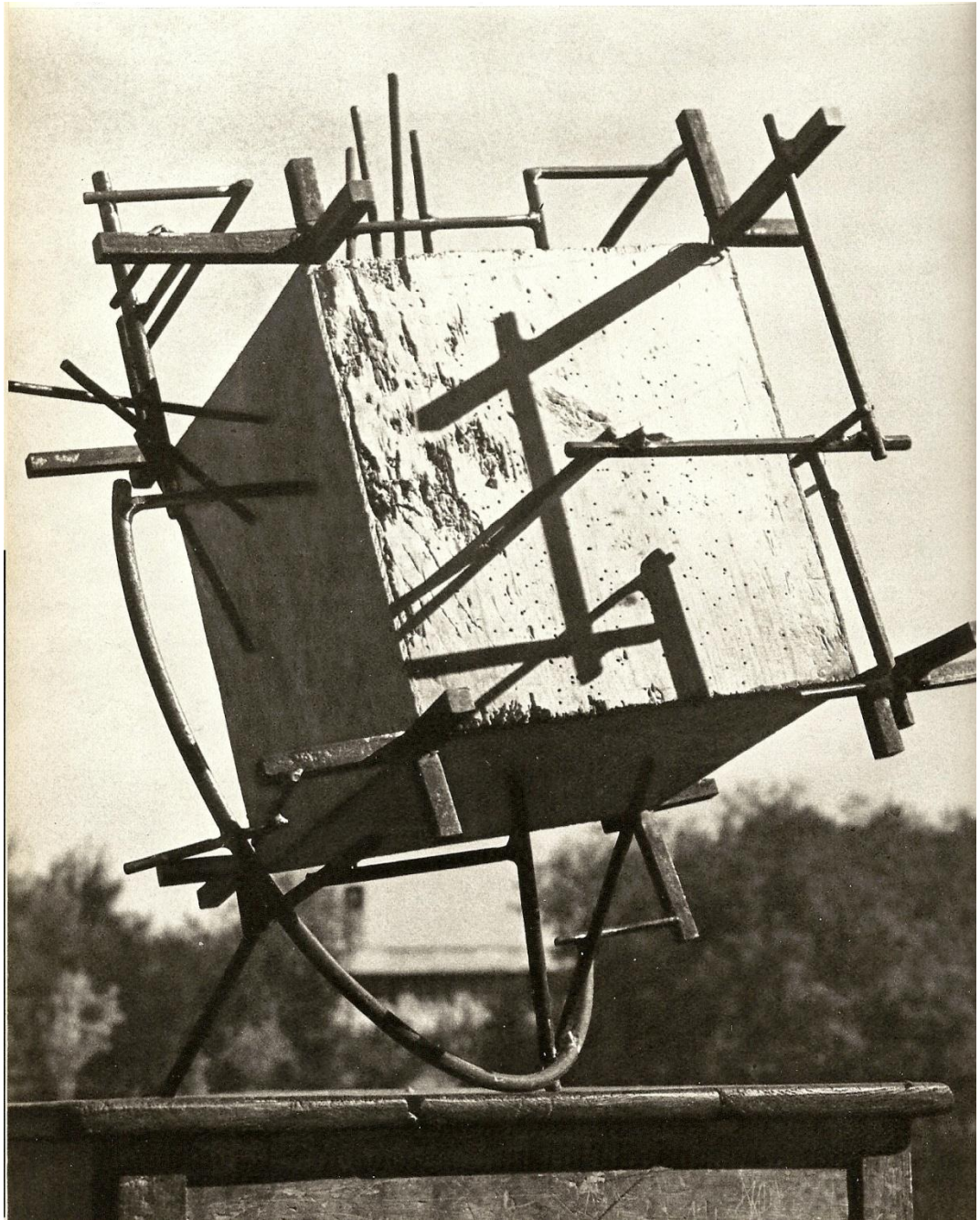

174. La quema del objeto. Extensión de las características del cubo. 1957.
175. Objeto quemado. Presencia de una ausencia. 1957. Desaparecido el cubo de madera, quedan sus líneas de continuidad en el cruce de sus ángulos.

La quema del objeto. Extensión de las características del cubo; 1957

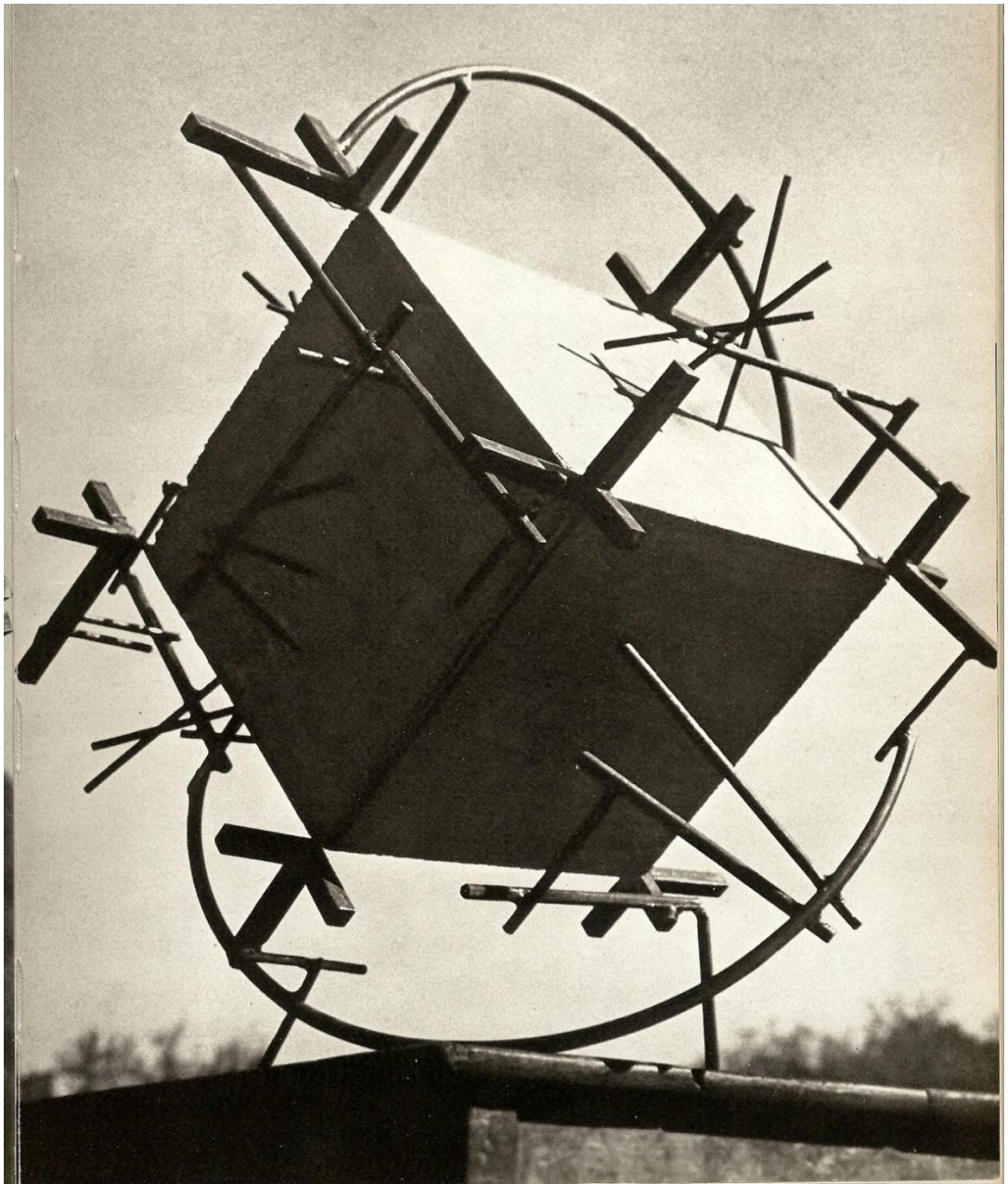

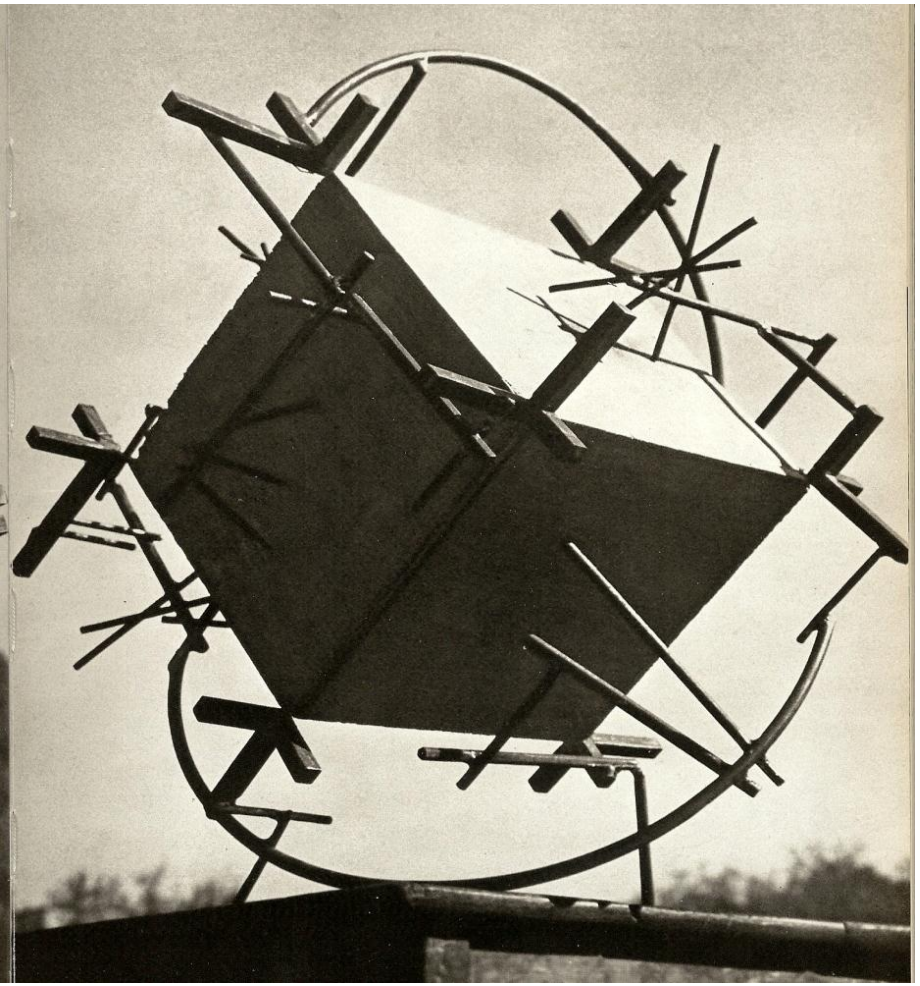

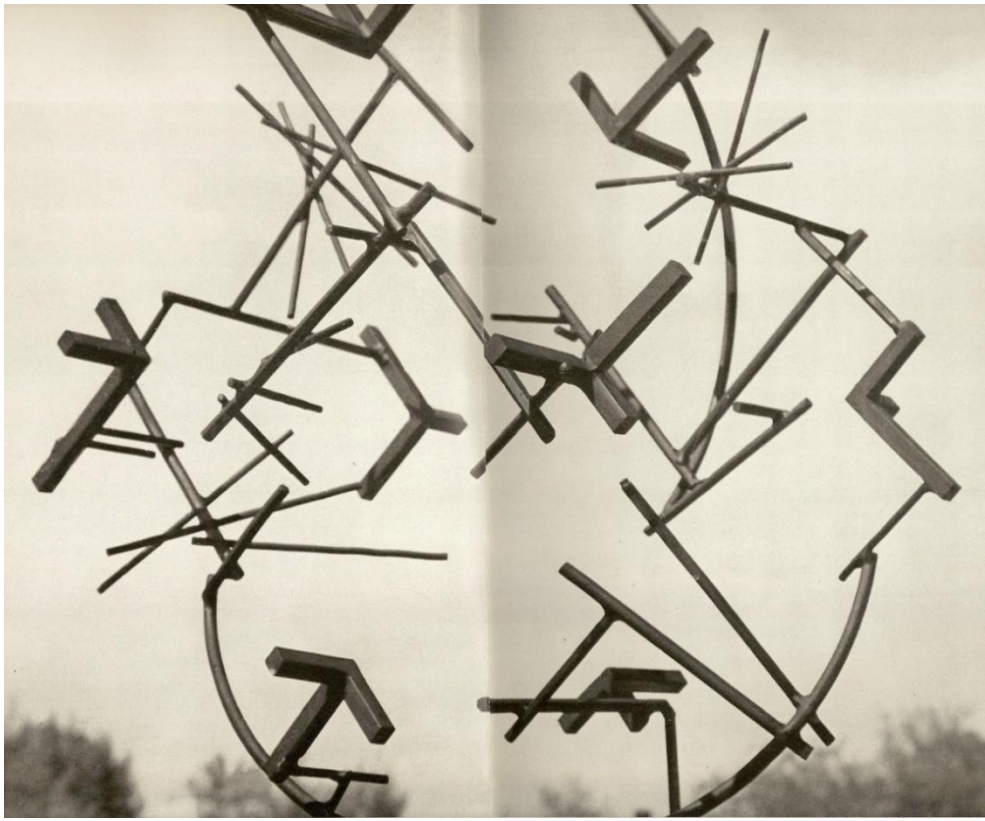

Pablo Serrano; ***Objeto quemado. Presencia de una ausencia***, 1957

Dues vistes de la mateixa peça. La primera amb el cub en el seu interior. La segona quan el cub ja ha estat cremat i ha desaparegut. Només en resta l'estructura de ferro que el subjectava i el delimitava, les línies de continuïtat en el creuament dels angles.

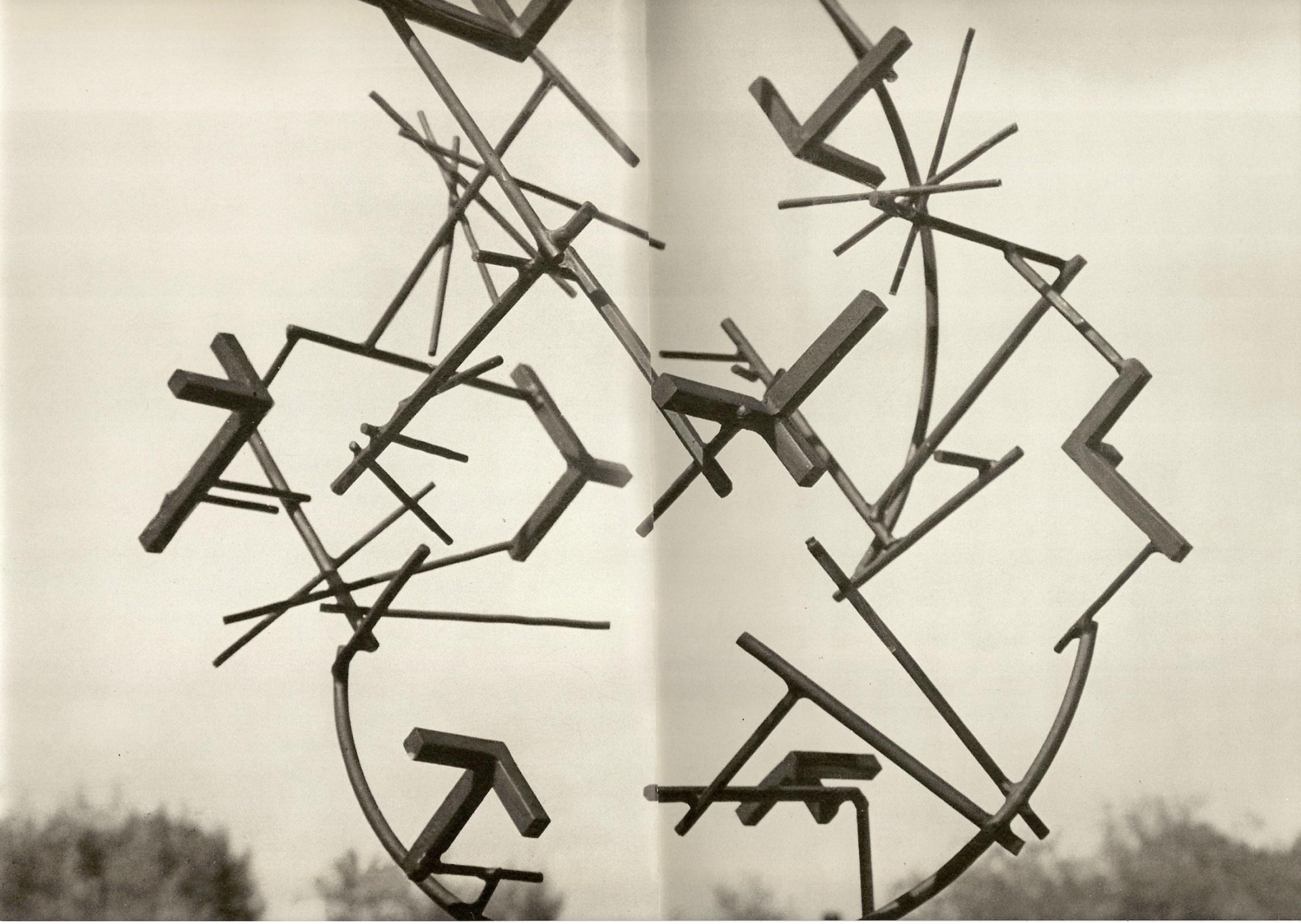

Pablo Serrano; ***Presencia de una ausencia***, 1957

L’escultura abstracta al País Basc

Jorge Oteiza

Eduardo Chillida

Jorge Oteiza

Orio, 1908
Sant Sebastià, 2003

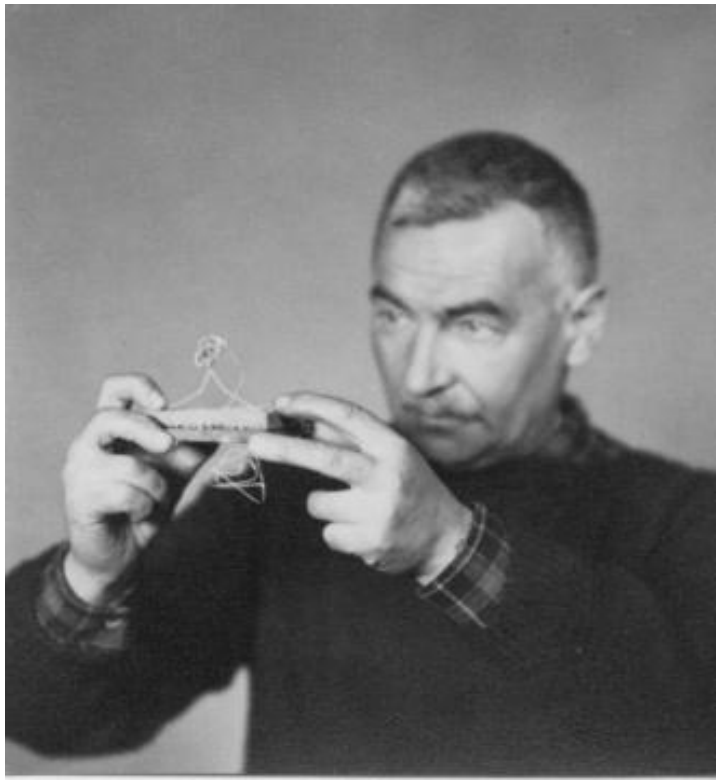

Escultor basc. Va començar practicant l'escultura figurativa i evolucionà després cap a una forma particular d'expressionisme fins arribar a una **abstracció radical de gran puresa**, senzillesa i espiritualitat.

El conjunt de ***La Pietat i els Apòsto*ls** de la façana de la basílica de la Mare de Déu d'Arantzazu (1949-1971) seria un exemple de la seva particular etapa expressionista.

Són molt importants les seves experimentacions volumètriques i espacials a partir de formes geomètriques bàsiques com el cub o l'esfera. A aquesta etapa experimental pertanyen el ***Laboratorio de tizas,*** les ***Caixes buides***, les ***Caixes daurades***, les ***Caixes metafísiques***, les ***Desocupacions de l'esfera***, etc.

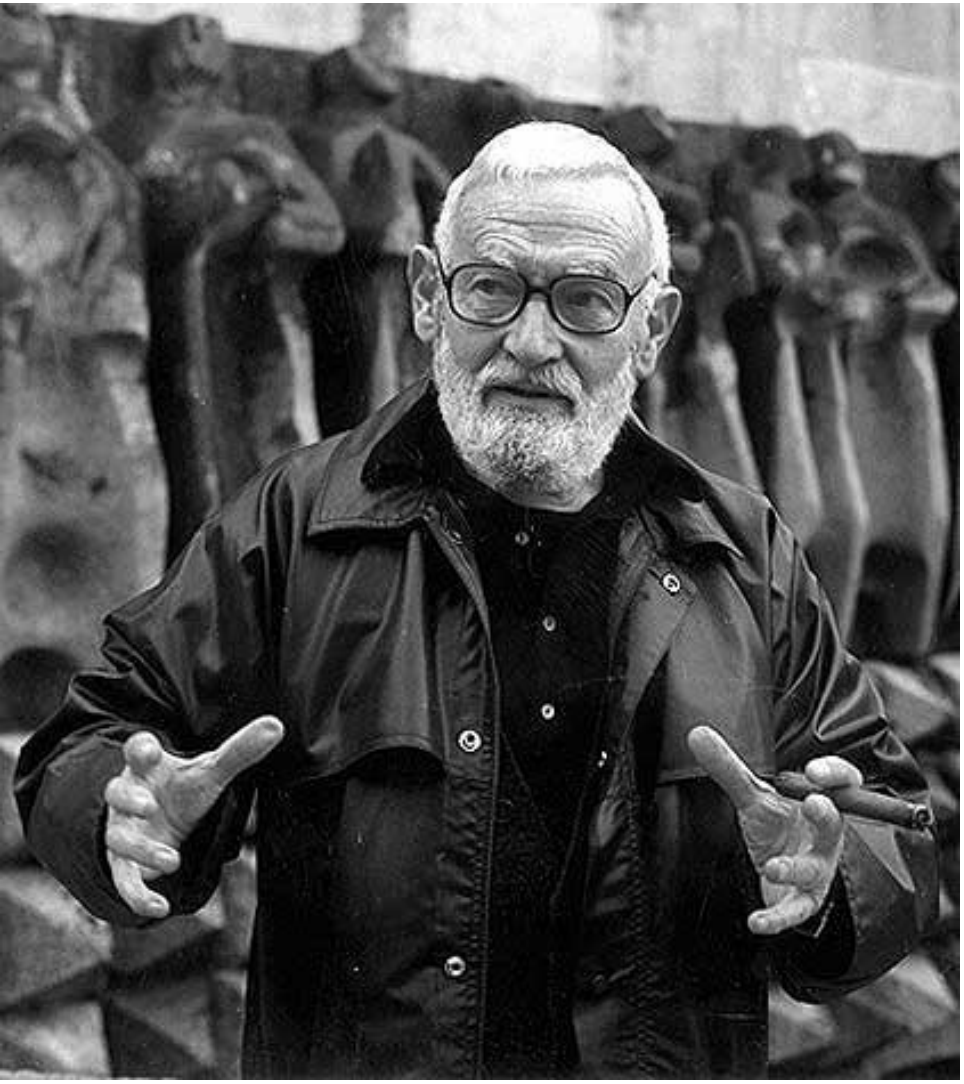

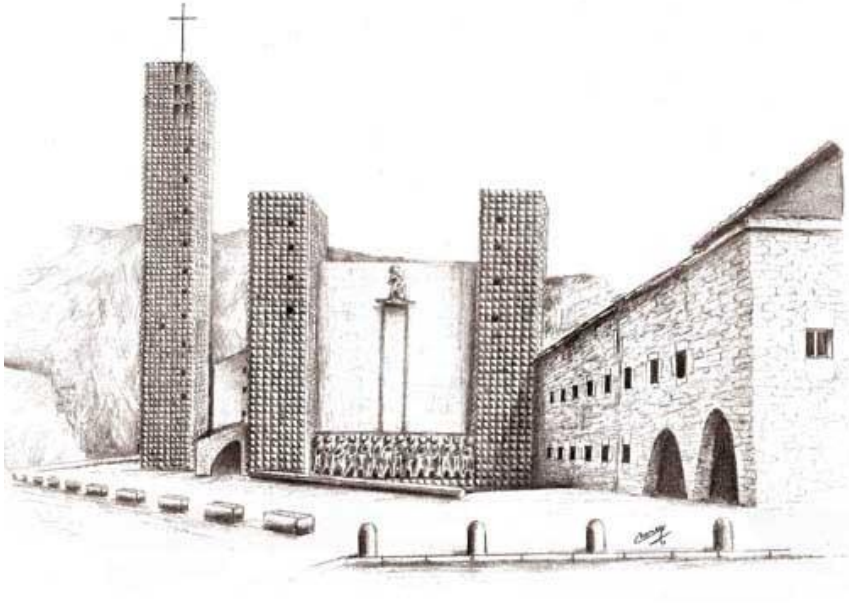

Escultures d'Oteiza a la façana de la Basílica del Monestir franciscà del Santuari d'Arantzazu, Oñati, Guipúscoa, País Basc.

Diversos blocs de pedra del ***Fris dels Apòstols*** tirats a les voreres de la carretera i esperant ser col·locats a la façana de la basílica.
Cal comparar la seva mida amb la de les persones que es troben al costat per adonar-se de l'escala de les peces.

Jorge Oteiza; ***Fris dels Apòstols***, façana de la Basílica del Monestir franciscà del Santuari d’Arantzazu, Oñati, Guipúscoa, País Basc.

Esbossos d’un apòstol d’estil més o menys expressionista. Cal destacar-ne la creació d’aquests espais còncaus que comencen a buidar l’estàtua. Posteriorment augmentarà el grau d’abstracció i radicalitat de la seva escultura.

Cap d’un apòstol en una fase d’abstracció on s’observa molt clarament la forma còncava de l’espai buit.

Detall dels apòstols col·locats a la façana. Observeu els espais còncaus i receptius dels seus cossos.

Hi ha apòstols sembla que estableixin algun tipus de comunicació.

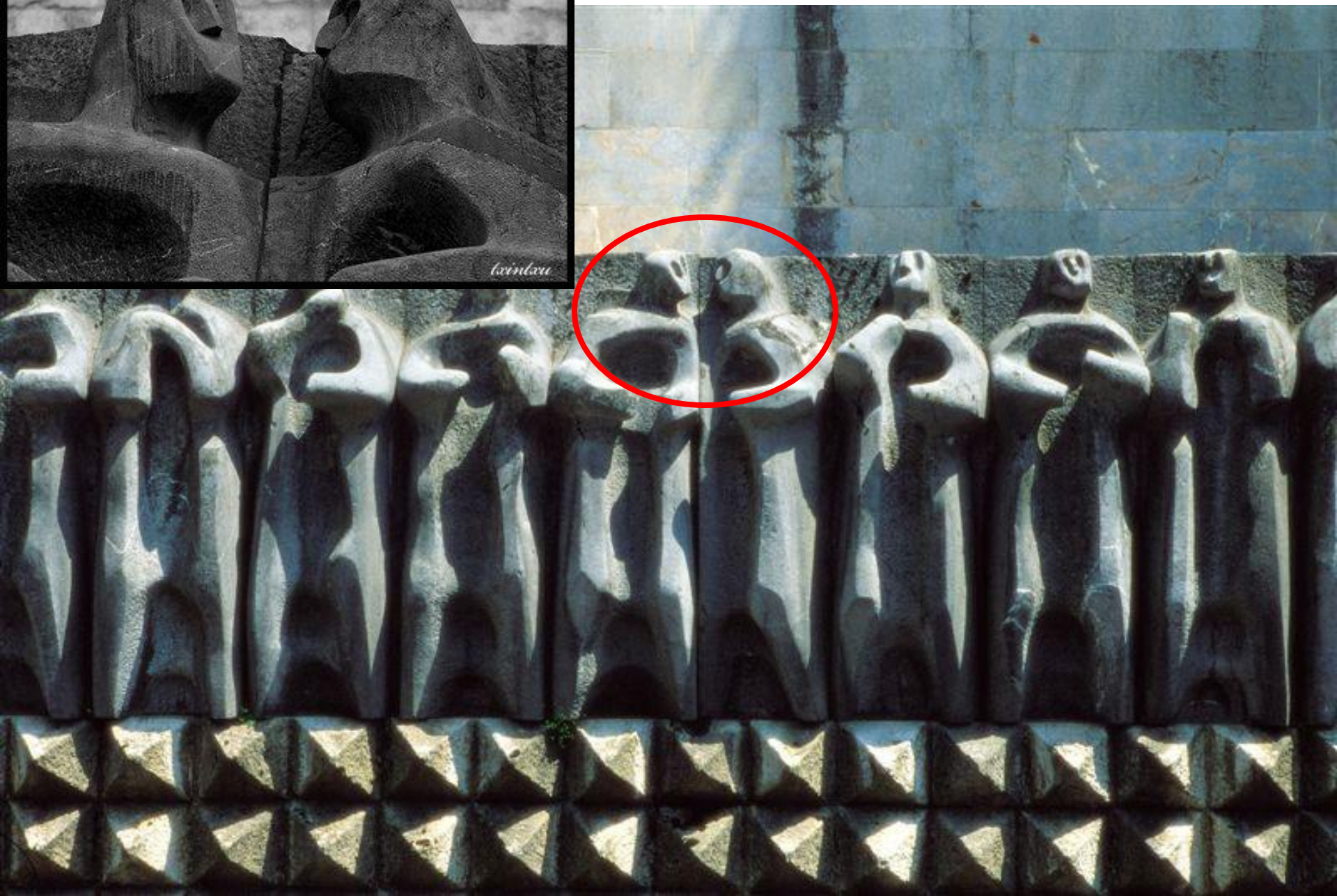

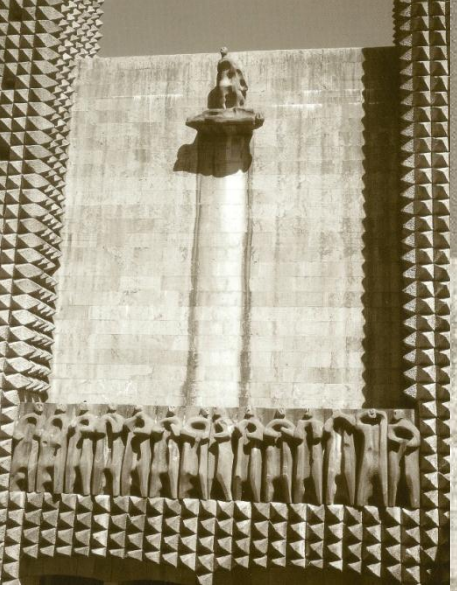

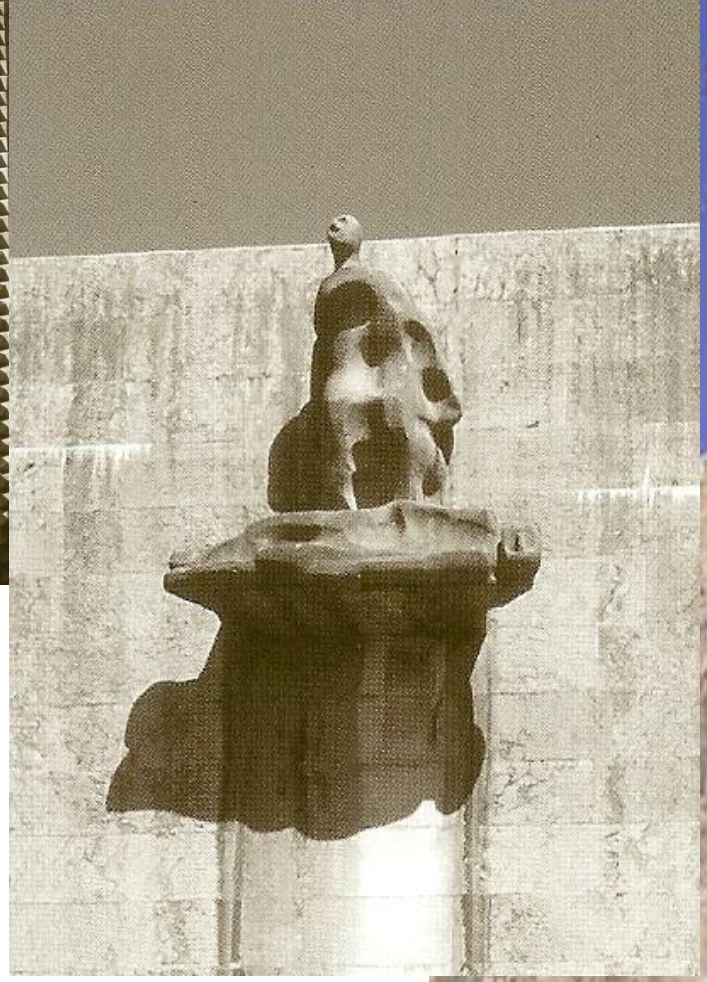

Jorge Oteiza; ***La Pietat***, façana de la Basílica del Monestir franciscà del Santuari d'Arantzazu, Oñati, Guipúscoa, País Basc. (Vista general de la façana i detalls de l'escultura de la *Pietat* situada a la part més alta de l'edifici.)

El propòsit experimental i l'abstracció radical d'Oteiza

Reproducció de les prestatgeries del
Laboratorio de tizas
(Fotografia mural)

Detall d’una part dels prestatges del famós ***Laboratorio de tiza*s** de Jorge Oteiza
Observeu la gran varietat formal, material i conceptual de les petites maquetes

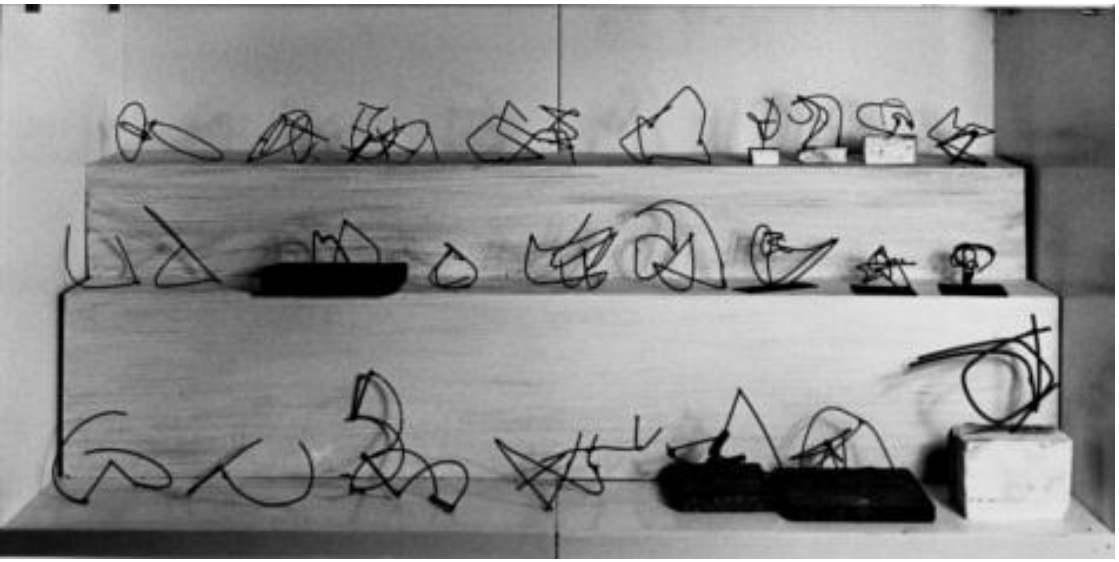

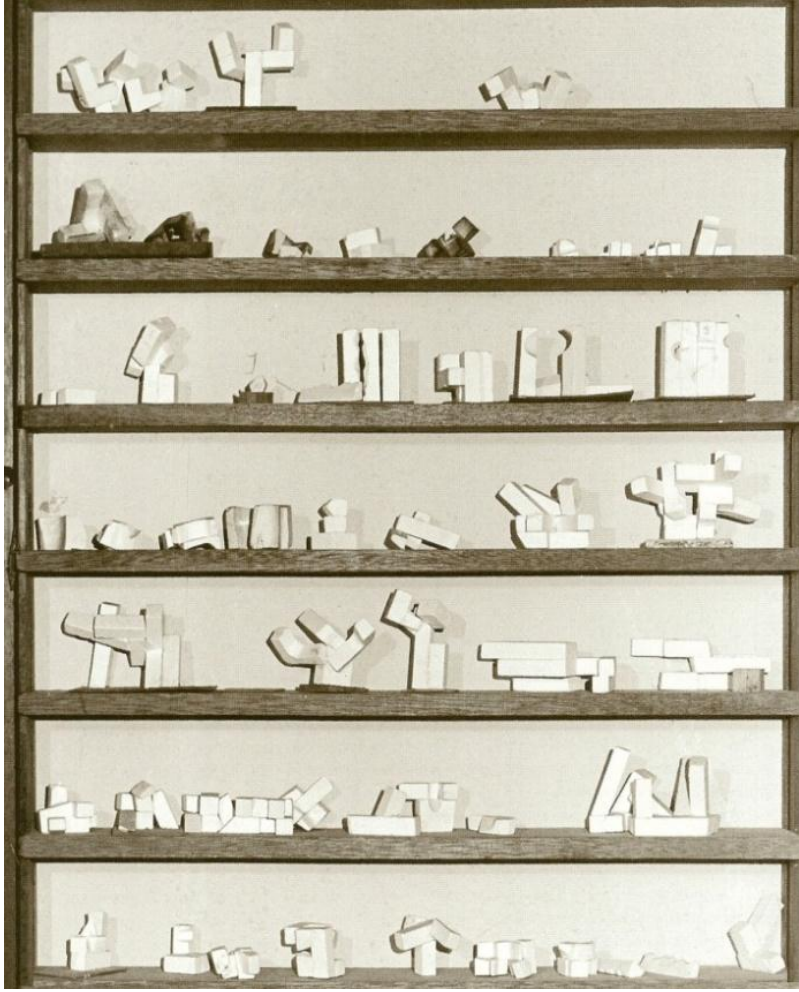

Diversos detalls de diferents prestatges del ***Laboratorio de tizas*** *de Jorge Oteiza*

Les escultures abstractes d’Oteiza en talla de pedra o alabastre

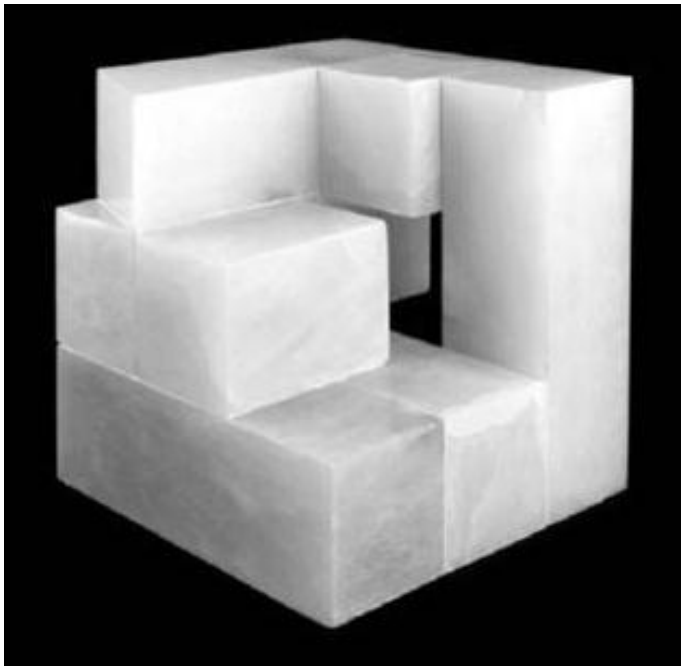

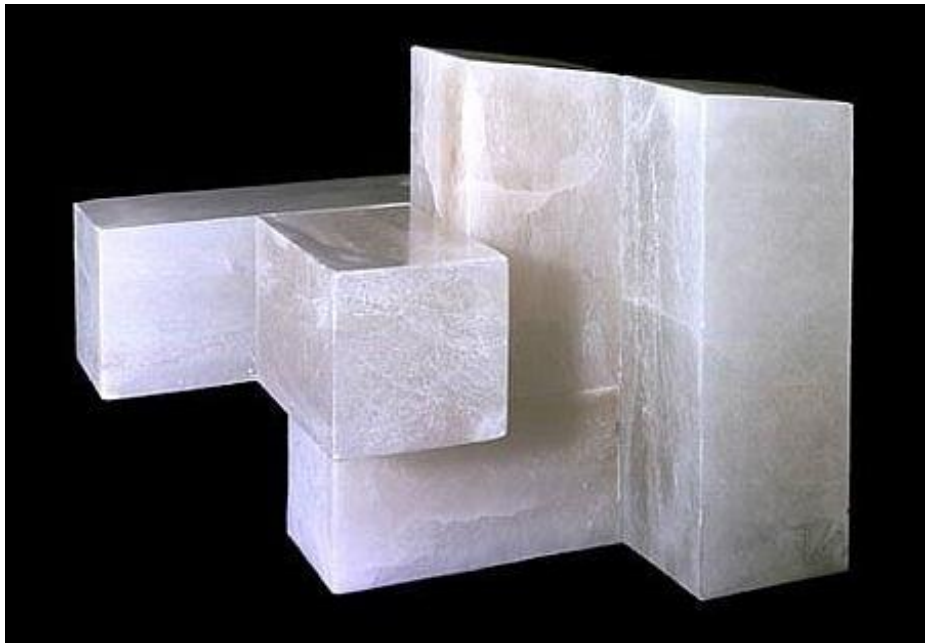

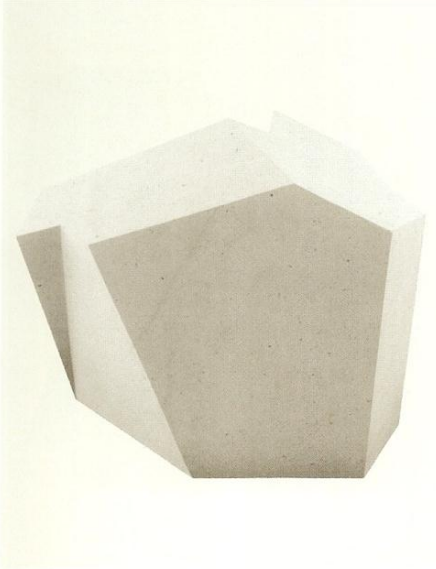

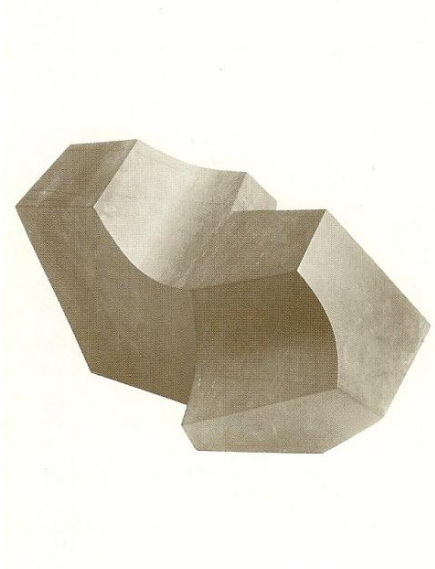

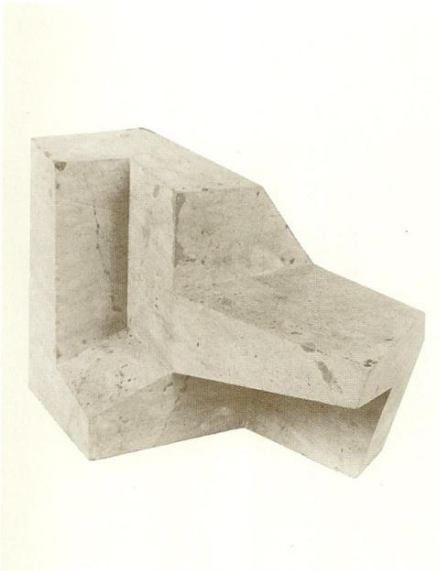

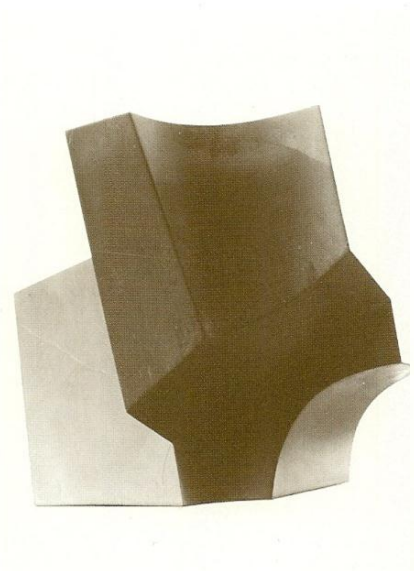

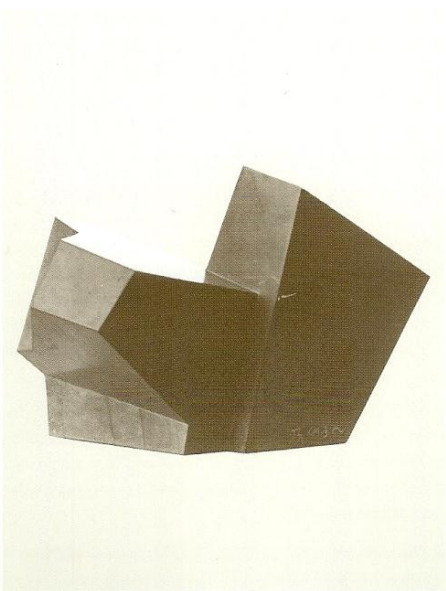

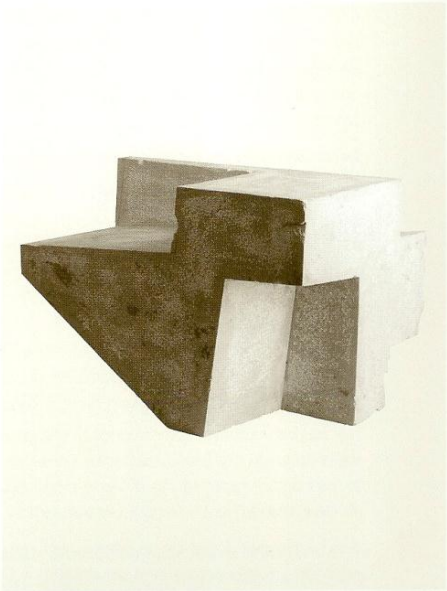

99- *Homenaje al poliedro de la melancolía de Durero*, 1974.
100- *Macla libre con desocupación espacial*, 1958.

101- *Macla de dos cuboides abiertos*, 1973.
102- *Macla disyuntiva para vacíos divergentes. Estela para Aresti*, 1973.

103- *Macla conjuntiva*, 1973.
104- *Macla binaria con la matriz Malevitch (Arri ernai zaitzalea). Versión B*, 1974.

105- *Las Meninas (Lo convexo y lo cóncavo. El perro y el espejo). Versión A*, 1959.
106- *Desocupación espacial interna con circulación exterior para arquitectura. Versión A*, 1958.

Diverses macles i cuboides realitzats amb la tècnica de la talla

Les **“cajas vacias”** i les **“cajas metafísicas”**

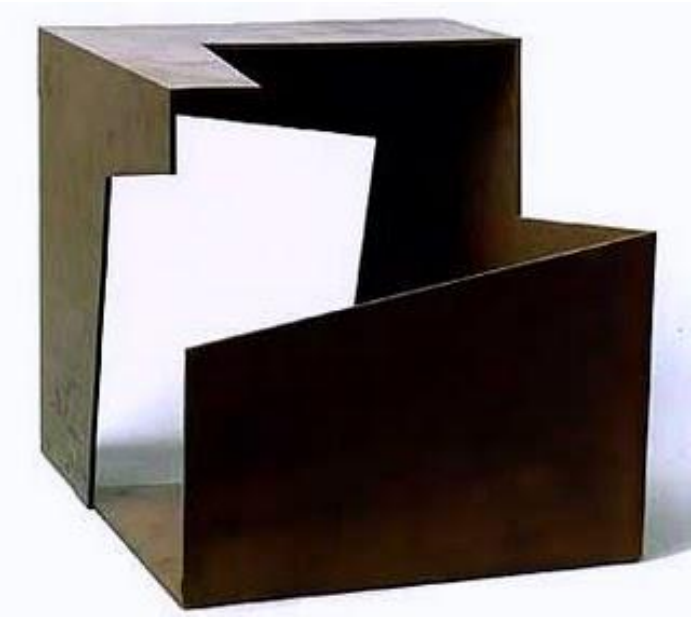

Observeu els diversos retalls de planxes preparades al taller de l'escultor que després seran soldades de manera molt precisa i acurada per tal de formar els misteriosos espais interiors de les ***"cajas vacias"*** i les ***"cajas metafísicas"*** ...

Exemples de les *“cajas vacias”* i de *les “cajas metafísicas” de Chillida*

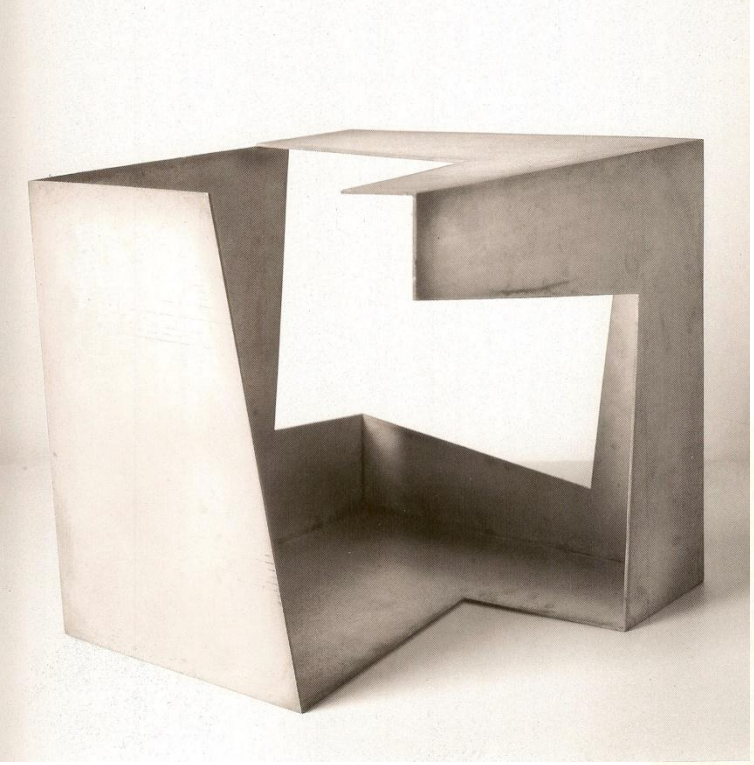

Oteiza; ***Caja vacia***, 1958, ferro courejat, 30 x 32 x 30 cm.

Caja metafísica por conjunción de dos triedros, 1958-1959, ferro, 30 x 33,5 x 22 cm.

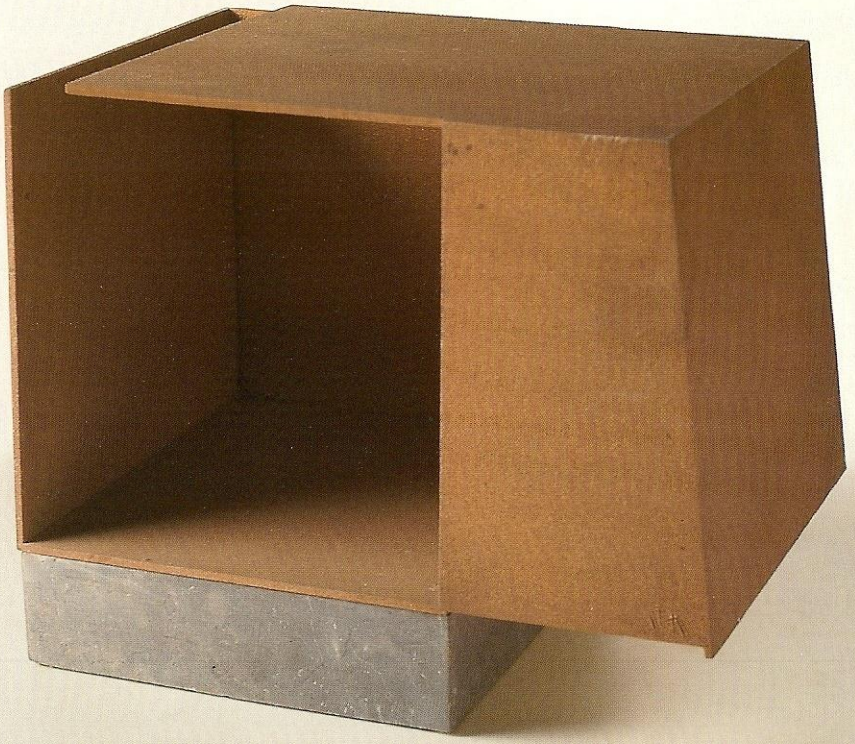

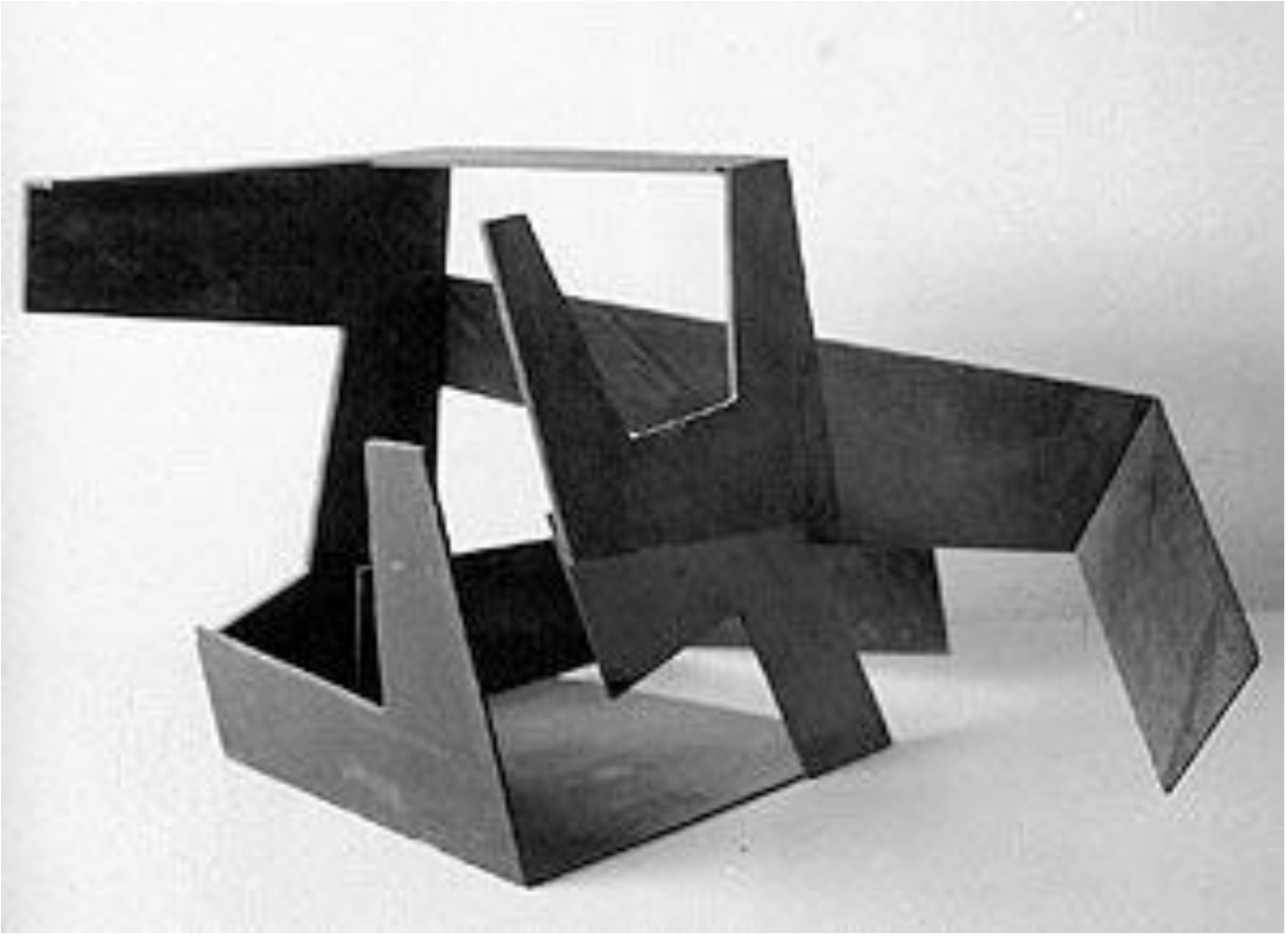

Error de escultor con protesta desde la escultura; 1958, acer, 41,5 65 x 52 cm

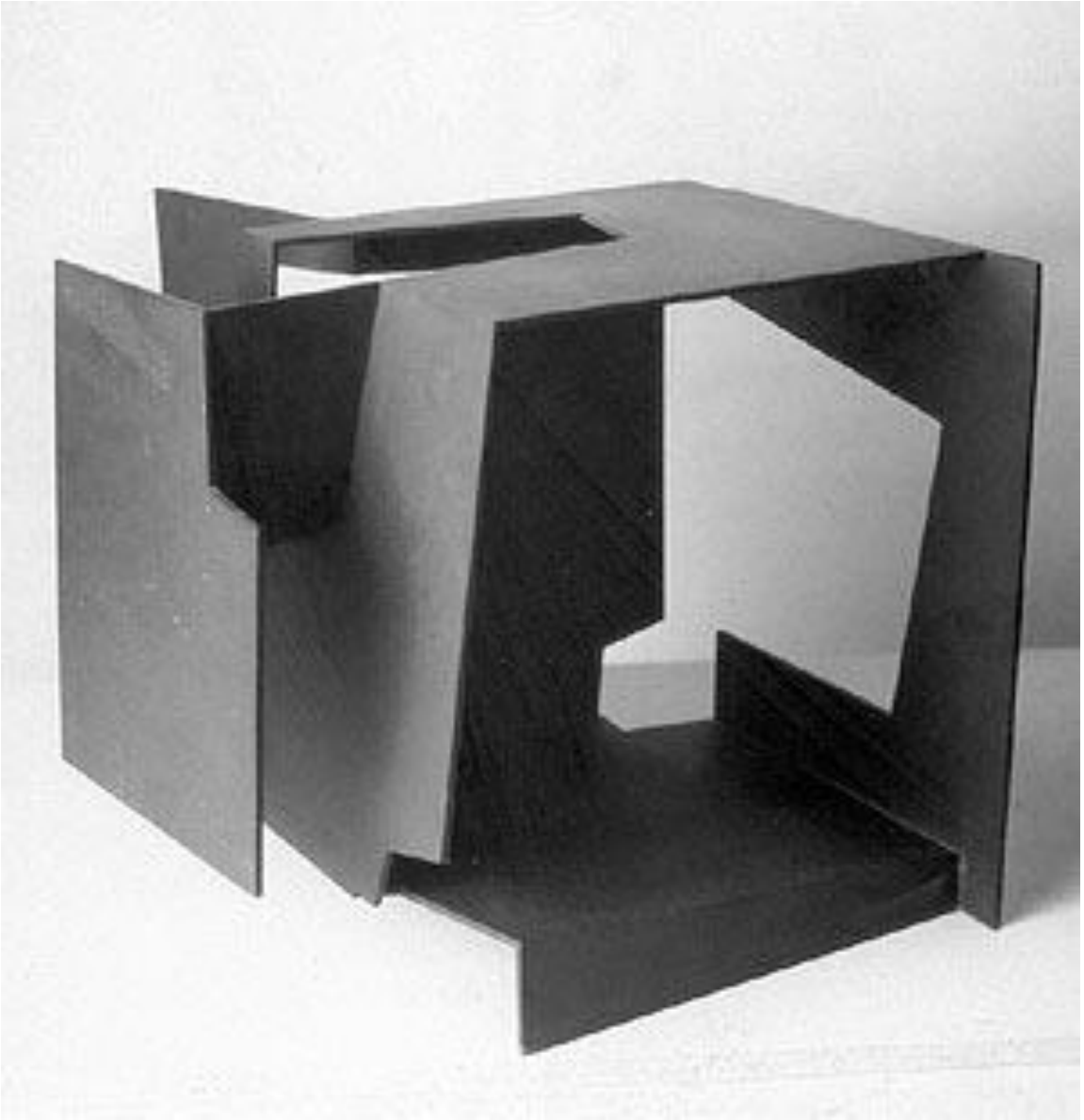

Retrato de un gudari armado llamado Odiseo, 1975, ferro, 44 x 54 x 48 cm, Museo de Bellas Artes de Bilbao.

Eduardo Chillida

Sant Sebastià, 1924-2002

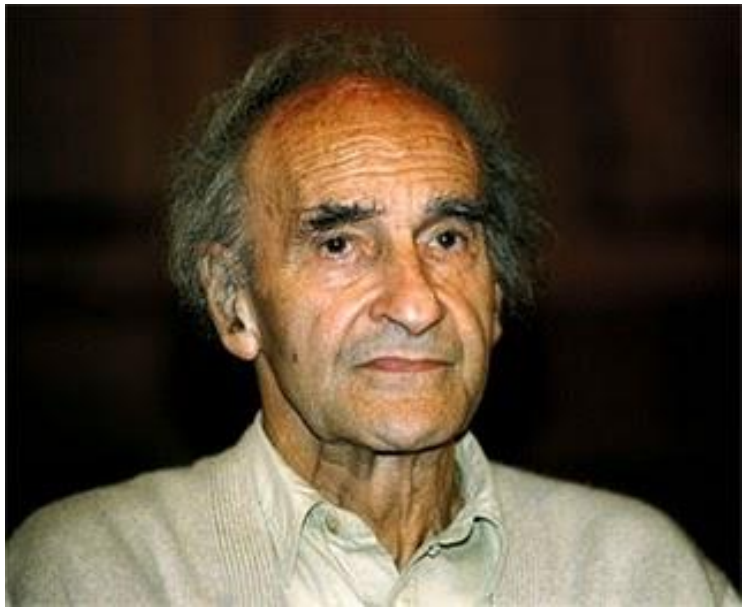

Escultor basc que s'inicià en els estudis d'arquitectura però que finalment va dedicar-se fonamentalment a l'escultura.

De jove va passar 3 anys a París (entre 1948 i 1951) per a estudiar i formar-se com artista.

Quan torna, comença a treballar amb el ferro. En aquest període Chillida **forja el ferro i el doblega** tot dibuixant grafismes a l'espai com, per exemple, en les escultures ***Remor de límits*** (1956-1959) o ***Enclusa de somni*** (1960). També realitza altres obres amb grans **blocs de fusta**.

Després, sense abandonar el ferro, comença a treballar també amb materials com ara **el formigó, el granit o l'alabastre.**

Estava interessat, sobretot, en l'estudi dels contrastos entre la massa i el buit.

Entre les seves escultures públiques cal citar les ***Pintes del vent***, a Sant Sebastià, o ***l'Elogi de l'aigua***, a Barcelona.

Primeres etapes

Eduardo Chillida; ***Música callada I,*** 1955, ferro, 64 x 150 cm

Eduardo Chillida
Yunque de sueños XIII
1962
ferro i fusta
74 x 54 x 27 cm
Col·lecció Telefònica

Eduardo Chillida
Abesti gogora IV (Cant fort IV)
1964
fusta, 100 x 130 x 100 cm
Museo de Arte Abstracto, Cuenca

Eduardo Chillida
Yunque de sueños X
1962
Ferro, 149,5 x 52 x 35 cm

Les mans són un dels punts de partida i motius d'inspiració de l'obra de Chillida; un dels temes preferits i característics del seu llenguatge artístic.

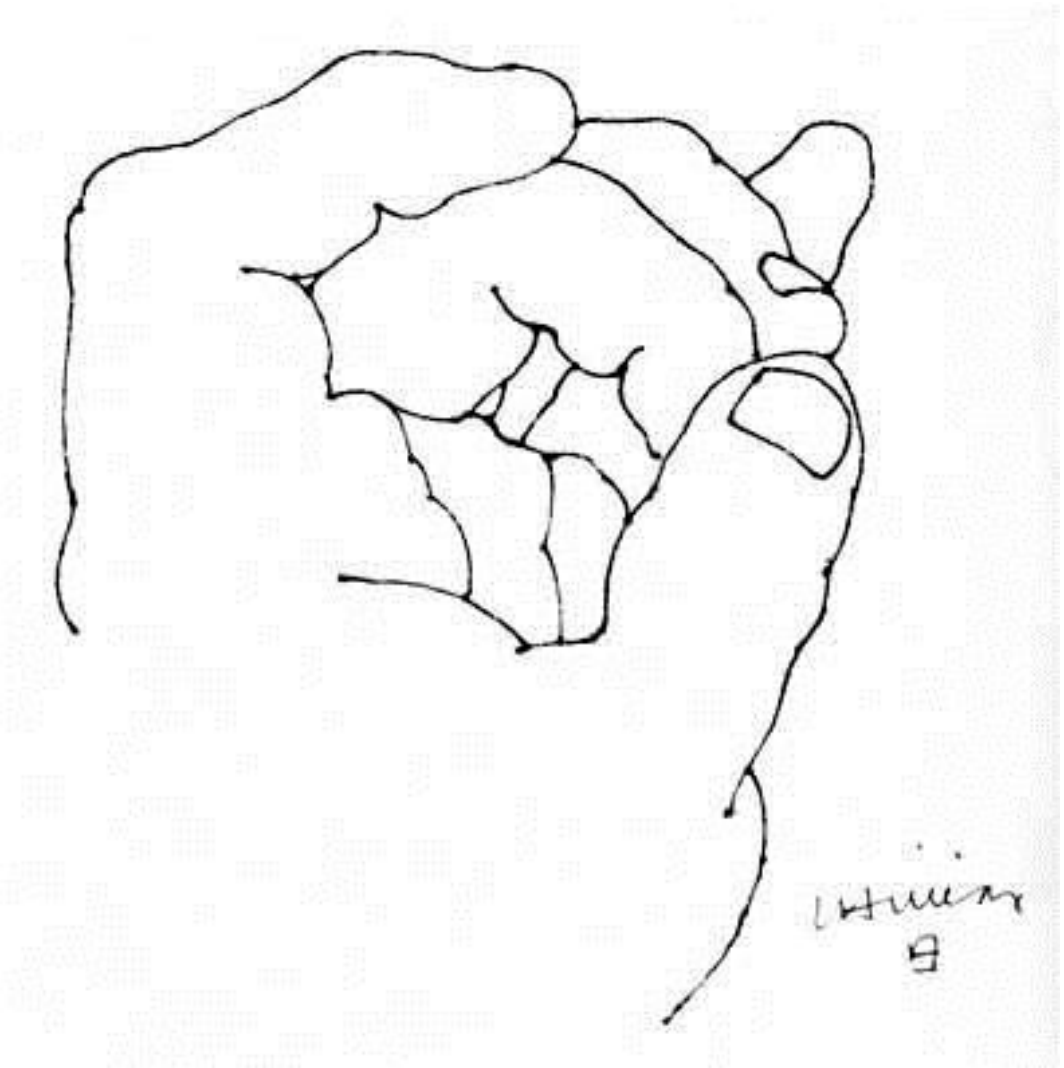

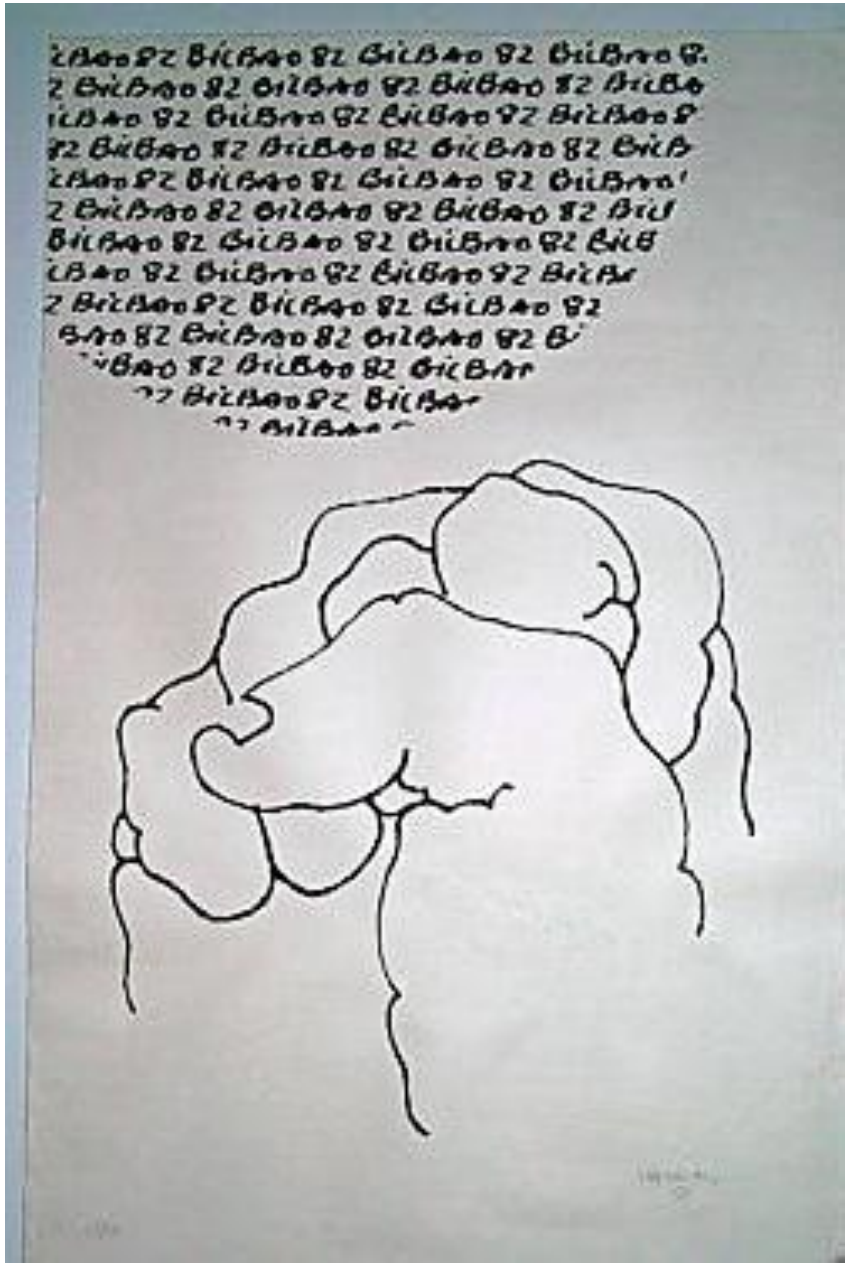

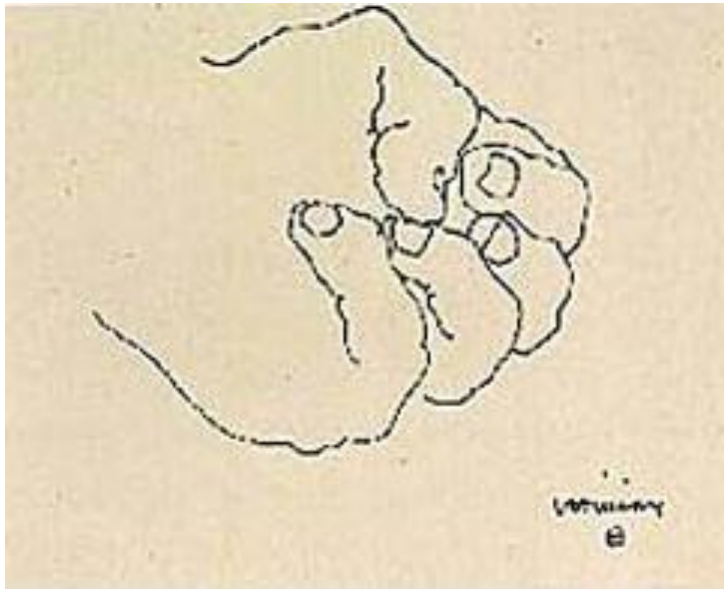

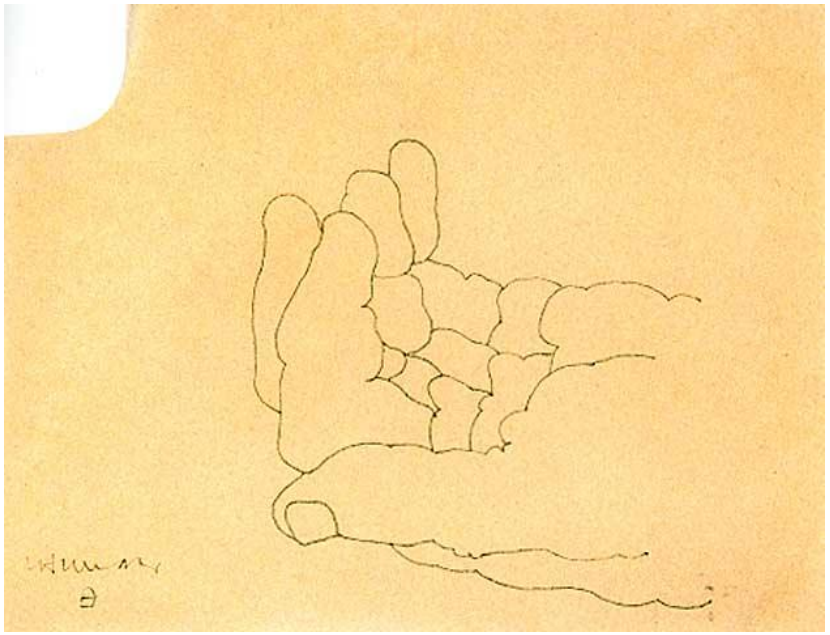

escultures en alabastre

escultures en ferro o acer

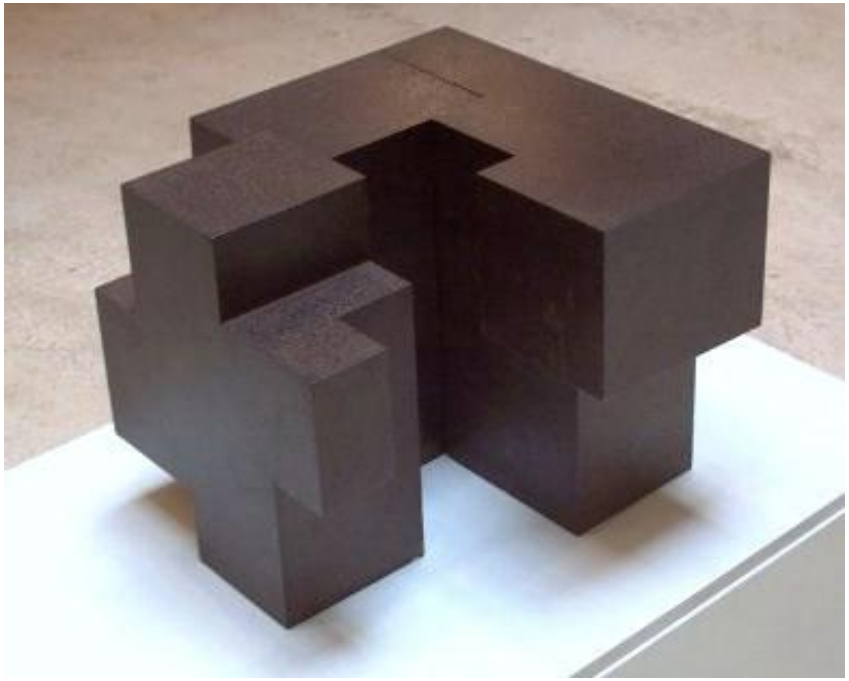

Diversos detalls i diferents punts de vista dels espais interiors de les escultures de Chillida.

Diversos detalls dels espais interiors de les escultures de Chillida que esdevenen una mena d’arquitectura interior intimista i delicada

Peces exposades al museu a l’aire lliure ***Chillida-Leku.***

Buscando la luz I, 1997, acer

Escultures públiques de Chillida a Barcelona

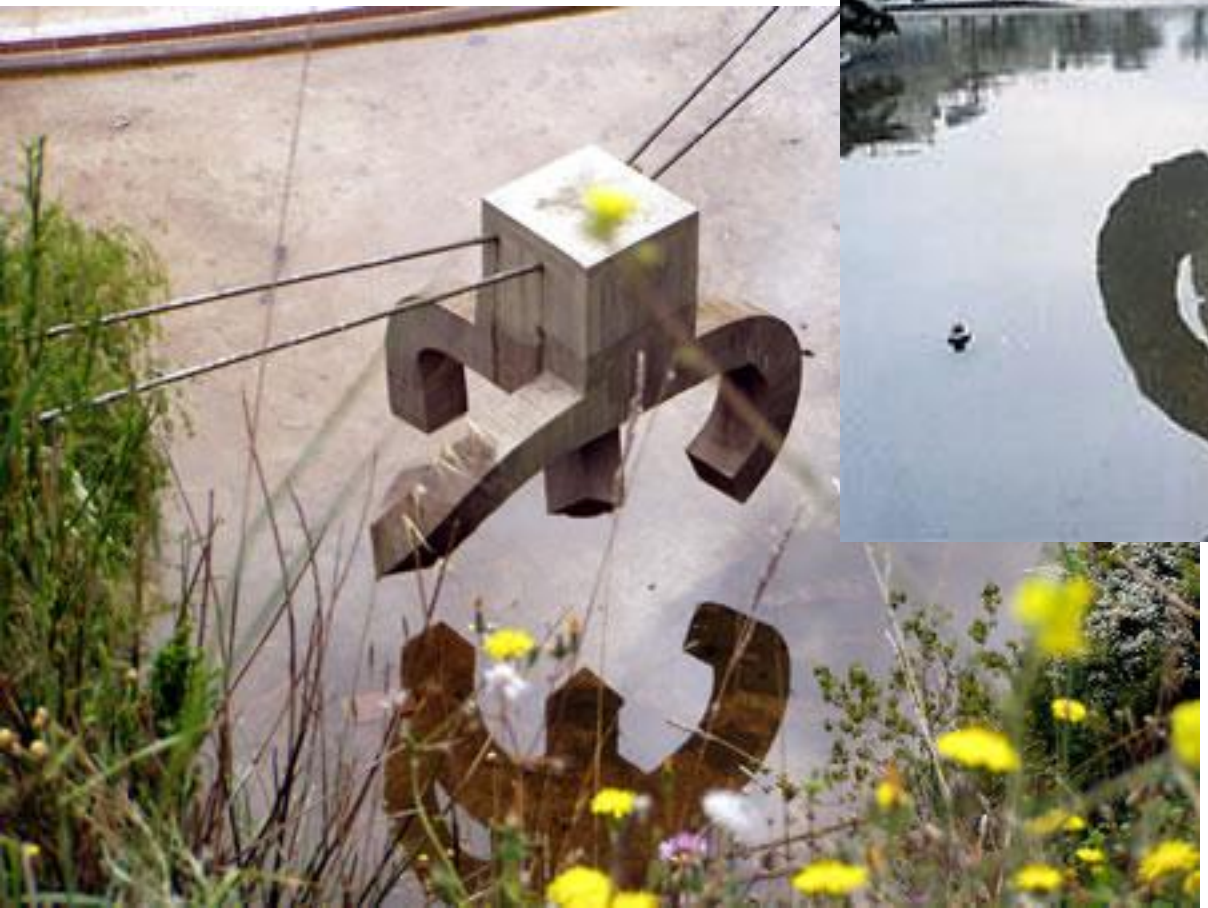

Elogi de l'aigua
1987
formigó armat i cables d'acer
7,2 x 12 x 6,5 m
pes = 54 tones
Parc de la Creueta del Coll
Barcelona

Topos V, Plaça del Rei, Barcelona

Eduardo Chillida
Peine del viento XV
1977(conjunt escultòric)
acer corten
Sant Sebastià / Donostia

¿Qué hay detrás de la mar
y de mi mirarla?
¿Qué hay detrás de la mar
y de mi oírla?
(Eduardo Chillida)

Diversos estudis, proves i maquetes de la sèrie ***Peine del viento*** que l'autor va començar l'any 1952; una tasca que va continuar desenvolupant fins el 1999 amb un total de 23 escultures i un gran nombre de dibuixos sobre paper.

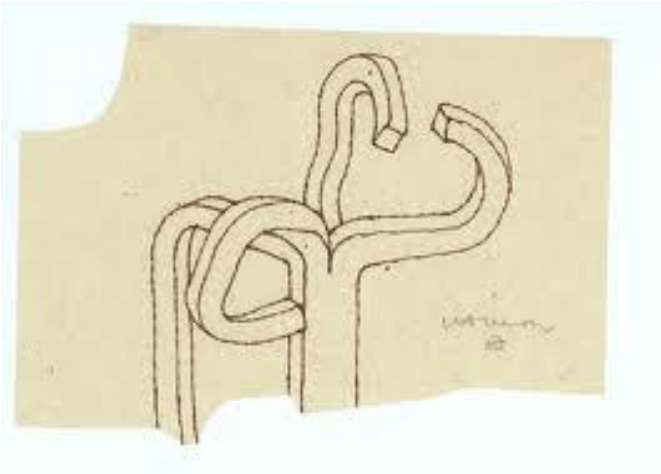

"Tardé 25 años en 'acertar' con el diseño, desde el primer peine en 1952, hasta el peine de Donostia, en 1977."

Ubicació del conjunt escultòric ***Peine del Viento*** a les roques del final del passeig de la platja d'Ondarreta, en un extrem de la famosa badia de La Concha de San Sebastià-Donostia.

Amb el pas del temps les escultures i les rosques s’han integrat tot formant una sola obra

L’acer rovellat, per l’efecte de la corrosió de l’aigua del mar, ha anat assolint amb el temps unes textures i unes tonalitats marrons i ataronjades molt característiques del desgast natural d’aquest material.

Quan les onades envesteixen i xoquen amb les roques i amb les escultures de manera espectacular es produeixen tota mena d'imatges i de sons que ens atrauen, ens emocionen i ens commouen.

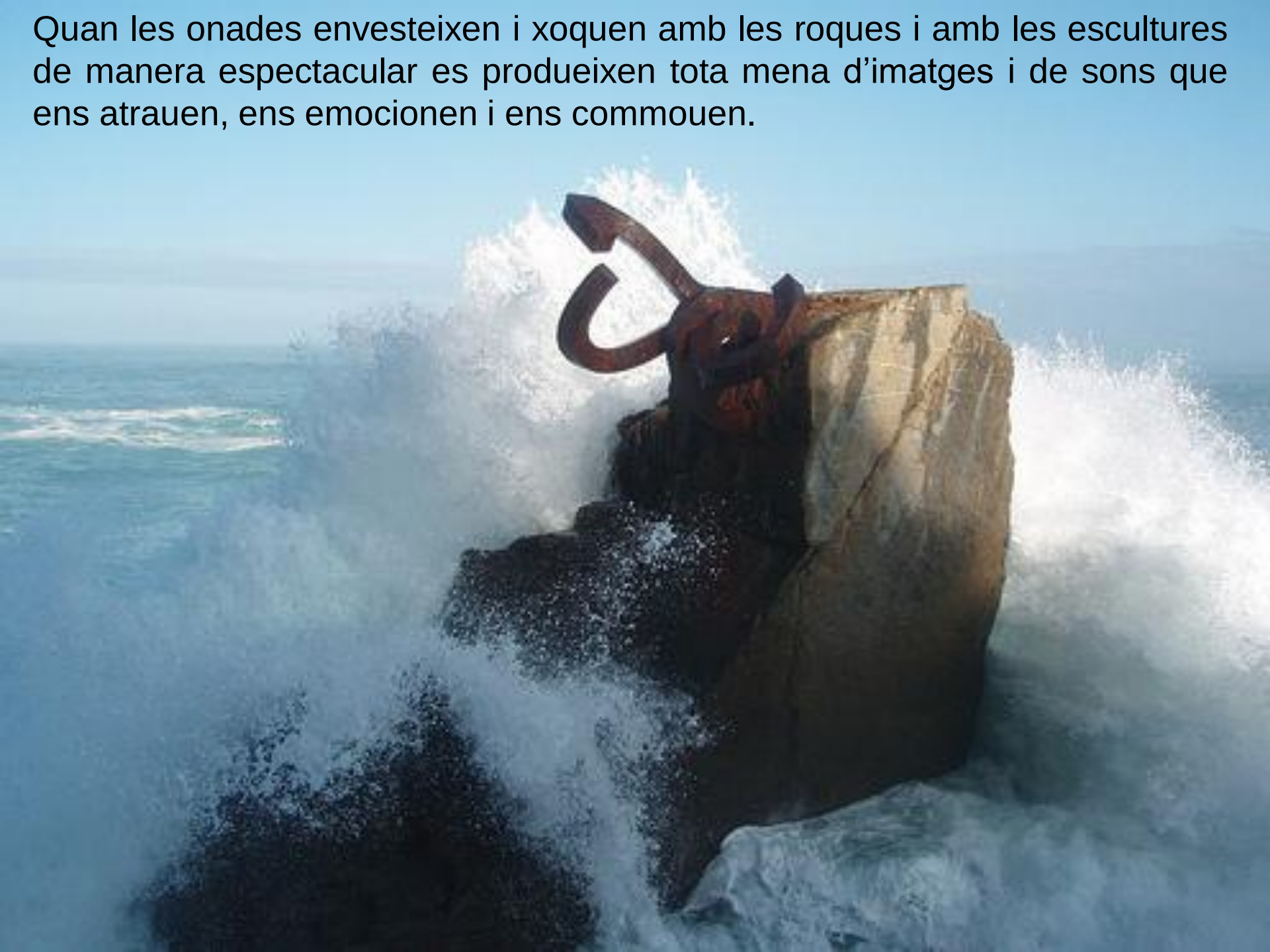

"Ruge el Peine"

Berlín, 2000, Monument al retrobament.
Escultura de Chillida davant la cancelleria del govern alemany a Berlín.

Elogio al horizonte, formigó, Cerro de Santa Catalina, Gijón

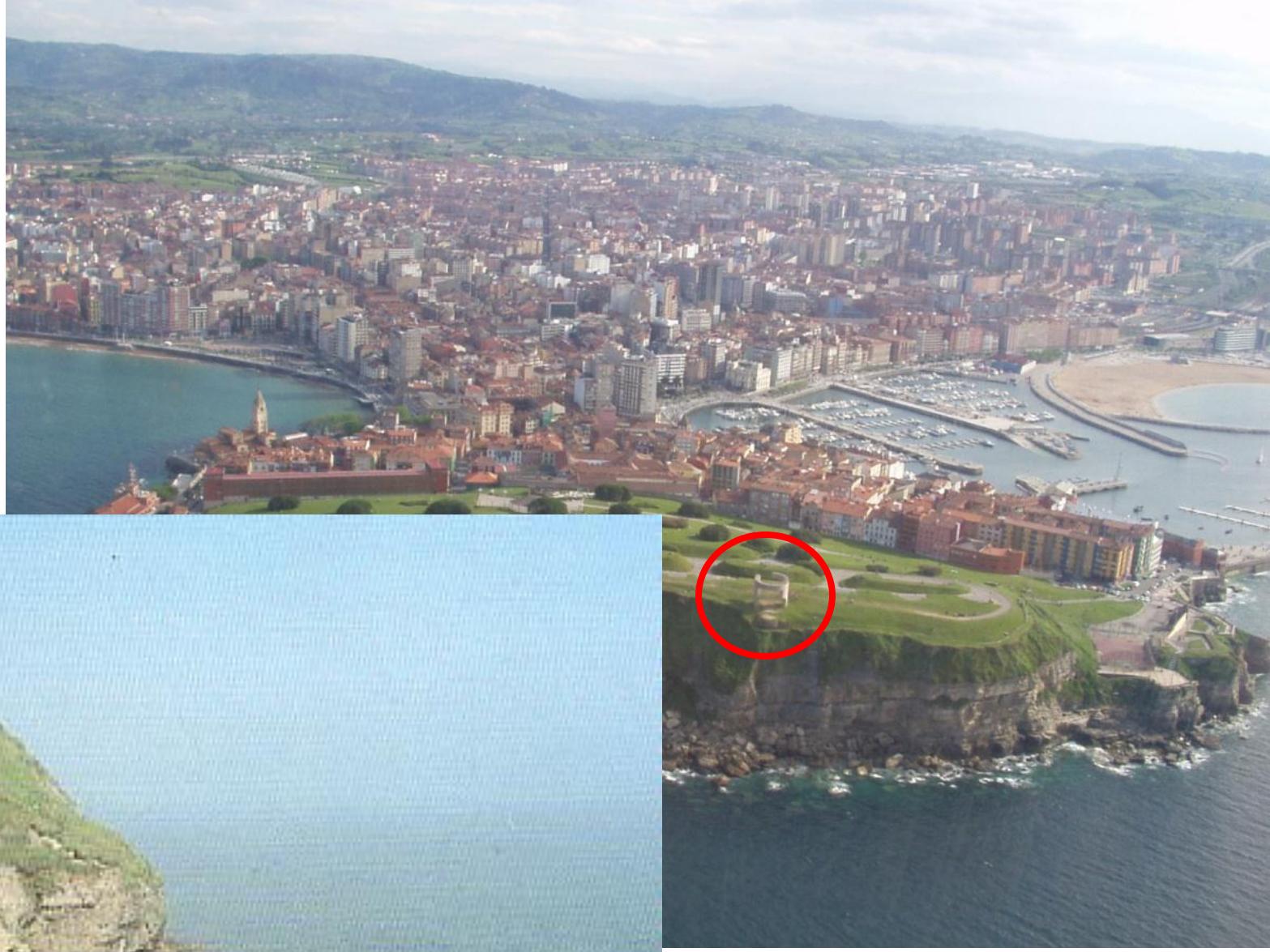

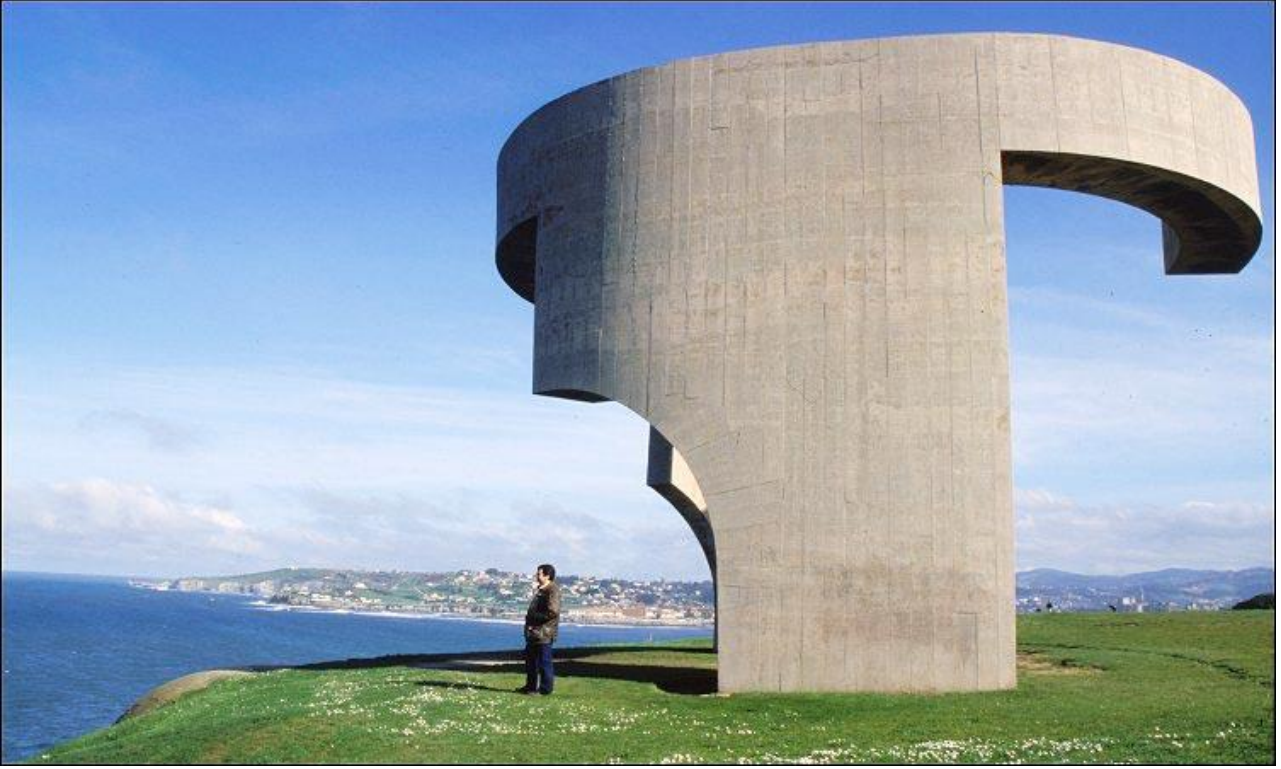

Eduardo Chillida
Elogio del horizonte
formigó
Gijón

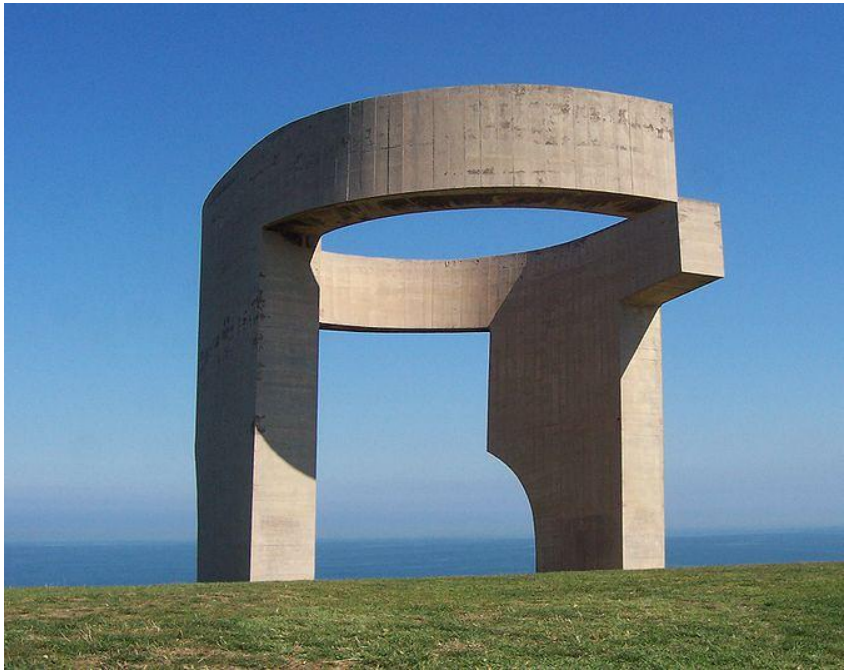

Escultors abstractes nord-americans

David Smith

Robert Morris

Richard Serra

David Smith

1906 - 1965

Escultor nord-americà famós per les seves escultures abstractes en metall.

Durant la Segona Guerra Mundial va treballar en una fàbrica de locomotores on va començar el seu interès per la maquinària i les construccions.

Va iniciar la seva carrera artística experimentant a base de *collages* d'objectes trobats (com eines, etc) a la manera picassiana.

Era un **crític radical de la violència i de les avarícies humanes** com demostren moltes de les seves obres, entre les que podem citar les irònniques "Medalles per al deshonor", que va crear per a denunciar els desastres de la guerra.

Cal destacar, entre altres, la sèrie dels ***Cubi,*** que consisteixen en la unió de gran blocs de metall de formes geomètriques pures, la dels ***Voltri***, grans carros sobre rodes amb reminiscències d'herois antics, o la dels ***Zig***, formada per cubs i paral·lelepípedes en equilibri inestable.

Va morir en un accident de tràfic a l'edat de 59 anys.

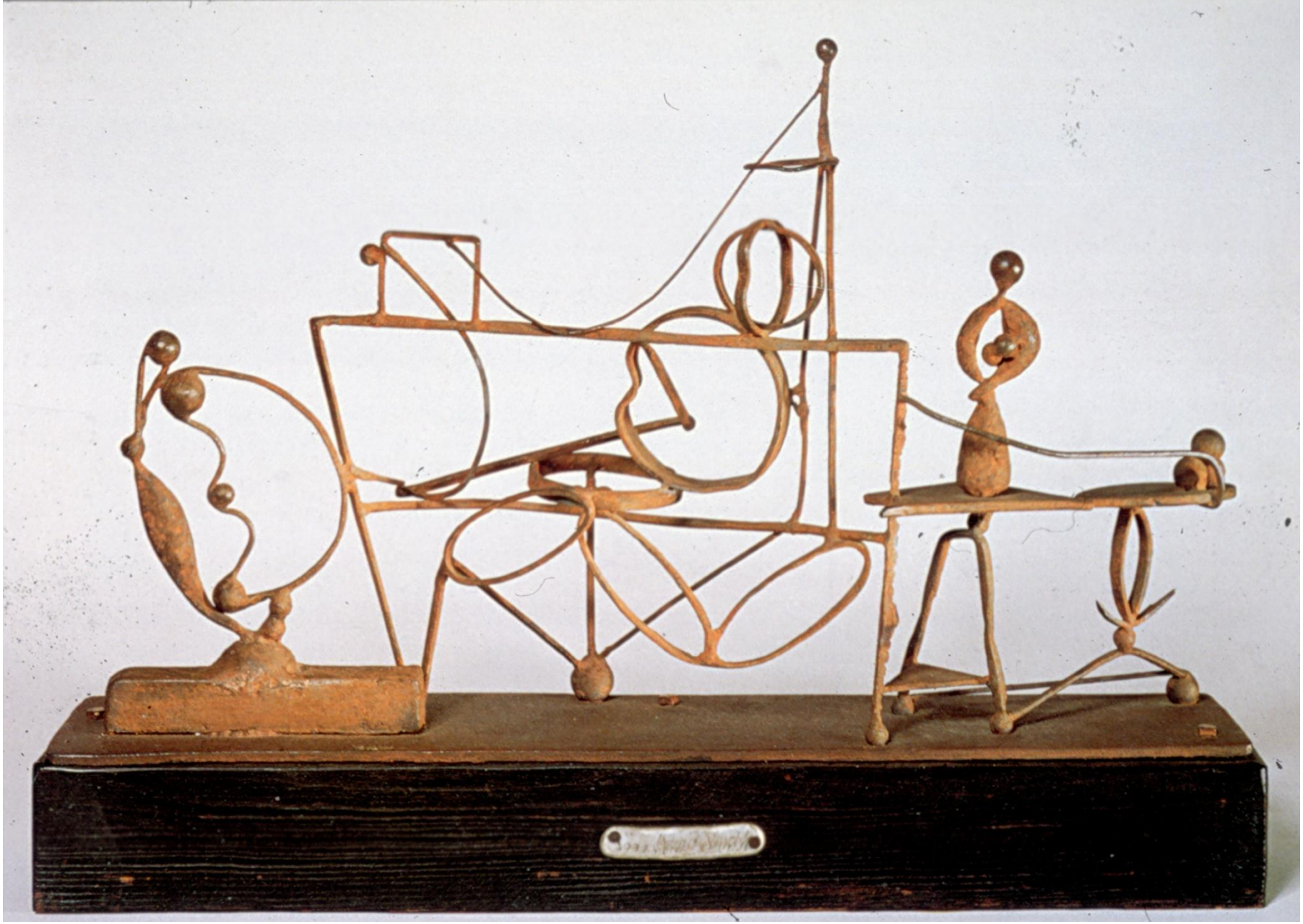

David Smith; ***Interior***, 1937, acer i boles de ferro pintades amb òxid vermell

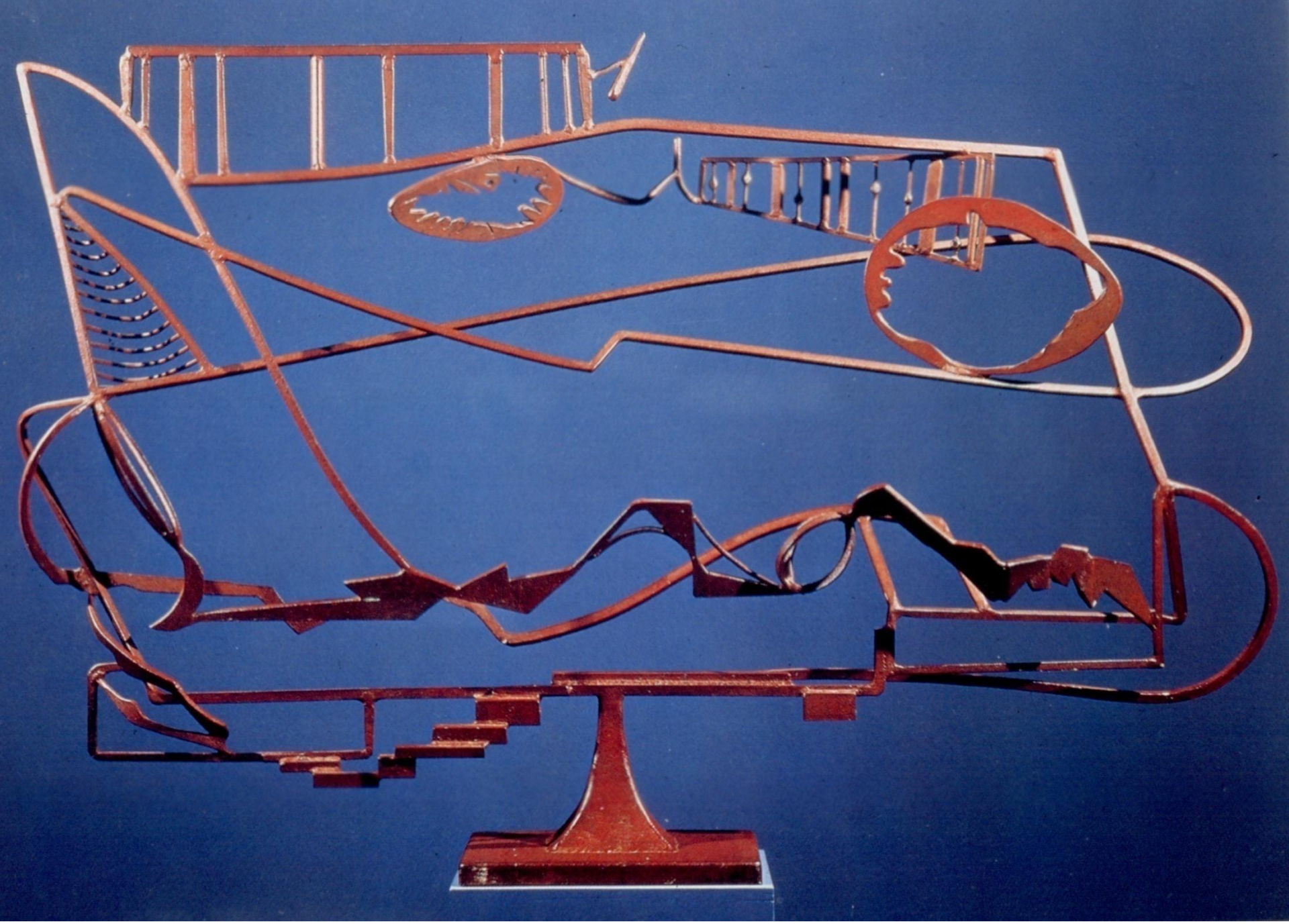

David Smith; ***Hudson River Landscape***, 1951, acer i acer inoxidable, Whitney

David Smith; ***Wagon II***, 1964, acer.

David Smith
Cubi XIX
1964
Acer inoxidable
The Tate Gallery, Londres

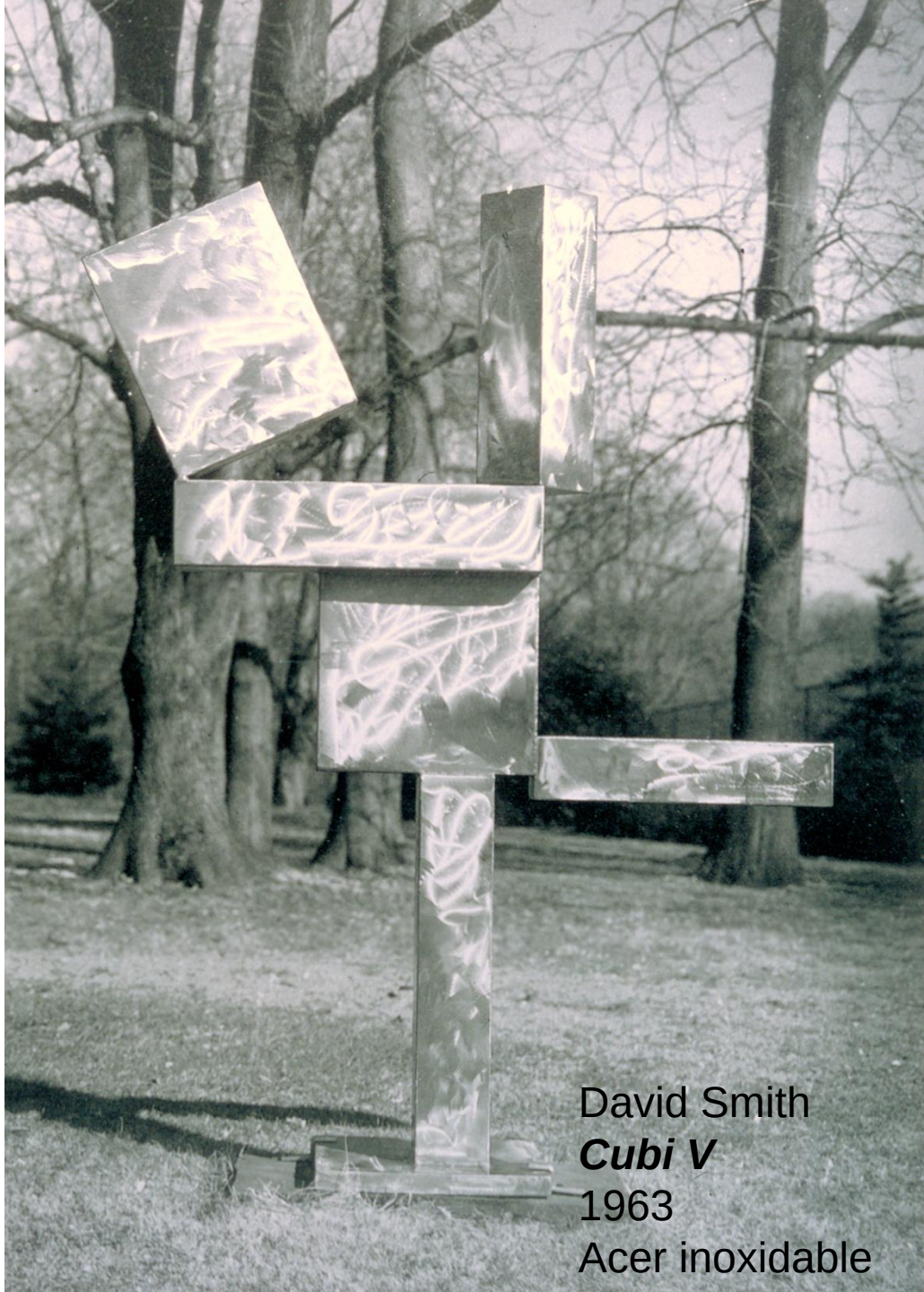

David Smith
Cubi V
1963
Acer inoxidable

Tres escultures de la sèrie ***Cubi*** de gran format

Robert Morris

(Kansas City, 1931)

Escultor i artista conceptual nord-americà. És considerat un dels artistes i teòrics més destacats del ***minimal art*** però també ha experimentat abastament amb les ***performance***, els ***earthwork***, l'***environement*** i amb els conceptes experimentals de l'escultura i les construccions realitzades amb molt diversos materials.

Entre les seves escultures més característiques cal destacar les de formes geomètriques anguloses de gran format que envaeixen l'espai i les obres ***Anti-Form*** ("antiformals") realitzades amb materials tous, com ara el feltre, suspesos i penjants a les parets.

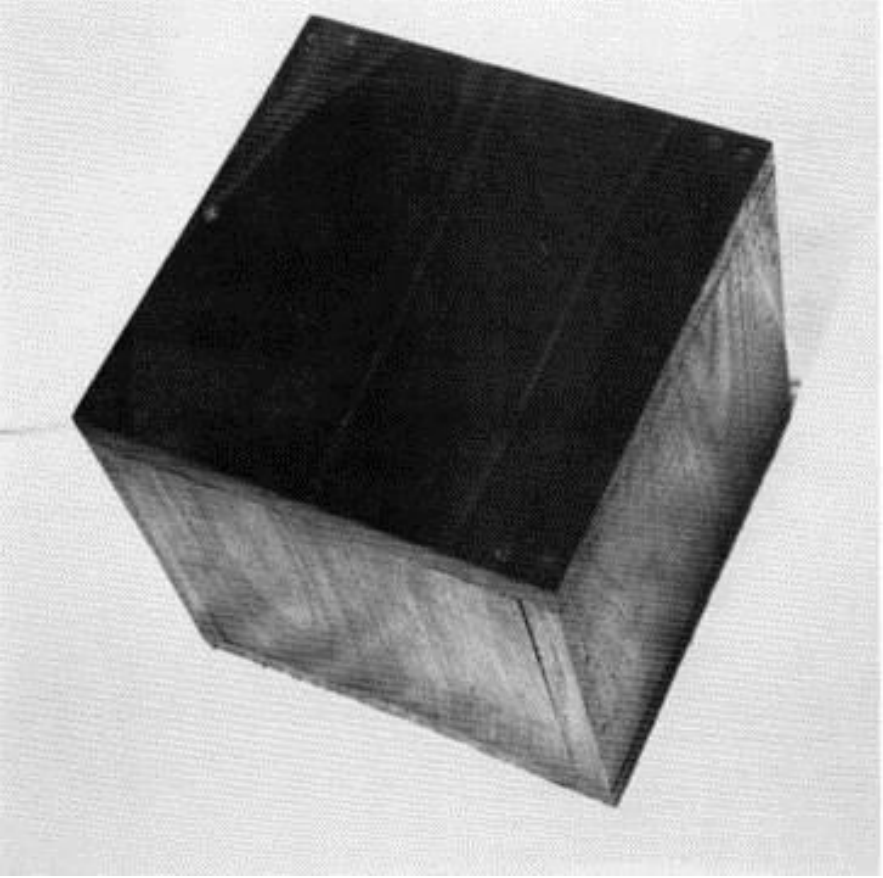

Robert Morris
Box with the Sound of its Own Making
(Caixa amb el so de la seva pròpia fabricació)
1961
24,8 x 24,8 x 24,8 cm
fusta de noguer, altaveu i cinta gravada
Seatle Art Museum, EUA

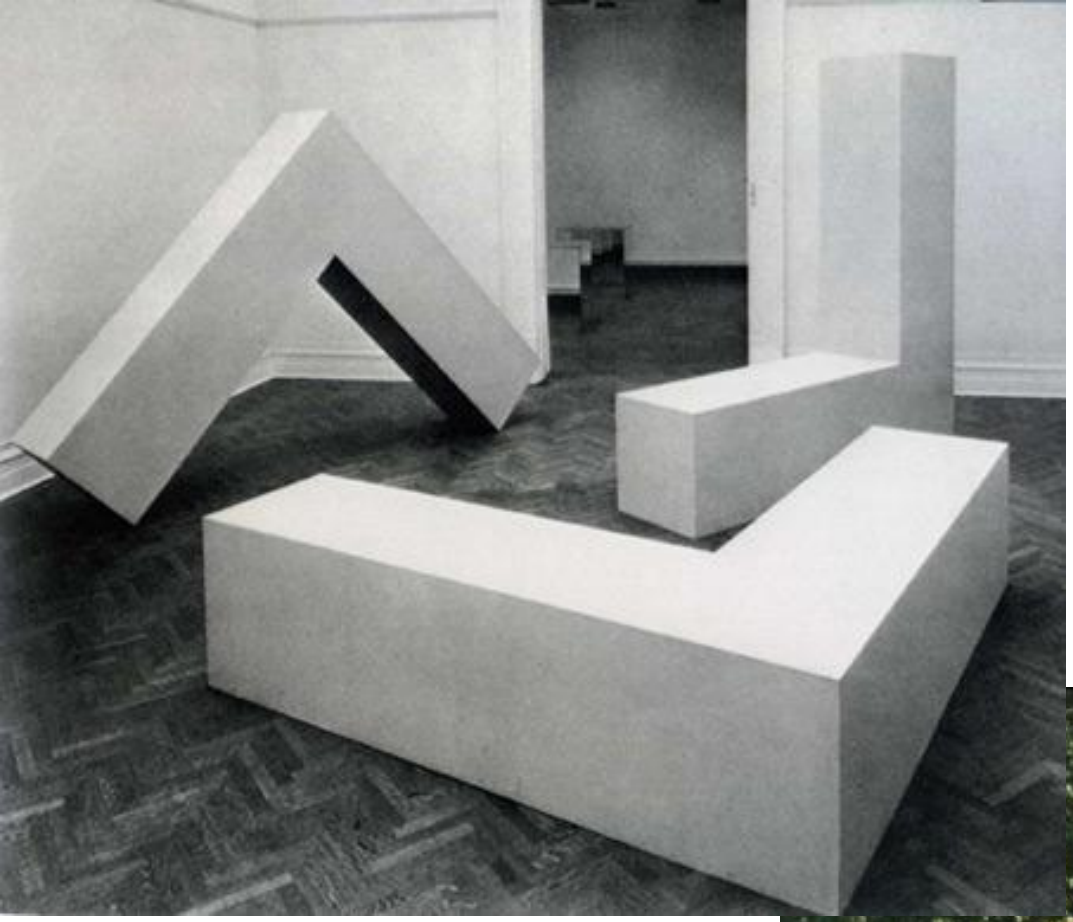

Es tracta d’escultures minimalistes de Morris amb formes geomètriques i anguloses de gran format. Les tres peces en forma de “L” es poden col·locar en molts llocs diferents i en diverses posicions.

Robert Morris; ***Untitled (Three L-Beams)*** (Sense títol. Tres bigues en L), 1965, fusta contraplacada pintada, 243,8 x 243,8 x 61 cm cadascuna, col·lecció privada, Nova York.

Les escultures “toves” realitzades amb gran retalls de feltre plantegen les peculiars idees i els conceptes de Morris sobre l’***Anti-Form*** (“l’antiforma”)

Robert Morris, Untitled (143), 1974
(photographer Cary Markerink)

Richard Serra

San Francisco, 1939

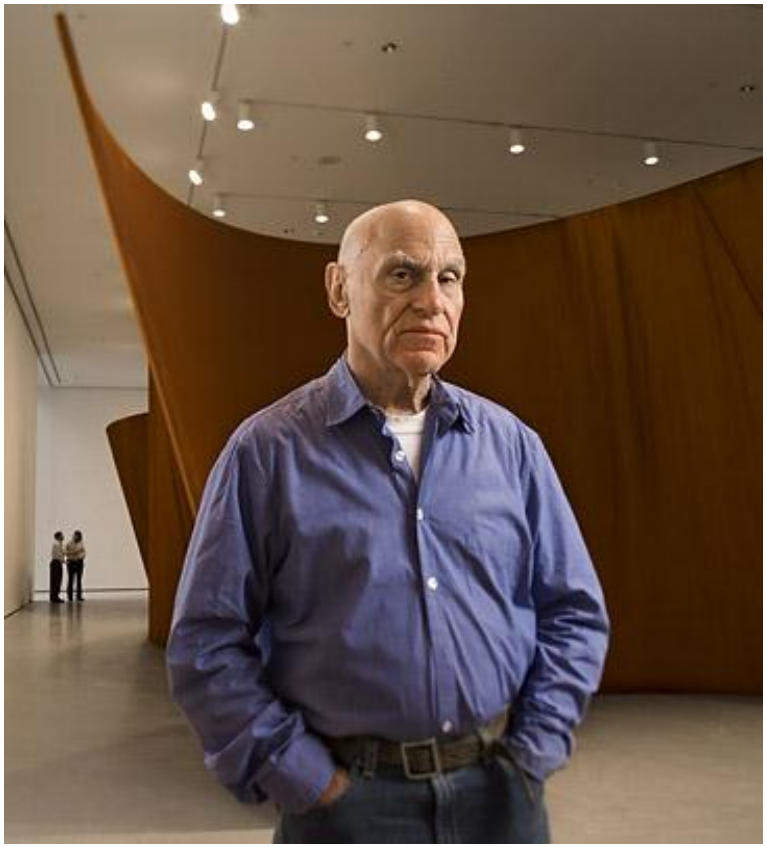

Escultor minimalista i post-minimalista nord-americà considerat un dels grans escultors vius. És conegut internacionalment sobretot per treballar en grans peces d'acer i en escultures públiques monumentals.

Els seus **interessos principals** se centren en les **propietats dels materials**, en les **lleis físiques**, en **el pes**, en **l'equilibri,** en **la gravetat.**

Entre les seves escultures més famoses de grans dimensions cal citar ***Snake*** (Serp), formada per tres sinuoses superfícies d'acer que s'aguanten soles en equilibri sense cap mena d'enclavament o suport. La peça es troba permanentment exposada al Museu Guggenheim de Bilbao.

Les seves obres monumentals, lluny d'aclaparar-nos, inciten l'espectador a oblidar-se de la seva passivitat, a acostar-se a les obres, a tocar-les, a passejar entre elles i a recórrer els seus interiors.

Richard Serra; ***Llista de verbs d'acció sobre la matèria***, 1967-1968

to roll
to crease
to fold
to store
to bend
to shorten
to twist
to dapple
to crumple
to shave
to tear
to chip
to split
to cut
to sever
to drop
to remove
to simplify
to differ
to disarrange
to open
to mix
to splash
to knot
to spill
to droop
to flow
to curve
to lift
to inlay
to impress
to fire
to flood
to smear
to rotate
to swirl
to support
to hook
to suspend
to spread
to hang
to collect
of tension
of gravity
of entropy
of nature
of grouping
of layering
of felting
to grasp
to lighten
to bundle
to heap
to gather
to scatter
to arrange
to repair
to discard
to pair
to distribute
to surfeit
to complement
to enclose
to surround
to encircle
to hide
to cover
to wrap
to dig
to tie
to bind
to weave
to join
to match
to laminate
to bond
to hinge
to mark
to expand
to dilute
to light
to modulate
to distill
of waves
of electromagnetic
of inertia
of ionization
of polarization
of refraction
of simultaneity
of tides
of reflection
of equilibrium
of symmetry
of friction
to stretch
to bounce
to erase
to spray
to systematize
to refer
to force
of mapping
of location
of context
of time
of carbonization
to continue

Richard Serra

LISTA DE VERBOS

(1967-1968)

Publicado por primera vez en Nueva York en 1972, "The New Avant-Garde, Issues for the Art of the Seventies". Texto extraído del volumen *Writings. Interviews,* pp. 3-4, y de *Richard Serra,* Kunsthalle Tübingen, Baden-Baden, 1978, p. 17.

Enrollar
Plegar
Doblar
Depositar
Combar
Acortar
Enroscar
Entrelazar
Vetear
Estrujar
Recortar
Rasgar
Astillar
Dividir

Cortar
Romper
Desplomar
Eliminar
Simplificar
Diferenciar
Descomponer
Abrir
Mezclar
Salpicar
Anudar
Verter
Desmoronarse
Fluir

Curvar
Levantar
Incrustar
Estampar
Quemar
Anegar
Manchar
Rotar
Arremolinar
Apoyar
Enganchar
Suspender
Extender
Colgar

Acumular
la tensión
la gravedad
la entropía
la naturaleza
de lo agrupado
de lo estratificado
de lo apelmazado
Agarrar
Tensar
Atar
Apilar
Reunir
Diseminar
Ordenar
Reparar
Desechar
Emparejar
Distribuir
Saturar
Complementar
Encerrar
Rodear
Circundar

Esconder
Cubrir
Empaquetar
Cavar
Atar
Cuajar
Tejer
Unir
Igualar
Laminar
Adherir
Ligar
Articular
Marcar
Dilatar
Diluir
Iluminar
Modular
Destilar
las olas
lo electromagnético
la inercia
la ionización
la polarización

la refracción
la simultaneidad
las mareas
la reflexión
el equlibrio
la simetría
la fricción
Estirar
Rebotar
Borrar
Pulverizar
Sistematizar
Remitir
Forzar
lo cartografiado
la localización
el contexto
el tiempo
Hablar
de fotosíntesis
de carbonización
Continuar

Richard Serra
Measurements of Time / Seeing Is Believing
(Mesures de Temps / Veure és creure)
1996
plom fos
àrea ocupada per l'obra = 61 cm x 11'49 m x 4'94 m
Kunsthalle Hamburg, Alemanya

La instal·lació i l'"escultura" van ser encarregades el 1996 per la Kunsthalle Hamburg.
La colada de plom fos es va fer durant la construcció del museu. Es va traslladar un forn industrial a la sala per a processar el plom.
Tot plegat esdevingué també una peculiar *performance* o acció.

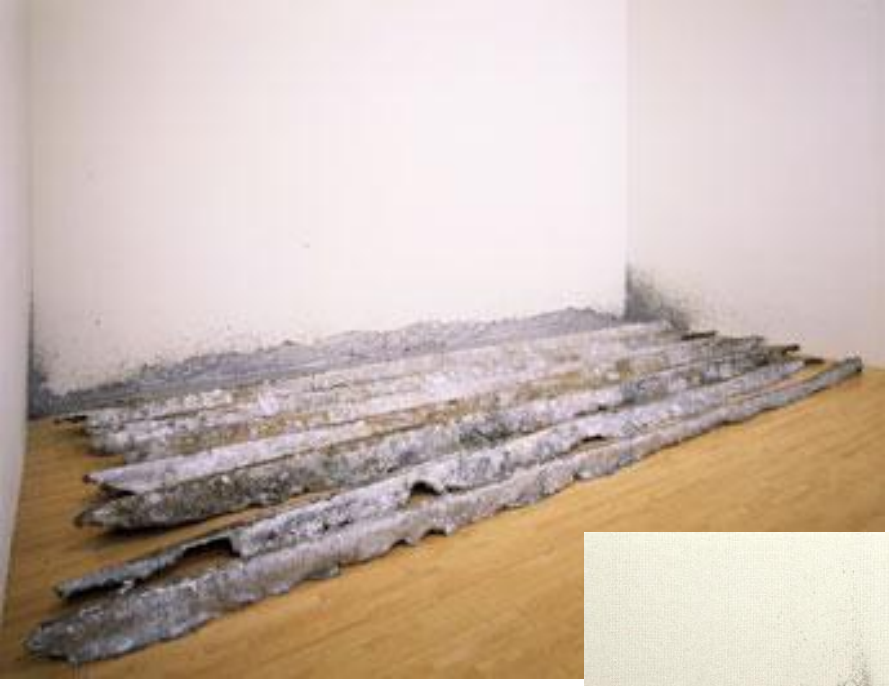

Richard Serra
Measurements of Time / Seeing Is Believing **(Mesures de Temps / Veure és creure)**
1996
plom fos
Kunsthalle Hamburg, Alemanya

Richard Serra
One Ton Prop (House of Cards)
1969
plom
4 planxes de 122 x 122 x 2’5 cm
MOMA, Nova York

One Ton Prop (House of Cards) és una peça clau de les investigacions realitzades en la sèrie dels ***props*** (escultures apuntalades, sostingudes o recolzades).

L'obra està formada per 4 planxes de plom quadrades, recolzades verticalment unes amb les altres i lleugerament inclinades perquè s'equilibrin. Les planxes se solapen uns cinc centímetres tot generant un buit o espai interior que es pot veure mirant per la seva part superior. Cal recordar que Serra generalment crea espais buits i oberts a l'interior de les seves escultures.

Aquest joc de contraposicions dinàmiques de pressions i forces, aquest concepte de l'equilibri basat en els populars castells de naips, és la característica principal de la composició d'aquesta escultura.

"El que trobo interessant de "*One Ton Prop*" és que degut a que les seves forces tendeixen cap a l'equilibri, el pes és neutralitzat o negat"

Richard Serra

One Ton Prop (House of Cards) pertany a la sèrie de ***"props"*** realitzats per Serra els anys 1968-1969. El verb ***to prop*** es pot traduir per apuntalar, sostenir o recolzar.

Els ***props*** són peces formades per diversos elements recolzats o sostinguts els uns amb els altres sense cap mena de subjecció.

Observeu, en aquest cas, com, a més de les grues i altres mitjans mecànics de transport, es necessita també la col·laboració final de diverses persones, molta paciència i una gran precisió per a poder col·locar i equilibrar l'obra.

Serra treballa amb els principis constructius simples derivats dels conceptes de **pes**, **equilibri**, **gravetat**, **oposició de pesos i de pressions,** etc.

Richard Serra; ***Belts*** (Corretges), 1966-1967, cautxú vulcanitzat i neó blau, 11 elements, 214 x 732 x 51 cm, Guggenheim Museum, Nova York.

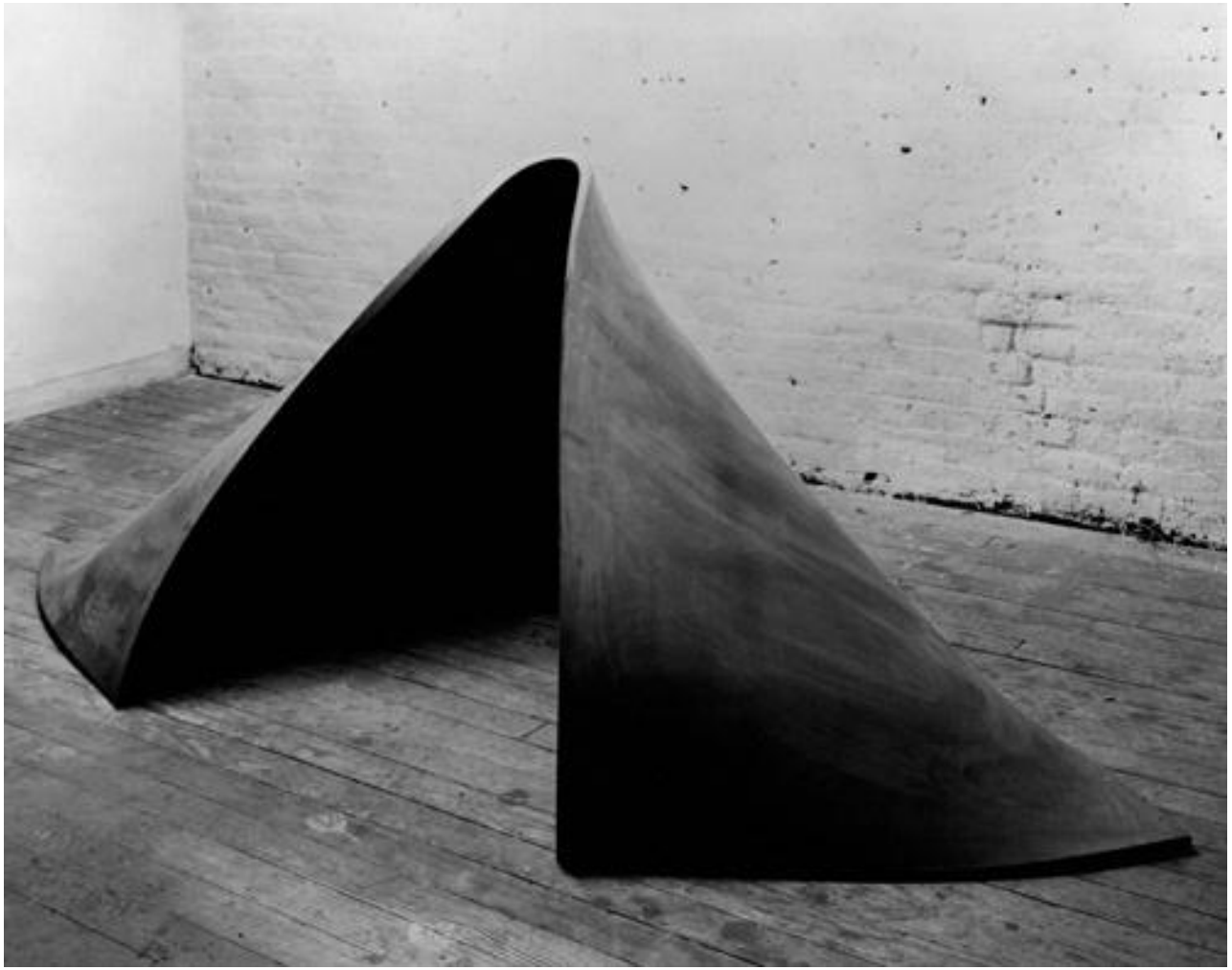

Richard Serra; ***To Lift***, 1967, cautxú vulcanitzat, 91’4 x 203’2 x 152’4 cm, col·lecció de l’artista.

Exemples de ***"Props"***
(escultures apuntalades, sostingudes o recolzades)

Exemples de ***"Props"*** (escultures apuntalades, sostingudes o recolzades)

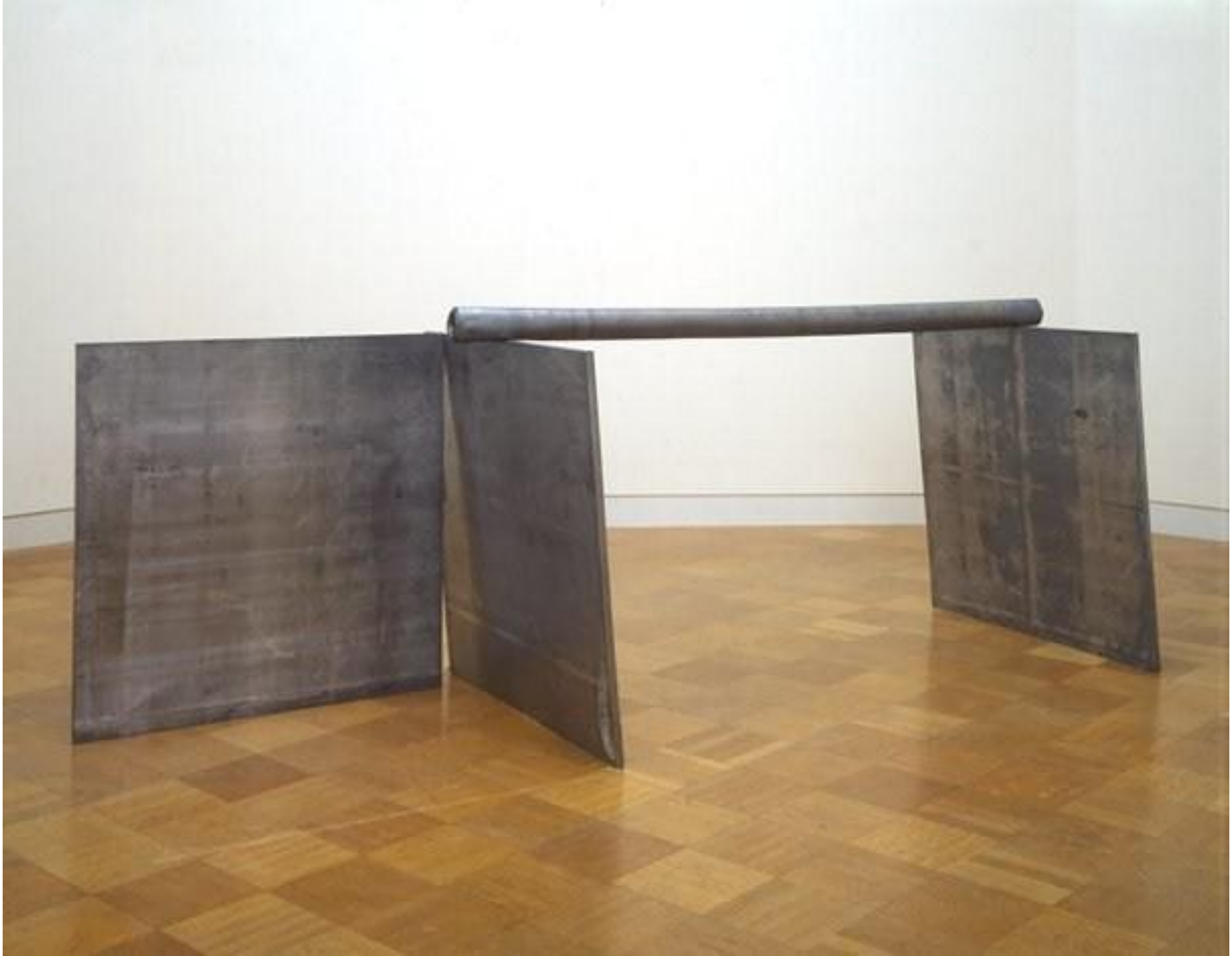

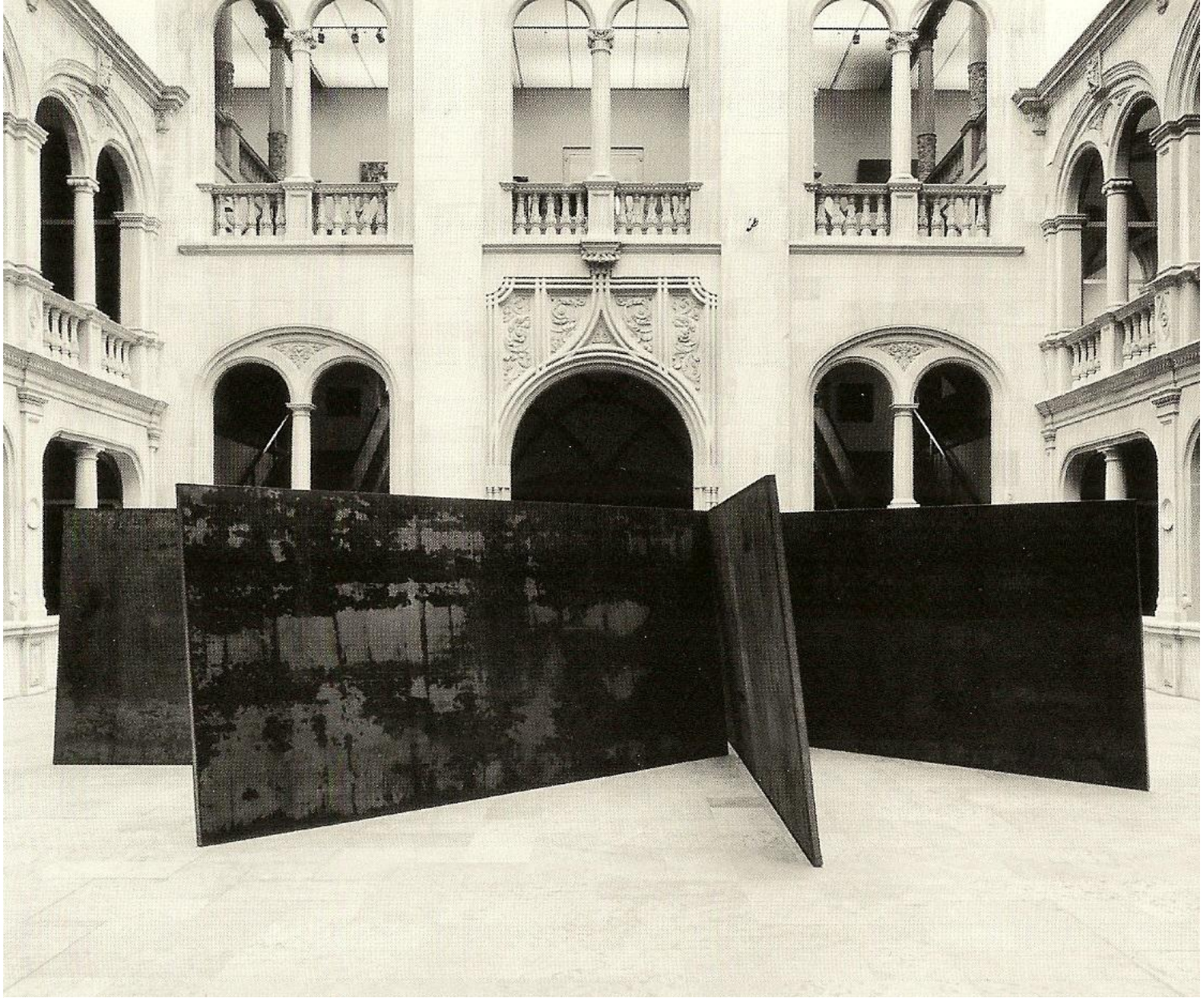

Richard Serra; ***"1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8"*** ; 1987, acer laminat en calent; 8 planxes de 184 x 400 x 5 cm cada una.

Richard Serra; ***1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8***; des d'un punt de vista alt

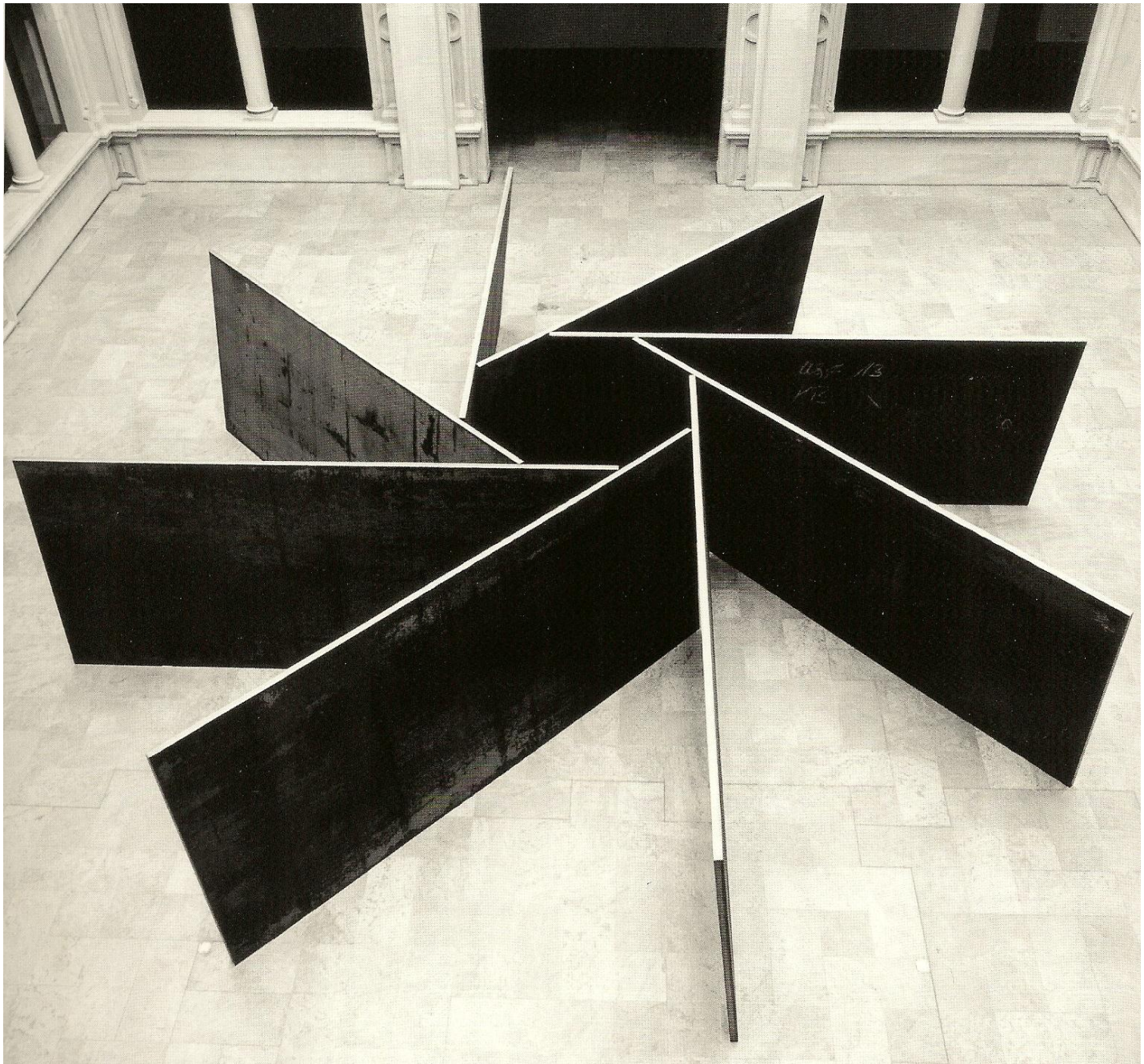

Richard Serra

Fulcrum

1986-1987

acer oxidable

5 planxes trapezoïdals

(4 planxes de 16’76 m x 4’26 m x 3’04m x 7’5 cm cada una, i 1 planxa de 16’62m x 4’41m x 3’04m x 7’5cm)

Total = 16’60 x 7’16 x 7’16 m

Londres, Anglaterra

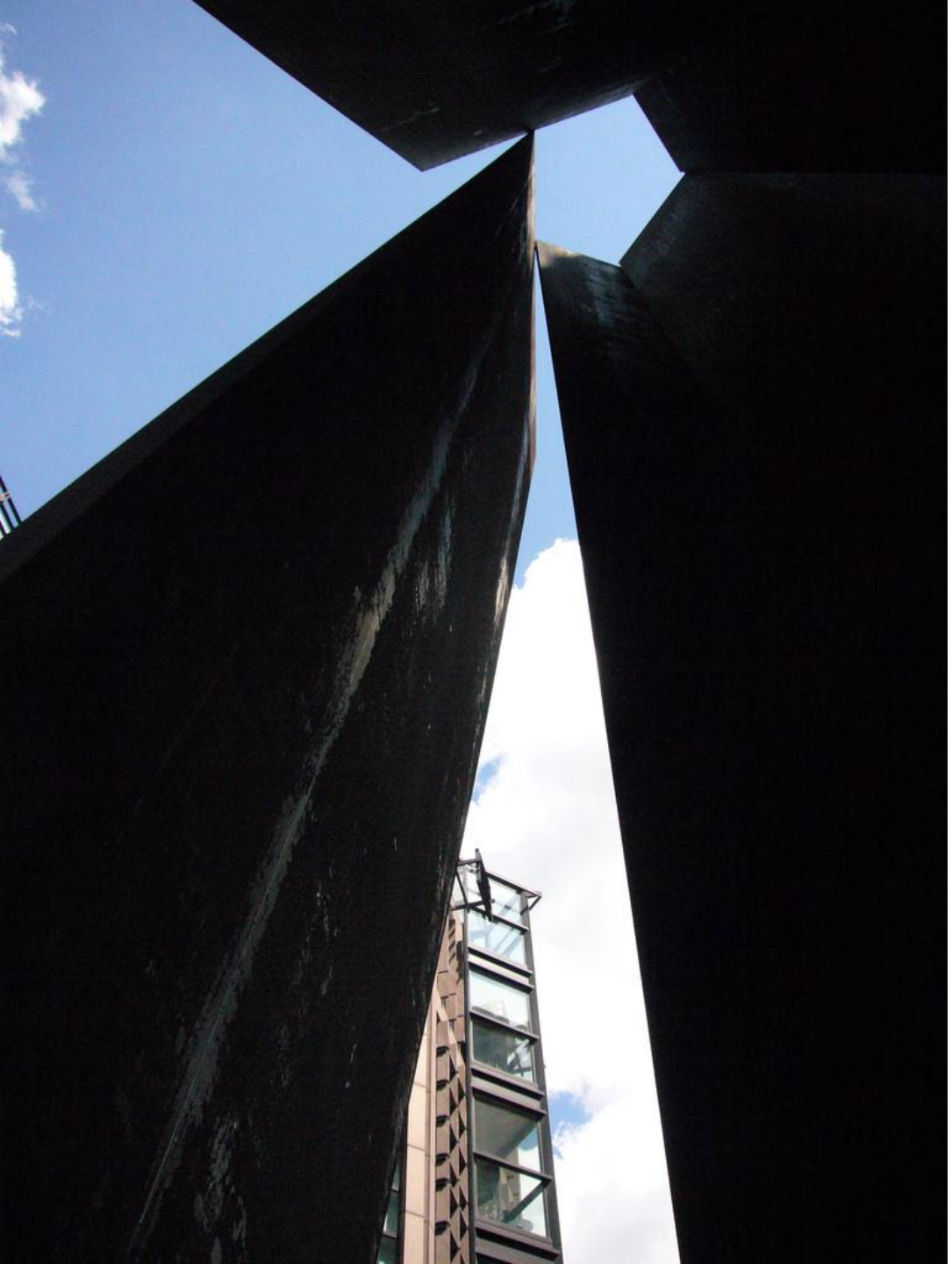

Fulcrum, 1986-1987

Vista des de l’interior de l’escultura *Fulcrum* tot mirant cap amunt.

Observeu la perfecció del **pentàgon buit** que dibuixen els límits superiors de les planxes d’acer inclinades.

Cal recordar que les planxes s’aguanten entre sí sense cap mena de subjecció, de juntura o de soldadura, tan sols s’aguanten mitjançant l’equilibri dels seus propis pesos i de la seva gravetat.

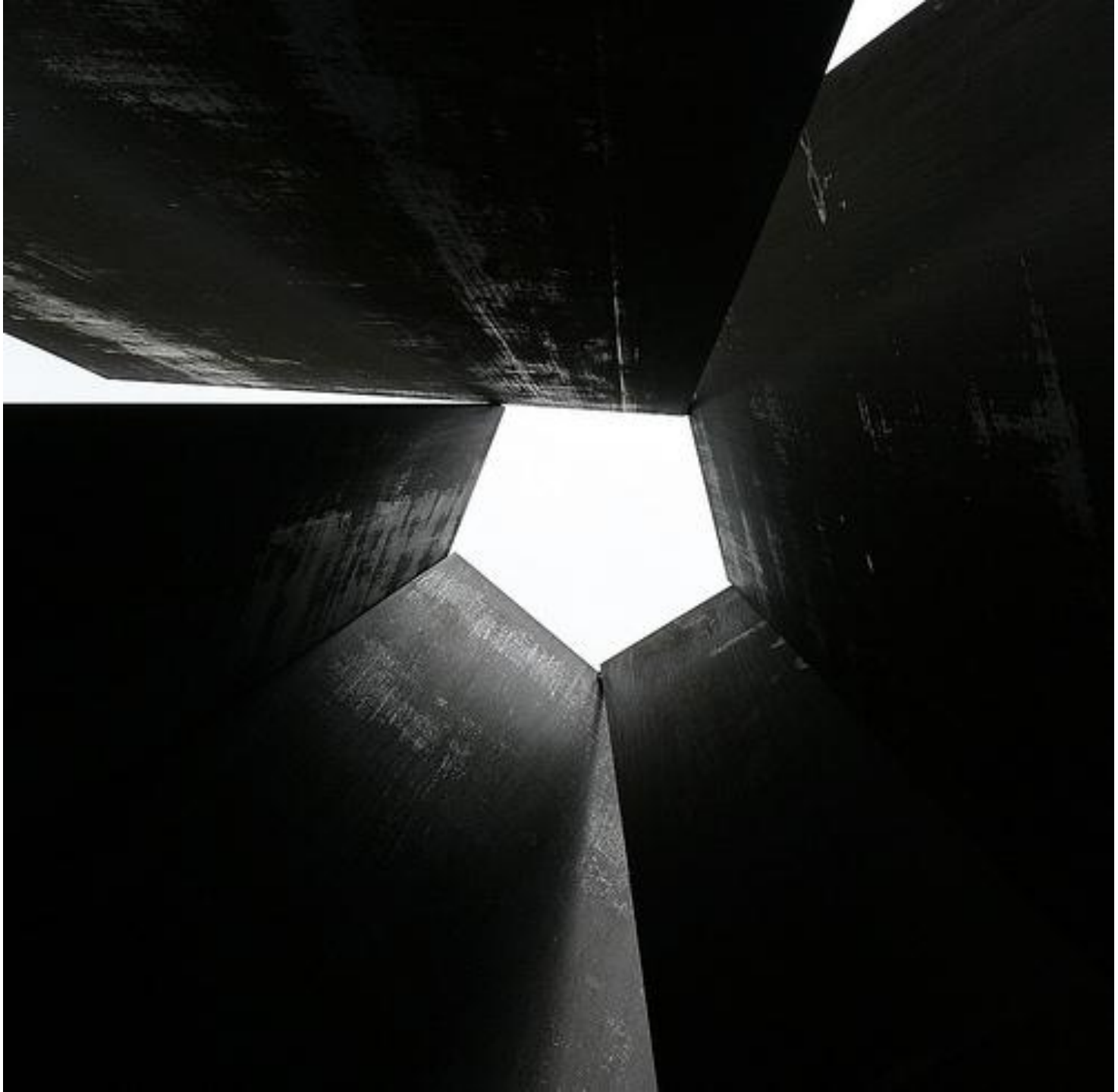

Richard Serra
Snake
1996
planxes d’acer oxidat
6 seccions còniques de 4 m x 15’84 m x 5 cm cada una
longitud total = 31’65 m
Col·lecció Guggenheim,
Museu Guggenheim Bilbao

L’escultura ***Snake*** és transitable; a més d’envoltar-la completament, es pot travessar tot circulant entre les peces. L’experiència de travessar-la provoca una gran quantitat de sensacions i de percepcions físiques, espacials i temporals que la fan difícil d’oblidar.

Espais i passadissos
interiors d'***Snake***

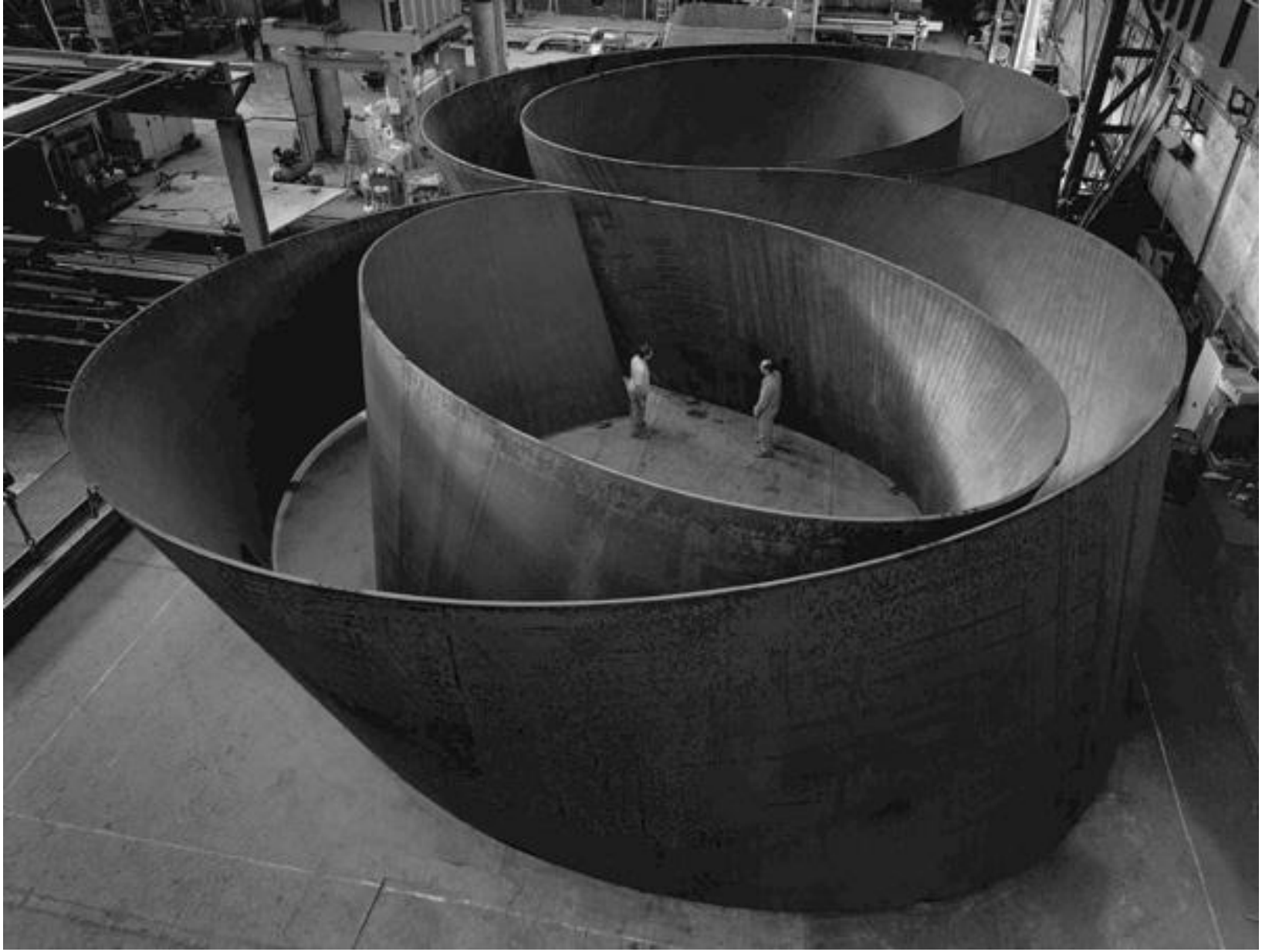

Les ***Torqued Ellipses***

Diversos espectadors transitant i circulant per l’interior de les ***Torqued Ellipses***

Vista general de les diverses peces monumentals que componen actualment ***The matter of time*** (1994-2005), instal·lades permanentment en una de les principals sales del Museu Guggenheim de Bilbao.

L’escultura abstracta catalana de la segona part del segle XX

Andreu Alfaro

Sergi Aguilar

Susanna Solano

Andreu Alfaro

València, 1929 - 2012

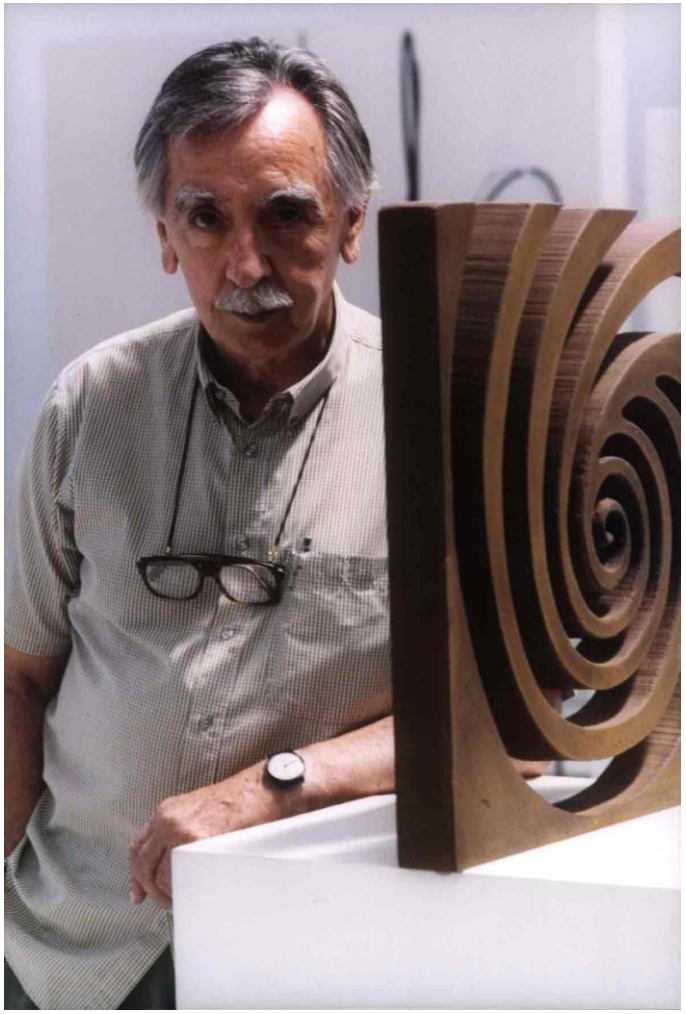

Escultor valencià, el primer dels que han treballat a l'Estat espanyol dins la tendència del *minimal art.*

Construeix les seves obres mitjançant la combinació d'elements metàl·lics d'una gran simplicitat plàstica –sovint linials- que es projecten a l'espai amb un sentit monumental i un ritme líric.

El 1966 aconseguí un gran èxit a la Biennal de Venècia.

La seva obra intenta aconseguir una relació harmoniosa entre l'escultura i l'arquitectura com també cercar vincles entre l'art i la societat.

© www.ajuntament.picanya.org

Andreu Alfaro, sèrie ***Portes***, 1983

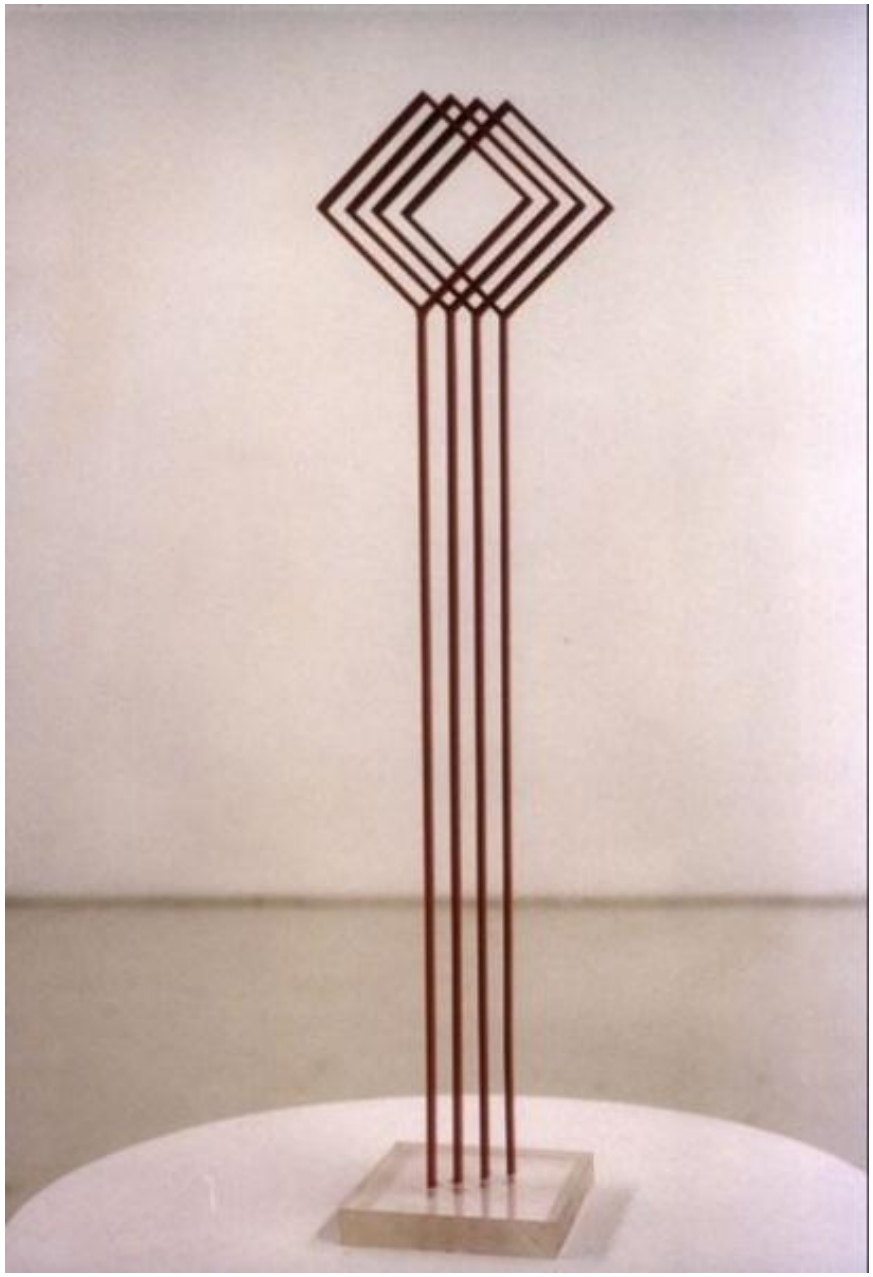

Andreu Alfaro; ***Les columnes de la UAB***, 1999, granit rosa, diverses alçades (25, 30, 35 i 40,5 metres), formades per peces de 3 x 3 x 0,5 metres, Universitat Autònoma de Bellaterra.

Sergi Aguilar

Barcelona, 1946

Els seus treballs inicials es van decantar vers el disseny i l'elaboració de joies però, en un viatge a París, atret per l'obra de Brancusi, Juli González i els constructivistes russos va decidir dedicar-se a l'escultura.

La seva obra –generalment realitzada en ferro o acer- és una mena de síntesi del minimalisme i del racionalisme geomètric amb una especial atenció als detalls i als acabats.

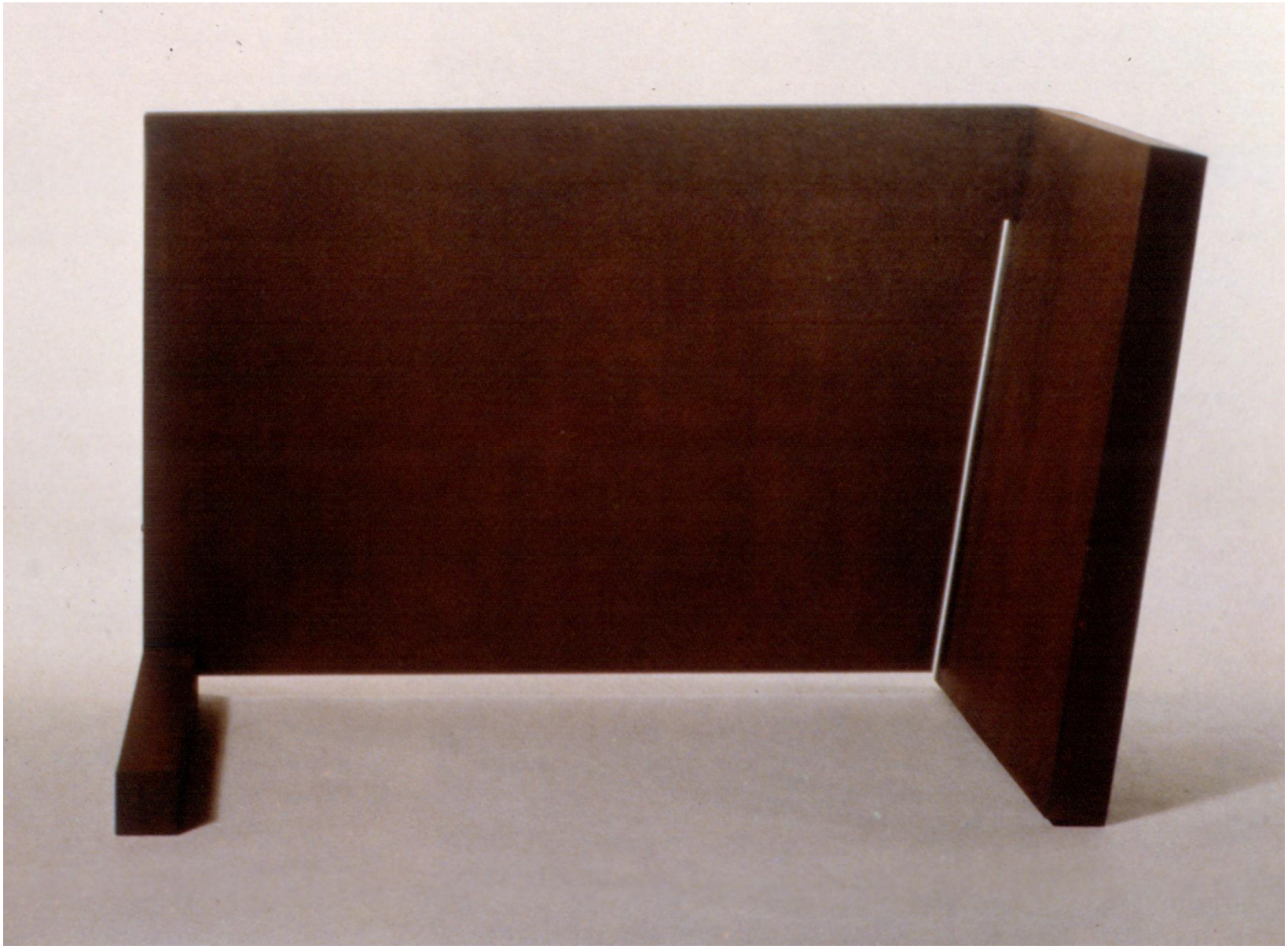

MUEBLES

Susana Solano

Barcelona, 1946

Escultora catalana. En un principi es va dedicar a la pintura. En el anys ‘80 va iniciar el seu treball escultòric.

Cap el 1984-1985 comença a utilitzar tècniques de forjat industrial tot combinant la soldadura elèctrica i la manual. Utilitza materials com el ferro per a treballar en els suggeriments, les sensacions, els records, objectes, situacions, espais, etc.

Les seves obres fan referència sovint a una mena de **cobertura o tapament del cos humà** (casquets, cúpules, etc); a **arqueologies domèstiques** (racons, taules, escales, armaris, gàbies, receptacles, contenidors, etc); o a **paisatges inclosos en recintes o espais** (fonts, laberints, llits de rius, cases, muntanyes, camins, etc.)

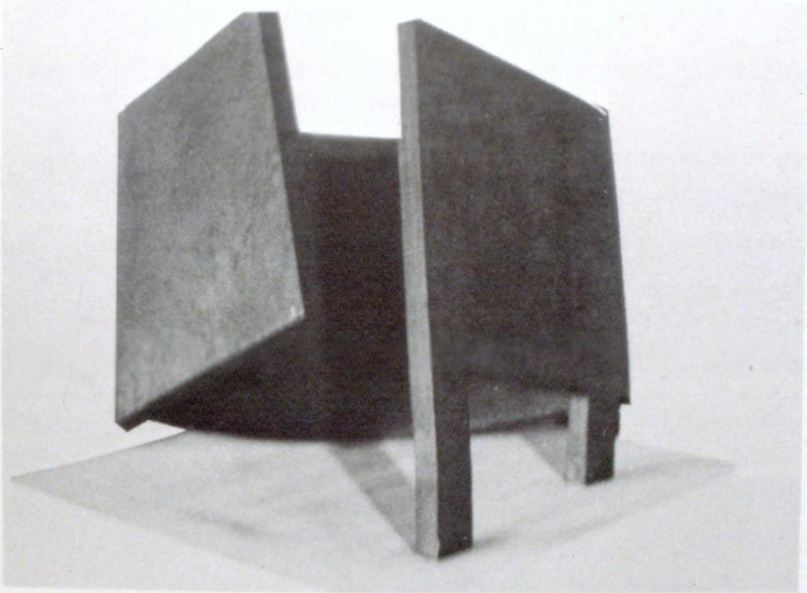

PEDRÎS, 1982. Hierro, 48 × 43 × 51 cms.
PEDRIS, 1982. Iron, 18 7/8 × 17 × 20 in.
Colección particular. Barcelona
Private collection. Barcelona

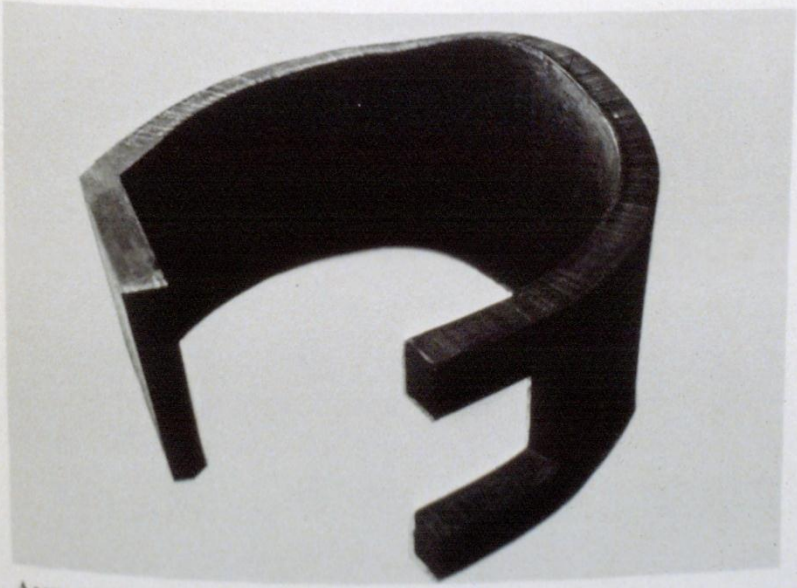

ANELL, 1981. Hierro, 24 × 40 × 38 cms.
RING, 1981. Iron, 9 1/2 × 15 3/4 × 15 in.

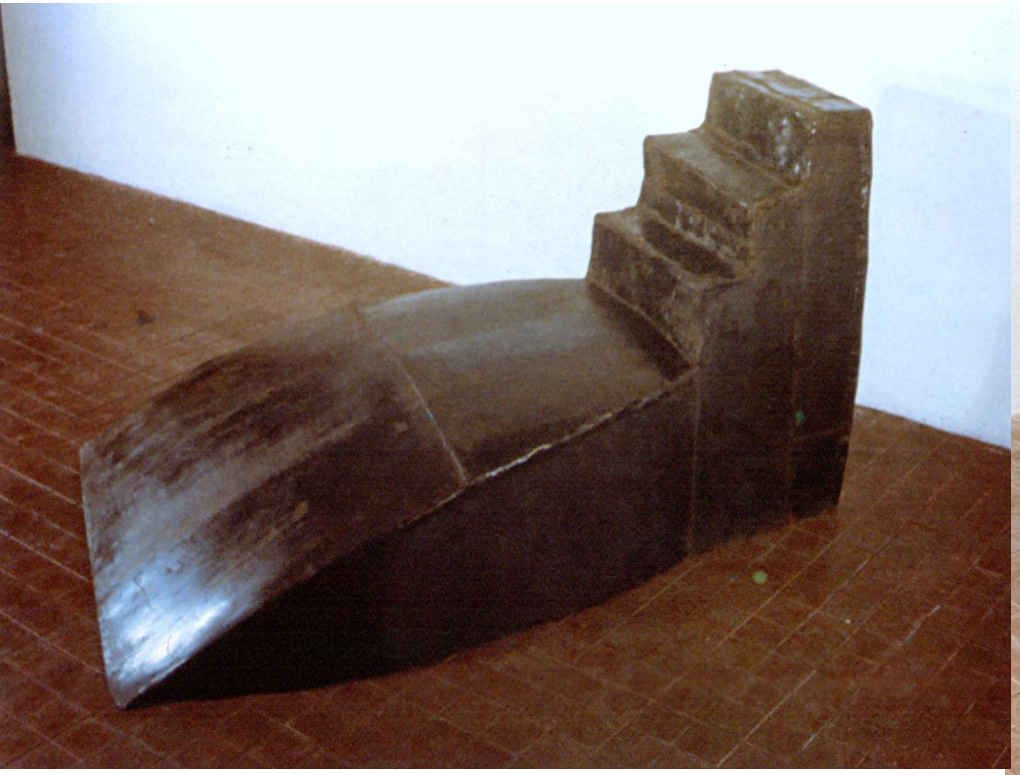

Susana Solano; ***Colinas Huecas nº 12***, 1985, ferro, 123 x 140 x 220 cm

Susana Solano; ***Mozárabe***, 1986, ferro, 116 x 164 x 203 cm

Susana Solano; ***Colinas Huecas nº 8***, 1985, ferro, 480 x 667 x 615 cm

Susana Solano; ***El puente***, 1986, ferro i plom, 191 x 248 x 370 cm, col. MNAC.

Diverses escultures de Susana Solano

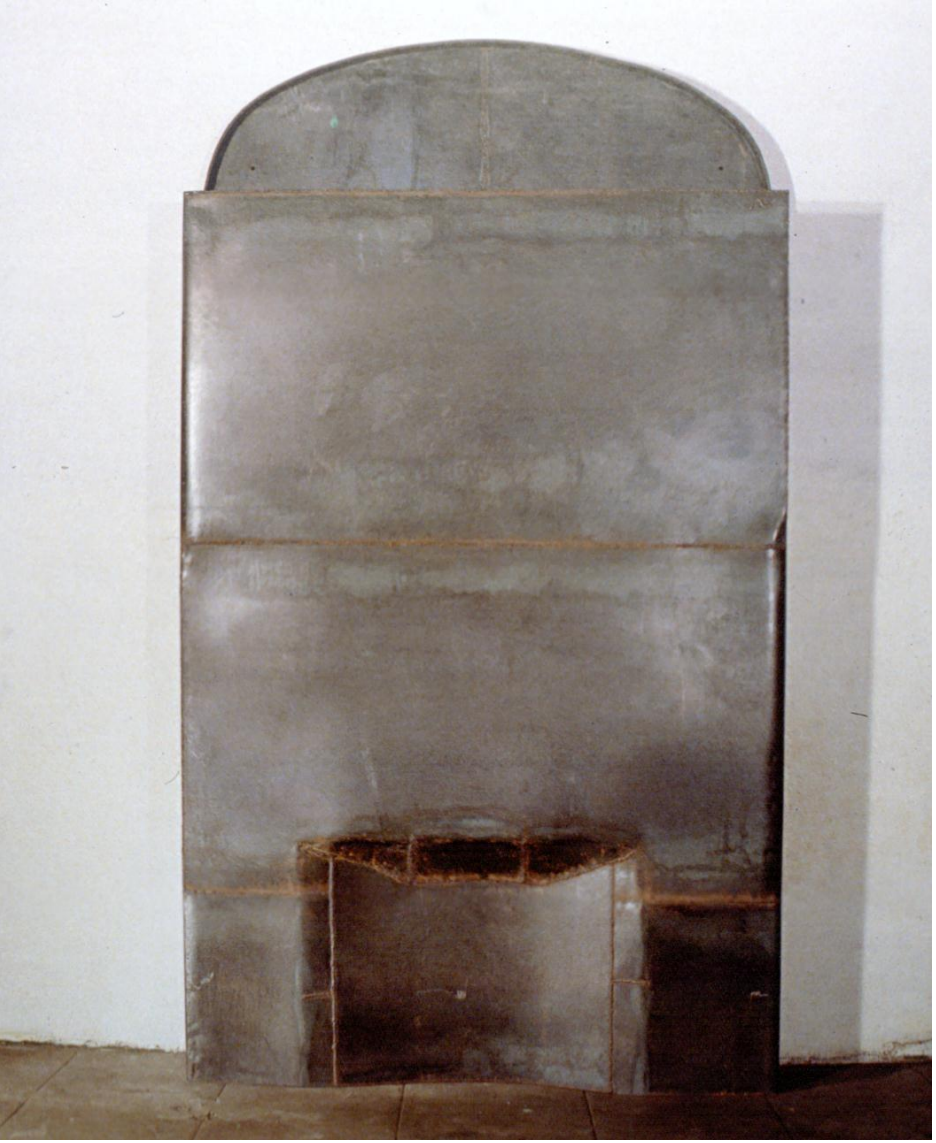

Susana Solano; ***Pervigiles popinae***, 1986, ferro, 303 x 342 x 105 cm; col. FRAC Aquitaine, Burdeus

© Abel Figueres i Milà